

Vox Libri

An III Nr. 1 (7), Primăvara 2007

Biblioteca Județeană "Ovid Densusianu" Deva

VOX LIBRI, An III, Nr. 1 (7), Primăvara, 2007
Revista Bibliotecii Județene
„Ovid Densusianu” Hunedoara - Deva

Editată cu sprijinul Consiliului Județean Hunedoara

Director: Gabriela MARCU

Redactare: Denisa TOMA
Rodica LAZĂR
Traian MARIAN
Luminița VULCAN
Diana FERENCZ
Ciprian DRĂGAN

Tehnoredactare: Simona-Nicoleta VASILE

Coperta: Simona-Nicoleta VASILE

Adresa: 330025 - Deva, str. 1 Decembrie,
nr. 26, jud. Hunedoara

Telefon / Fax: 0354 101131
0254 216457

E-mail: bibliotecadeva@upcmail.ro
voxlibridv@yahoo.com

WEB: www.bibliotecadeva.ro

ISSN: 1841 - 7736

Editorial

*D*intotdeauna prietenii cei mai fideli ne sînt cărțile. Ele ne ajută, prin intermediul personajelor ce se ascund în filele lor, să descoperim alte epoci, să înțelegem grupuri sociale în care nu putem pătrunde, să devenim prieteni chiar dacă nu ne cunoaștem...

André Maurois scria cîndva: „Cartea este un mijloc de a ne depăși. Noi, oamenii, nu avem suficientă experiență personală pentru a-i înțelege pe ceilalți, dar nici pentru a ne înțelege pe noi înșine. Ne simțim singuri în această lume imensă și închisă. Suferim din această cauză; sîntem șocați de nedreptatea lucrurilor și a dificultăților vieții. Cărțile ne învață că alții, mai mari decît noi, au suferit și s-au străduit ca și noi. Cărțile sînt porți deschise spre alte suflete și alte popoare. Datorită lor putem să evadăm din micul univers personal, atît de strîmt... O seară consacrată lecturii este pentru spirit ceea ce reprezintă pentru corp o vacanță la munte. Omul coboară din înălțimea piscurilor, mai puternic, cu plămîinii și creierul spălați de toate mizeriile, mai plin de curaj pentru a înfrunta greutățile pe care le va întîlni în cîmpiile vieții zilnice.

Deci, parțial, citim pentru a ne depăși dar și pentru a-i înțelege pe ceilalți. Cărțile bune nu îl lasă niciodată pe cititor la fel ca înainte de a le fi citit; ele îl fac mai bun, mai tolerant.”

Dar se pune întrebarea: cine pune la dispoziția oamenilor aceste instrumente de depășire, de evadare și de descoperire care transformă cu exactitate viața și fac să crească valoarea socială a individului. Răspunsul este unul singur: biblioteca publică. „Biblioteca este complementul indispensabil al școlii sau al universității. Iar învățămîntul nu este altceva decît cheia care deschide porțile bibliotecilor.” Această complementaritate îi ajută să se informeze și să se formeze continuu. Doar așa oamenii își pot forma o opinie, un spirit critic și constructiv fără de care nu există libertate... Doar așa își pot aduce contribuția la moștenirea comună a umanității...

Și pentru că în luna aprilie cartea, bibliotecarul și bibliotecile sînt în sărbătoare așa vrea să cred că, nu peste mult timp, imaginea, statutul și reputația celor care lucrează în domeniul informării și al documentării vor fi apreciate la adevărata lor valoare.

Gabriela MARCU

Poezia: o a treia cale

Mi s-a cerut să vorbesc despre poezie. Fără îndoială nu eu sînt cea mai potrivită din C.L.E.C. (Cercul Literar al Scriitorilor Feroviari din Franța - n. t.) pentru a o face, dar, ca de obicei, mă voi lăsa ispitită de provocarea pe care mi-au făcut-o colegii.

Să începem prin a face câteva precizări. Poezia este o artă: arta de a evoca și de a sugera senzații, impresii și emoții prin sonorități, ritmuri, armonii, cuvinte și imagini. Ca toate artele, poezia se bazează pe reguli, pe o serioasă ucenicie, pe experiență, pe măiestrie. În plus, poezia trebuie să seducă; așa cum spunea academicianul Pierre Emmanuel, ea trebuie să fie „o iluminare spontană”... pentru cititor sau ascultător. Atunci, ce trebuie făcut ca această iluminare spontană să se nască și la ceilalți?

Cînd vorbim despre poezie, trebuie să distingem forma și fondul. De data aceasta, vă voi vorbi despre formă. De obicei clasăm poezia în două mari categorii: poezia regulată și poezia liberă.

Poezia regulată (cu versuri și rime clasice) - aceea a lui Ronsard, a lui Du Bellay, a lui Lamartine, Musset sau Hugo - răspunde unor reguli stricte (de unde îi vine și numele): cum se pronunță cuvintele și se socotesc picioarele, cum se taie versurile pentru a însera cezurile, ce este o rimă... Aceste reguli, strict tehnice, fac obiectul manualelor, tratatelor, sau metodelor... Este ceea ce numim versificație sau prozodie. Ele sunt numeroase și necesită o lungă ucenicie. Admirați aceste patru versuri ale lui Verlaine:

*Je fais souvent ce rêve étrange et pénétrant
D'une femme inconnue, et que j'aime, et qui m'aime,
Et qui n'est, chaque fois, ni tout à fait la même
Ni tout à fait une autre; et m'aime et me comprend.*

Alexandrin perfect, două rime masculine (pénétrant, comprend) încadrînd două rime feminine (m'aime și même), cezuri - sau pauze - tăind versurile în două emistihuri de șase picioare, e-ul mut al cezurii elidat printr-o legătură cu vocala inițială a cuvîntului care urmează... Cîtă măiestrie!

Poezia regulată este riguroasă, constrînsă, dificilă. Dar ea are două avantaje: datorită rigorii aranjării metrilor, ea stabilește ritmul cu care s-au obișnuit urechile noastre occidentale; datorită rimei, ea face armonia - ca un refren - care ne mîngîie sufletul.

Poezia liberă (să înțelegem prin aceasta poezia „eliberată de regulile versificației, ale prozodiei”) - aceea a lui René Char, a lui Robert Desnos, Eluard sau Henri Michaux - nu urmează nicio regulă. Citiți aceste versuri ale lui Eluard:

Dialogul ideilor

Adieu tristesse

Bonjour tristesse

Tu es inscrite dans les lignes du plafond

Tu es inscrite dans les yeux que j'aime.

În pofida tăierii aleatorii a versurilor, hiatusurilor (tu es), absenței rimelor, repetițiilor..., ele ne răvășesc și ne emoționează.

Poezia liberă are un avantaj: ea permite poetului, eliberat de constrângerile versificației, să dea frâu liber gândirii. Dar are și un inconvenient: nu este susținută nici de ritmul clasic, nici de armonie; calitatea sa se bazează doar pe sensibilitatea poetului, pe talentul său.

Bineînțeles, poezia liberă este ispititoare. Nu mai este nevoie de o pronunțare perfectă, nici de e mut elidat prin cezuri, nici de rime... De unde tendința unora de a tăia proza oricum și de a o numi „poezie liberă”.

Dar, de câteva decenii, se dezvoltă o a treia formă de poezie. Cum să vă spun? Imaginați-vă că vă place poezia astfel încât vă apucați de scris și că aveți un bun simț al ritmului; că sînteți impregnat de poezia copilăriei și de cadența fermecătoare a alexandrinului, că sînteți mîngîiați mai mult de refrenul asonanțelor decît de cel al rimelor; și imaginați-vă, în sfîrșit, că ignorați toate regulile versificației fixe franceze. În cazul acesta, vă veți lăsa doar în voia inimii și, oricît de puțin talent de poet ați avea, veți scrie versuri fermecătoare, profunde - chiar minunate - dar libere. Iată ce mi-a dedicat nu de mult un membru al asociației noastre:

Mes poèmes

Quand mes poèmes vous font sourire

Ou vous obligent... à réfléchir,

Ne cherchez pas à calculer

Si un pied est mal fagoté,

Si ma tournure est mal foutue

Avec une belle faute par-dessus,

Mais cherchez plutôt à savoir

Ce qui a pu vous émouvoir,

Car c'est pour vous... et en français,

Qu'avec le coeur je les ai faits.

Dacă ținem cont de regulile versificației fixe, acest poem nu este bun. Și nu este nici poezie liberă. Este, ar spune puriștii, o poezie regulată nereușită. Totuși, pe mine o asemenea poezie mă emoționează. Ce vreți! Pentru a fi editorialist, nu trebuie să fii mai puțin femeie!

Dialogul ideilor

Deja de ceva vreme încerc să-mi conving colegii că nu putem să respingem această formă de poezie. Până la urmă, agasându-i, iritându-i, flatându-i, enervându-i, supunându-i la atacuri repetate în legătură cu această problemă, am sfârșit prin a avea câștig de cauză: ei admit acum că poate să existe și o a treia formă de poezie, poezia inimii, aceea, de altfel, care nu suscită nicio critică atunci când este pusă în cîntece de Brassens, Brel, Ferré... Ei admit că aceste „poeme” pot să fie publicate în *Le Dévorant*.

Dar, cu o rămășiță de pudoare care îi onorează, mi-au spus că, totuși aceasta nu poate fi clasată ca *Poezie regulată* și m-au invitat să le propun un nume pentru această formă specială. Am căutat: poezie liberală? Au rîs de mine. Proză poetică? Se pare că asta există dar este altceva. Proză ritmată, rimată sau scandată? Aceleași obiecții. Cîntec? Cu cît nimeni nu l-a înțeles cu atît genul a evoluat încă din Evul Mediu. Dict? Mi s-a spus că este învechit. Poezie liberă? Este atît de vag! Versuri albe? Cine ar îndrăzni să pronunțe aceste cuvinte fără să rîdă? Versuri moderate? Doar Francis Jammes a crezut în ele. Versuri eliberate? Nu toată lumea este Léon-Paul Fargue! Poeme de spus? Mi s-a spus că s-ar putea și citi... Pe scurt, cred că aș fi renunțat dacă nu m-aș fi numit Myriam Hadoux.

Atunci mi-a venit o idee: să creez un cuvînt. Mai ales că acest lucru este foarte bine văzut, în acest moment, în sînul C.L.E.C.-ului. Și, cum îmi plac mult cuvintele valiză, m-am lansat, cu un curaj care, a posteriori, încă mă miră. Țineți-vă bine: am sugerat, aproape scuzîndu-mă, poeproză și proezie. Au început prin a rîde de mine. Poeproză a fost respins pe loc cum că nu ar fi „frumos”. S-a argumentat cu o droaie de argumente împotriva cuvîntului proezie... Și apoi, cum mă spetisem să-mi justific creația, realizată dintr-un capăt de proză și dintr-un capăt de poezie, cum murmuram, șușoteam, repetam, lansam și relansam, aproape strigam proezia mea, iată că, timid, apoi încet, apoi cu fermitate, colegii mei au cedat în fața descoperirii mele. Era în 24 decembrie 2006: un cadou sub bradul de Crăciun pentru toți poeții senzuali, sensibili, cu bun-simț, simțitori... dar care nu au învățat regulile poeziei regulată franceză. Ce victorie pentru o editorialistă care ar fi pusă puțin în încurcătură să compună un ADEVĂRAT poem regulat!

Nu vă bucurați prea repede: proezia, oricît ar părea de ușoară, nu exclude acea iluminare spontană, cu alte cuvinte calitatea artistică - poetică - a textelor. Asta este o altă poveste despre care vă voi povesti data viitoare. Păstrați-vă încrederea: sîntem pe calea cea bună.

Myriam HADOUX

Editorial preluat din *Le Dévorant, le clec*

nr. 222 martie - aprilie 2007

Traducerea Gabriela MARCU

Mai merită să fi român?

Despre patrie, în șoaptă... spune atât de frumos un poet ce își are rădăcinile la poalele cetățitorilor dacice. Mi-am amintit de versurile lui acum câțiva timp, când am primit un destul de straniu „forward” (le primim de peste tot, cu urări, imagini, teste, ciudățeni, apeluri de ajutor, maxime, fraze pretins înțelepte etc.) Forwardul cu pricina se numește „Cum îți dai seama că ești român” și cred că a fost născocit de cineva care nu are nici în clin nici în mînecă cu românii. Așa cum sînt ei.

Deci, pornind de la adevărul că sînt român, mi-e dat să aflu de la bun început că tot ce mîncăm are gust de ceapă și usturoi. Foarte interesant! Asta înseamnă că trebuie să renunțăm degrabă la ciorba de burtă, la ostropel, la cîrnații de Buzău, la salata de vinete, la chiftele, la tochitura moldovenească și să mîncăm un somon inodor. Fumé, evident! Dar parcă sarailiile, cozonacii aurii, mămăliga cu brînză, ciulamaua de pui, ciorba de perișoare nu prea au gust de ceapă și de usturoi. Sau astea n-or fi românești?

Mai aflu că, român fiind, ajung la petreceri cu una – două ore (sic!) întîrziere. Din cîte știu, la petreceri nu știm cum să ajungem mai repede pentru că acolo ne întîlnim cu prietenii noștri și alături de ei ne simțim bine, deci n-am prea avea motive să tîrăgăm întîlnirea. În țările civilizate, curate, punctuale, corecte, disciplinate, unde cuvîntul „Ordnung” este lege, nu se prea pun la cale agape între prieteni, dacă or fi existînd și prieteni în afara relațiilor strict oficiale.

Mi se mai spune că părinții mei recuperează tot ce arunc la gunoi, obiecte care odată aruncate reapar în mod misterios din civilizatele europubele. Sigur, este destul adevăr aici, dar peste cîtiva ani aș mai vrea să găsesc obiecte aruncate, dar nu va mai fi cine să le adune din gunoi.

Ia te uită: a avea perdele de dantelă este un semn indubitabil că sîntem români! Interesant. Știu că nordicii nu au perdele, parcă și în Occident este aceeași situație, oricum perdelele au ieșit din modă, au pierdut bătălia cu elegantele jaluzele. Mărturisesc însă că iubesc la nebunie amurgurile strecurate printre ochiurile perdelelor de Pașcani. Apropo, se mai fabrică perdele la Pașcani? Mai nasc la Moldova perdele?

„Ai față de masă din macrame”, deci ești român. Fața de masă din macrame de prin părțile noastre este foarte căutată de turiștii aceia despre care tot în acest text aflăm că, dezbrăcați de orice urmă de prejudecată, umblă iarna în pantaloni scurți dacă e cald afară. Dar dacă fața aceea de masă a fost croșetată luni întregi de o mătușă bătrînă, sau de o prietenă a mamei cu degete îndemînatice, s-o arunc pentru ca nici vîntul nici pămîntul să nu-mi știe naționalitatea?

Nu, eu nu am covoare pe pereți, dar îmi aduc aminte de casa natală a tatei, din orașelul de pe malul Nistrului, cu pereții acoperiți de covoare țesute de bunica, cu trandafiri, păsări, fluturi, cu Soarele și Luna. Unul din aceste covoare a ajuns, printr-o complicată istorie, în „masa

Atelier de creație

succesorală” de care a beneficiat o familie amatoare de îngrijit bătrâni. Precis au aruncat covorul și atunci le va fi mai greu să-și probeze românismul.

Dacă ai față de masă din vinil în bucătărie e clar că ești român. Să sperăm că numărul celor ce vor avea masa acoperită cu mici șervete, împletituri din rafie, suporturi din lemn va crește exponențial ca să nu ne facem de rușine cu mușamaua care încă mai acoperă mesele de bucătărie. Românești.

Recunosc cu rușine și cu un greu represibil sentiment de vinovăție că mai umplu cu gunoi sacoșele de la cumpărături. Cred că voi face un autodenunț, să văd doar la ce text de lege mă încadrez.

Tărășenia cu raftul din bucătărie plin cu borcane de sticlă și plastic n-o înțeleg în ruptul capului. A, poate trebuie să am un set de mirodenii. Îmi iau angajamentul solemn că am să-mi dezromânizez bucătăria și, în plus, voi pune numai recipiente cu chili, capere, oregano, ierburi indiene, arabe, din Galapagos și din insulele Sao Tome și Principe.

Cum adică părinții mă strigă cu diminutive animale când îi enervez? Nu a fost cazul, dar dacă ar fi, în asemenea situații, știu că nu se recurge la diminutive, ci la cuvinte din repertoriul zootehnic, sectorul bovin și porcin, fără a uita măgarul, bietul de el. Diminutivul „pussy cat”, din câte știu, se folosește în spații ne românești, mult, mult mai civilizate.

Interesantă remarcă privitoare la imposibilitatea de a pleca în călătorii, tu român voiajor, fără a fi condus de 5-6 persoane la tren, la avion, la autobuz. Bine, dar asta dovedește că există cineva de care te desparți, care te așteaptă, cineva la care te vei gândi cât ești plecat, de care îți va fi dor. Nostalgie, saudade, skucinosti - cuvinte care în alte limbi exprimă mult mai puțin decât dorul nostru. Iar cu acești prieteni voi vorbi la telefon, oribil!, în orele cu tarife reduse. Când voi avea veniturile unui șeic din Dubai, voi vorbi non stop la telefon, la orice oră. Deocamdată, nu mi permit și de aceea am apucături de om meschin.

S-ar părea că, români fiind, părinții noștri sînt o combinație de pitecantrop și trîmbiță de alarmă și atunci „urlă la telefon” cu o intensitate direct proporțională cu distanța la care se află copilul. Pe care, culmea ciudățeniei, îndrăznesc să-l întrebe dacă a mîncat. Nu, hotărît lucru, părinții ăștia români ne fac de rușine. Cei englezi șoptesc suav la phone, au laptopuri și intră pe „mess”, au web cameră, dar nici nu se compară cu ai noștri care, după ce că urlă disperați, ne pomenim că ne pun pe masă (horribile dictu!) urdă, mămăligă, parizer, telemea. Ar trebui scris un proiect pentru accesarea unor fonduri de restructurare a părinților români și să „aplicăm” cât mai repede iar părinții aceștia desueți, deci grupul-țintă al proiectului, să fie obligați să aibă în casă numai brînză *Coeur de lion*.

Cu geamurile acoperite cu perdele de dantelă, cu macrameul pe masă, cu mușamaua din bucătărie, cu gustul de ceapă și usturoi care mă inundă, cu părinții care urlă la telefon și cotrobăie prin gunoaie, cu covoarele de pe pereți și cu draperiile de la uși, simt, asemenea Anei Blandiana, „cît de bine și de cald e-acasă / cînd unul altuia ne sîntem țară.”

Denisa TOMA

Comunicarea în bibliotecă

Comunicarea eficientă este cheia succesului unei organizații moderne. Teoria comunicării poate fi bine definită și în cadrul activității de bibliotecar, iar imaginea unei biblioteci depinde foarte mult de aplicarea corectă a tehnicilor de comunicare.

Conform Barometrului Cultural din anul 2005, realizat de Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii al Ministerului Culturii și Cultelor, producția culturală crește constant, dar ea influențează, paradoxal, negativ viața culturală. În lipsa infrastructurii și a participării, creșterea producției culturale duce la un consum mai mic al produselor culturale. Adică doar 7,15% dintre români alocă peste 10% din bugetul familiei pentru cultură. Concluzia Barometrului Cultural 2005 referitor la activitățile culturale este că activitățile culturale predominante în România sunt sărbătorile publice, spectacolele de muzică și vizitarea muzeelor. Unele din cauzele acestei situații sunt: bugetul redus alocat culturii de către gospodării și „privatizarea” consumului cultural, centrat pe televiziune, internet, consum audio-video.

O posibilă soluție de rezolvare a multor probleme economice și de integrare în parametri societății moderne este achiziționarea de cunoștințe și modele culturale. Crearea și implementarea unei strategii de promovare care să aibă drept scop informarea publicului-țintă asupra serviciilor și produselor oferite pe piața de bibliotecă ar putea fi o modalitate de influențare pozitivă a consumului cultural.

Activitatea promoțională ofera un ansamblu coerent de activități care au ca obiective:

- cunoașterea de către utilizator a serviciilor și produselor oferite de bibliotecă;
- stimularea utilizatorilor și atragerea acestora în consumul de servicii și produse specifice bibliotecii;
- transformarea utilizatorilor potențiali în utilizatori reali, prin prezentarea avantajelor pe care le oferă consumul de servicii și produse specifice bibliotecii respective;
- păstrarea contactului cu utilizatorii în vederea informării acestora despre serviciile și produsele oferite de bibliotecă, precum și pentru cunoașterea motivațiilor și a comportamentului utilizatorilor în raport cu aceste servicii și produse.

Promovarea reprezintă unul din elementele mixului de marketing și este formată din mai multe elemente: reclama, publicitatea, promovarea vânzărilor, vânzarea personală.

Mixul de marketing constituie setul de instrumente tactice ale firmelor necesar stabilirii unei poziții solide pe piața țintă. Un program de marketing eficient combină elementele mixului astfel încât să permită atingerea obiectivelor firmei. El asigură antrenarea resurselor în proporții diferite, grupându-le în jurul celor patru elemente cunoscute în literatura de specialitate ca cei **4P**: *Produse (servicii)*, *Plasament (distribuție)*, *Preț*, *Promovare*.

Datorită complexității subiectului abordat, în continuare vom prezenta doar una din căile de publicitate care poate fi folosită cu succes și în bibliotecă: Relațiile Publice.

Pentru o înțelegere corectă a noțiunilor folosite, este necesar să se facă distincție între semnificația termenilor „Relații cu Publicul” și „Relații Publice”.

Relațiile cu publicul reprezintă un compartiment în cadrul bibliotecii care oferă utilizatorilor informații despre instituție și serviciile acesteia, satisface și îndrumă eficient cererile de lectură și împrumut ale utilizatorilor și colaborează cu celelalte compartimente din cadrul bibliotecii la îndeplinirea scopului, obiectivelor și activităților specifice bibliotecii.

Profesiune și vocație

Activitatea de *relații publice* constă în stabilirea de contacte directe, complexe și sistematice cu diverse categorii de utilizatori, în scopul comunicării sau actualizării imaginii favorabile a ofertei de servicii sau a bibliotecii.

Implicarea în viața comunității permite crearea de relații utile în folosul grupurilor comunitare (elevi, tineri, femei, persoane cu handicap) sau profesionale (specialiști) și sporirea credibilității bibliotecii din punct de vedere al utilității, actualității și profesionalismului serviciilor oferite.

Metodele de relații publice folosite sunt individualizate în funcție de obiectivele urmărite și de adresabilitatea mesajelor.

Instrumentele clasice de relații publice care pot fi folosite de o bibliotecă pentru a pune în valoare patrimoniul cultural, pentru a stimula interesul pentru documentele existente și pentru serviciile oferite, sunt:

- relația cu mass-media: contacte directe, comunicarea de informații prin studii și alte materiale publicistice;
- tehnicile de primire prilejuite de organizarea sau participarea la conferințe, colocvii, simpozioane, seminarii, pe diverse teme ce prezintă interes atât pentru bibliotecă, cât și pentru comunitate;
- tehnicile legate de evenimentele speciale (de exemplu: aniversări, inaugurări, lansări de carte etc.), cu rolul de a cultiva și promova contactele umane;
- participarea unor personalități la sesiunile de comunicări și simpozioanele organizate de bibliotecă pentru a atrage atenția publicului asupra fondului de documente și asupra gamei de servicii puse la dispoziția utilizatorilor;
- promovarea patrimoniului bibliotecii prin organizarea de sesiuni de comunicări, simpozioane sau participarea directă la conferințe naționale și internaționale;
- organizarea sau colaborarea, împreună cu diverse asociații sau organizații, la realizarea unor expoziții sau manifestări culturale în localurile bibliotecii. Expoziția este o activitate tradițională de publicitate a bibliotecii;
- tipărirea unor broșuri, pliante, diverse materiale informative, care conțin oferta de servicii și produse a bibliotecii, puse la dispoziția tuturor utilizatorilor (indiferent de frecvența utilizării serviciilor bibliotecii).

Totuși, majoritatea publicului nu participă la activitățile culturale, principalele motive menționate fiind implicarea în alte forme de petrecere a timpului liber sau oboseala. De asemenea, mulți cred că biblioteca nu poate oferi nimic interesant, iar ideea lecturii și a cărții se leagă de ideea de școlarizare. Pentru acest public metodele tradiționale de promovare și acțiune culturală în masă rămân ineficiente. Prin urmare, biblioteca trebuie să aibă în vedere și acest non-public pe care trebuie să îl provoace și să îl atragă, relațiile publice având un rol determinant în atragerea acestuia.

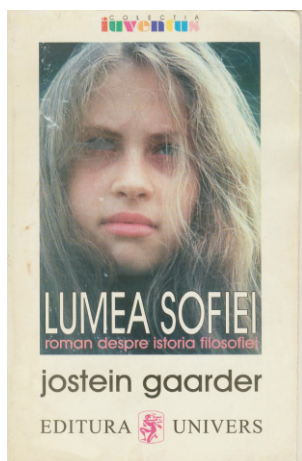
În concluzie, biblioteca poate promova apropierea actului cultural de diversele categorii de public, conform nevoilor, preferințelor, așteptărilor și practicilor de consum specifice. Folosindu-și resursele pentru diverse activități culturale (conferințe, mese rotunde, dezbateri pe teme de actualitate, întâlniri în legătură cu emisiunile TV, întâlniri cu scriitori, audiții muzicale etc.), biblioteca exercită o influență pozitivă în colectivitate.

Material preluat și adaptat după:

1. Ionel ENACHE, Mihaela MAFTEI, „*Marketingul în bibliotecă*”, Universitatea din București, 2003
www.unibuc.ro/eBooks/filologie/enache-market/index.htm
2. Barometrul de Consum Cultural 2005 al Centrului de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii al Ministerului Culturii și Cultelor

Profesiune și vocație

„Lumea Sofiei: roman despre istoria filosofiei” sau din nou despre vedeta de subiect și clasificările biblioteconomice

Biblioteca este o lume a cărților care poartă în ea un univers de idei și concepte pe care cu greu le poți transmite dacă încerci să povestești fiecare carte în parte. O asemenea carte este și cea a scriitorului Jostein Gaarder, apărută la Editura Univers, în 1997, și reeditată în 2004: „Lumea Sofiei: roman despre istoria filosofiei”. Scriitorul norvegian Jostein Gaarder s-a născut la 8 august, 1952, în Oslo. A urmat cursurile de teologie, filosofie și limbi scandinave la Universitatea din Oslo. A predat timp de zece ani filosofie și istoria religiilor în orașul Bergen, pe coasta de vest a Norvegiei. În același timp a început să scrie, a publicat cărți de specialitate și a ajuns scriitor de profesie. În 1991, a apărut „Sofies verden” (Lumea Sofiei), care a devenit peste noapte un uriaș succes internațional. Această carte a atins recordul de vânzări pe plan mondial în 1995, fiind vândută în peste 10 milioane de exemplare. Odată citită, ea poate fi privită și analizată în diverse moduri: stilistic, epic sau critic. Analiza literară ne-ar spune că este un roman fascinant, filosofic sau un thriller, o carte misterioasă ce ne aruncă în lumea întrebărilor fără răspuns sau cu multe răspunsuri posibile – cea a filosofiei.

Sofie Admundsen și maestrul filosof Alberto Knox sunt corespondenții Hildei Møller Knag și ai maiorului Albert Knag care aparent trăiesc.... tot în lumea cărților – este o poveste în poveste unde realitatea pare să fie oglindită într-o altă lume sau lumi paralele ce par a fi una realitatea, cealaltă ficțiunea. Albert Knag sau Alberto Knox sunt în fapt proiecții ale autorului Jostein Gaarder.

Călătoria Sofiei prin istoria filosofiei este una inițiativă. Trimiterile la *Alice în Țara Oglinzilor*, oglinzile din coliba maiorului, chiar acea Alice care apare în pragul casei cu două sticlute cu lichid roșu și albastru pe care scrie BEA-MĂ și BEA-MĂ ȘI PE MINE - ne duc cu gândul că această călătorie a Sofiei este una în care, cu o oarecare frică, dar și curiozitate, Sofia sau Hilde

Profesiune și vocație

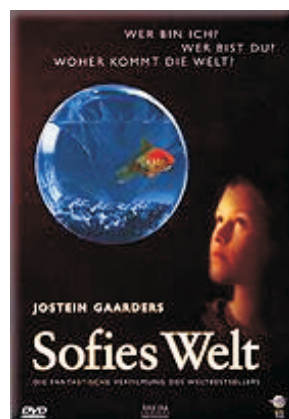
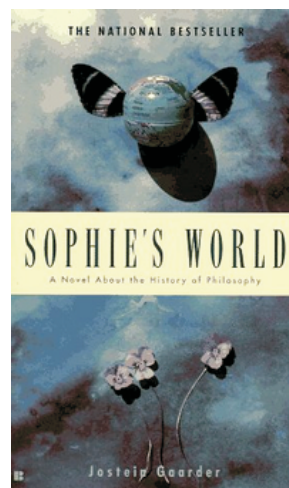
călătoresc prin istorie aflând cu uimire că oamenii au încercat să răspundă unor întrebări existențiale vechi de când lumea – Cine ești tu? Este lumea o iluzie? Poate fi cunoscută sau nu cu ajutorul simțurilor? Care e rolul rațiunii? Ce cunoaștere poate fi sigură? Care-i materialul din care e făcută lumea? Marile probleme filosofice presupun o soluție simplă sau răspunsuri multiple? Cum acționează principiul selecției naturale? Ce vârstă are Pământul? Dar Universul? Călătoria prin ideile filosofice este la fel de incitantă pe cât a fost și călătoria lui Alice. Apare Iepurele Alb pe blana căruia „se cațără” filosofii spre a vedea realitatea interzisă a lumii, iar Alberto Knox este asemenea motanului care o însoțește pe mica Alice prin visul ei, unde o călăuzește și îi dă sfaturi pentru a-i lămuri atât temerile adolescente, cât și problemele filosofice. Sofia se retrage într-o groță unde își citește scrisorile, primite de la un necunoscut (Alberto Knox), la fel ca și Alice când coboară în scorbura după Iepurele Alb.

Mai există în carte numeroase trimiteri la *Minunata călătorie a lui Nils Holgersson* a scriitoarei Selma Lagerlöf, cât și la alte basme ce se întrepătrund cu lumea ideilor filosofice, conferind astfel lumii Sofiei o aură ireală, văzută printr-o „oglină fermecată veche” pe care străbunica Hildei a cumpărat-o de la o țigancă.

După evadarea Sofiei și a lui Alberto Knox din cartea scrisă de maiorul Albert Knag pentru fiica lui, Hilde, te aștepți să dai cu ochii de ea, stând cuminte, cu ochii mari și înțelepți, cu părul lins și negru și cu mii de întrebări în suflet.

Ca bibliotecari, suntem obișnuiți cu un alt gen de cărți când avem de-a face cu un best-seller și totuși cartea lui Jostein Gaarder face parte din această categorie. Este adevărat că am încercat să surprind în câteva cuvinte cele aproape 500 de pagini pline de idei și totuși simt că n-am reușit să expun, ori să descriu suficient această carte. Bibliotecarul are la îndemână o descriere analitică a cărții prin instrumentul numit „vedeta de subiect”. Dacă ar fi vorba de o fișare tradițională, n-aș face prea multe trimiteri, pentru că e vorba de multe cataloage - unele analitice, altele pe vedete de subiect, altele tematice – pentru că timpul afectat realizării fiecărei fișe (chiar și în sistem informatizat) ar fi mult prea mare. Amintesc doar câteva: Istoria filosofiei, Curente filosofice, Democrit, Socrate, Platon, Aristotel, Descartes, Spinoza, Kant, Hegel, Marx, Freud, Big-Bang etc.

Dacă vorbim de informatizare și de stabilirea vedetelor de subiect în acest sistem, atunci putem merge în amănunt, după ce am

Profesiune și vocație

citit cartea. Din nefericire, nu putem să citim pe îndelete toate cărțile ce ne trec prin mână, dar această carte, din care am spicuit doar câteva vedete de subiect, descrișă analitic ar arăta cam așa:

Istoria filosofiei; Roman filosofic; Curente filosofice; Creația lumii; Mituri; Vikingii; Xenofan; Filosofii naturii; Thales din Milet; Anaximandros din Milet; Anaximenes din Milet; Filosofii eleați; Parmenide; Heraclit; Empedocle; Anaxagoras; Democrit; Atomul – concepția filosofică; Teoria atomică – concepția filosofică; Socrate; Platon; Aristotel; Sofismul; Protagoras; Academia lui Platon; Doctrina platoniană a ideilor; Logica aristoteliană; Etica aristoteliană; Alexandru cel Mare; Religie; Filosofie; Cinicii; Diogene; Stoicii; Zenon; Epicurienii; Aristippos; Epicur; Neoplatonismul; Plotin; Evreii; Monoteism; Iudaism; Creștinism; Islamism; Iisus; Pavel, apostolul; Augustin, Sfântul; Toma D'Aquino, Sfântul; Renașterea; Galilei, Galileo; Bacon, Francis; Copernic, Nicolaus; Kepler, Johannes; Newton, Isaac; Reforma; Luther, Martin; Barocul; Hobbes, Thomas; Descartes; Spinoza, Baruch; Locke, John; Hume, David; Empirism; Agnosticism; Berkeley, George; Iluminism; Revoluția franceză de la 1789; Gouges, Marie Olympe; „Declarația drepturilor femeilor”-1791; Kant, Immanuel; Romantismul; Schelling, Friedrich Wilhelm; Herder, Gottfried; Hegel, Georg Wilhelm Friedrich; Kierkegaard, Søren; Marx, Karl; Capitalism; Comunism; Mișcarea socialistă; Darwin, Charles; ADN-ul; Freud, Sigmund; Psihanaliza; Nietzsche, Friedrich; Sartre, Jean-Paul; Existențialismul; Beauvoir, Simone de; Ecofilosofia; New Age - mișcare; Big-Bang.

Într-o carte aparent de literatură pentru copii găsim, prin urmare, un foarte fecund izvor de cunoaștere a filosofiei și a conceptelor importante ale lumii. Așa se face că, deși cartea este cotate la literatura norvegiană (821.113.5/G 11), ea poate fi clasificată atât la literatură, cât și la știință și cunoaștere în general (001; 001.1); civilizație și cultură (008); filosofie (101; 113/119; 125; 128; 129; 13; 14); etică, morală (17); politică (32, 321.8); religie (21; 211; 212; 215; 218; 227; 23/28; 233; 237; 29; 291; 291.1; 291.13; 291.2; 292; 291.11; 291.21; 297; 298; 299.11); personalități (929). Și clasificarea nu se încheie nici pe departe....

Roxana BORTOȘ

Profesiune și vocație

Cap sau pajură, mizerie sau bogăție, întuneric sau lumină

Cugetarea lui Nicolae Steinhardt referitoare la Don Quijote și-ar găsi, poate, locul aici: el spunea că depinde de noi dacă alegem ca realitatea în care trăim să semene cu un castel sau cu o tavernă. Parafrazând, am putea spune că realitatea în care trăim depinde de bogăția spirituală acumulată de fiecare dintre noi, în cea mai mare parte din cărți. Ce, de ce și cum citim sunt întrebări pe care ar trebui să ni le punem nouă înșine permanent. Unii dintre noi au găsit demult răspunsul, alții încă nu. Ar fi mai ușor dacă fiecare cititor ar porni de la ideea potrivit căreia cărțile nu sunt numai unul din vehiculele prin care gândirea contemporană se răspândește pretutindeni, ci și unicul nostru mijloc de comunicare cu marile spirite care au trăit de-a lungul timpurilor, cu filosofii, istoricii, poezii, politicienii, actorii, eseistii, oamenii de știință, exploratorii și călătorii, precum și cu toți scriitorii lumii. Cărțile deschid poarta gândirii și imaginației creatoare, ele sunt prietenii noștri de-o viață, niciodată inoportuni și întotdeauna la îndemână...

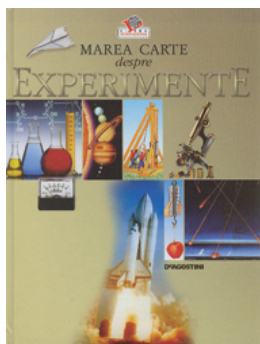
Cu o carte în mână, îl ascultăm pe Dante vorbind despre Infern, pe Milton vorbind despre Paradis sau pe Platon predându-și filosofia; îi putem învia pe Homer și Shakespeare, iar pe Cervantes îl putem auzi cum râde de moravurile noastre.

Oceane și continente, ghețuri polare și tropice, toate generațiile umane, cu tot ce au avut ele bun și rău, cu vremurile de pace și războaiele lor, cu civilizațiile și culturile lor, pot trece prin fața noastră, ca într-o magie, în momentul în care știind cum să alegem cartea, ne așezăm confortabil într-un fotoliu, la umbra unui copac sau pe nisipul unei plaje, pentru a gusta din plăcerea lecturii.

Există oameni care susțin că, în secolul XXI, cărțile nu vor mai fi de actualitate, din cauza computerelor și a internetului. Nu cred că această temere este justificată, deoarece cam aceleași lucruri s-au spus și atunci când au fost inventate radioul și televiziunea, dar asaltul industriei publicistice a continuat. Este de domeniul evidenței că se impune o anumită educație a lecturii, încă de la vârsta primilor ani de școală, pentru că numai astfel se ajunge la dezvoltarea puterii noastre de a separa, de a alege întotdeauna valoarea de nonvaloare, ceea ce este cu adevărat prețios pentru viață. Nu numai părinții, educatorii, învățătorii și profesorii sunt chemați să modeleze sufletul și mintea copiilor noștri, și nu numai a lor, ci, în mod special, și într-un cadru mult mai adecvat, bibliotecarii din orice tip de bibliotecă. Aceștia au o mare datorie - să fie ei înșiși foarte bine pregătiți profesional, să fie înzestrați cu o mare dragoste pentru carte și lectură, dar în același timp și pentru oameni, fie ei copii sau adulți. Să nu mai vorbim despre necesitatea prezenței harului de psihopedagog și de maestru în arta comunicării și a răbdării, indiferent de felul de a fi al cititorului. Nu oricine poate practica această meserie, oricât li s-ar părea unora de ușoară.

Educația permanentă este aproape totul, cărțile fiind unele dintre cheile care deschid comorile înțelepciunii, ale culturii, ale civilizației, ale modelării morale și spirituale în general. Cărarea bine

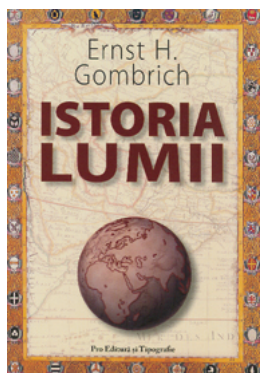
Profesiune și vocație

aleasă în viață te poate duce, încă de la o vârstă fragedă, în acel castel spiritual despre care am mai vorbit sau în mizeria și întunecimea tavernei celui lipsit total de educație.

Imagini ale înțelepciunii și cunoașterii oamenilor sunt păstrate în cărți, ferite de ravagiile timpului și capabile să se reînnoiască perpetuu, dând astfel naștere unor acțiuni și opere infinite, în epocile viitoare.

Plăcerea studiului este una din cele mai nobile din câte există. Studiul înseamnă aplecarea minții asupra unui subiect pentru a învăța mai multe despre el. El face parte din procesul de învățare și se realizează prin lectură, observare, formularea de întrebări și reflecție. Un studiu eficient înseamnă mult mai mult decât simpla lectură. Citirea în grabă, fie ea și de plăcere, fără a reflecta asupra celor citite, simpla răsfoire a unei cărți sau cititul cu o minte care vagabondează în altă parte, este o lectură pasivă, care nu contribuie la elevarea gândirii sau la acumularea de cunoștințe. Simpla lectură nu poate fi considerată studiu decât atunci când cititorul își propune cu obstinație să rețină ceea ce citește, să asimileze și să aplice cunoștințele astfel dobândite din marea lecție a vieții. Cineva spunea odată că trebuie să petreci un sfert de oră cu lectura și trei sferturi de oră gândindu-te la ceea ce ai citit. Dar la fel de plăcută este și împărtășirea acelorași gusturi de lectură cu prietenii și cred că nu greșesc când reiau ideea potrivit căreia se consideră că nu există prietenii mai strânse și mai profunde decât cele stabilite între oameni care iubesc aceleași cărți. Ca să păstrezi, însă, o carte și un gând despre ea în sertarul cu valori, ea, CARTEA, trebuie să includă neapărat surpriza, surpriza unei personalități noi care percepe pentru prima oară frumusețea, minunea, umorul, tragedia, bucuria, dezastrul sau măreția adevărului. Nu contează dacă cel care a scris cartea ori s-a îngrijit de apariția ei este poet, savant, călător, eseist, artist sau un simplu pierde-vară, atâta vreme cât are harul minunării.

Ca să puteți practica ARTA LECTURII, formați-vă și antrenați-vă o minte curioasă, avidă, dornică să afle răspunsuri, apoi căutați aceste răspunsuri mai ales în cărți...

Cu siguranță în acel sertar cu valori despre care vorbeam își vor găsi locul și câteva din ultimele achiziții făcute de biblioteca noastră.

Printre cele mai valoroase cărți pe care le-a achiziționat biblioteca noastră se numără și o vastă enciclopedie a artelor, alcătuită din 34 de volume ce cuprind fiecare în parte arta unei anumite culturi, civilizații ori popoare. Exemplificăm cu titlurile câtorva volume: *Arta celților*, *Preistorie și artă occidentală*, *Arta precolumbiană*, *Arta greacă*, *Arta armenilor*, *Arta italiană*, *Arta flamandă și olandeză*, *Arta americană*, *Arta rusă*, *Arta secolului XX* etc., fiecare volum fiind un veritabil muzeu.

Un titlu remarcabil este și cel tradus de Ioana Constantin și tipărit în Italia: *Marea carte despre personalități*, București, copyright 2006 pentru Editura Litera Internațional, care cuprinde 11 capitole structurate astfel:

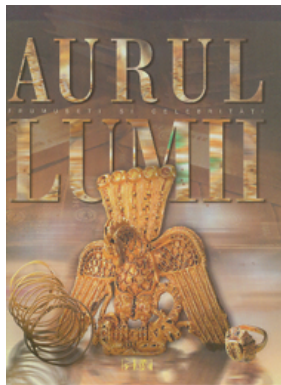
Profesiune și vocație

1. Matematicieni, fizicieni, inventatori 2. Naturaliști, chimiști, medici 3. Principi, regi, împărați 4. Princesese, regine, împărătese 5. Conducători, cuceritori și exploratori 6. Pictori, sculptori și arhitecți 7. Romancieri, poeți și dramaturgi 8. Muzicieni și compozitori 9. Doi bărbați celebri (Johannes Guttenberg și Benjamin Franklin) 10. Femei deasupra norilor (Marina Râșkova și Valentina Vladimirovna Tereșkova) 11. Bărbați și femei în slujba păcii (Mohandas Karamchand Gandhi, Gönxha Agnes Bojaxhiu, cunoscută ca Maica Tereza).

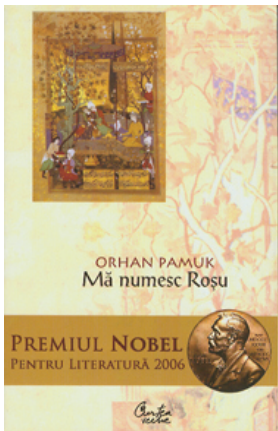
Textele și redactarea sunt semnate de Federica Magrin, la fel și superbul material iconografic, iar realizarea grafică și paginarea poartă semnătura lui Marco și Matteo Volpati (Fox Studio, din Italia).

Alt volum este *Dicționar Auzou ilustrat al limbii engleze* (tradus din franceză pentru varianta în limba română, de Andrei - Paul Corescu), volum apărut la Editura Arc, din Chișinău. Cartea face parte dintr-o colecție numită *Dicționarele ARC* și cuprinde 10 000 de cuvinte și expresii, peste 1 000 de ilustrații, planșe tematice, elemente de gramatică a limbii engleze și, ceea ce este foarte important, transcriere fonetică. Ea se adresează, în primul rând, copiilor. Păcat este că acest superb dicționar a avut nevoie de o erată, din cauza unor erori de concepție și machetare, după cum suntem informați, independente de Editura Arc.

O carte despre „metalul regilor și regele metalelor”, de o frumusețe cu totul remarcabilă este și *Aurul lumii - frumuseți și celebrități*, apărută tot la Editura ARC, tradusă din limba rusă de Emil Iordache și Leonte Ivanov, care iese în evidență prin bogăția informației și prin ținuta grafică elegantă și atrăgătoare.

Cei care nu iubesc textele rigide de istorie, cu date și înșiruri seci de evenimente, au acum cartea lui Ernst H. Gombrich, *Istoria lumii*, apărută la Editura Pro. Este o trecere în revistă a istoriei omenirii până în zorii secolului XX, scrisă într-un stil narativ foarte atrăgător.

În sfârșit, dar deloc în ultimul rând, reține atenția cartea laureatului Nobel din 2006, scriitorul turc Orhan Pamuk, *Mă numesc Roșu*, apărută la Editura Curtea Veche.

Suntem cu toții martori (neputincioși) ai asaltului televiziunii, suntem din ce în ce mai mult seduși de calculator și de navigarea pe internet. Ar trebui să medităm foarte „serios” la cuvintele celebrului comic american Gruchó Marx care, cu fină ironie și cu adresă, spunea: „Găsesc televizorul foarte educativ. De fiecare dată când cineva îi dă drumul, mă duc în cealaltă cameră și citesc o carte.” Biblioteca publică este un refugiu sigur și plăcut din fața asaltului „sticlei”, iar rândurile de mai sus sunt o invitație la a-i trece pragul.

Rodica LAZĂR

Profesiune și vocație

„Clientul nostru, stăpânul nostru!” sau despre orientarea serviciilor de bibliotecă spre utilizator

Să ne imaginăm o situație: intrăm într-o bancă și întrebăm funcționarul care sunt dobânzile la creditele pentru persoane fizice, iar acesta ne răspunde că ele sunt afișate pe peretele din spatele său și că scrie foarte mare și clar ceea ce dorim să aflăm. În acel moment deja ne gândim să alegem o altă bancă în care să fim tratați așa cum ne așteptăm, din moment ce banca își obține profitul de pe urma dobânzilor plătite de noi. Și acum să ne imaginăm aceeași situație într-o bibliotecă. Unde găsec cărți despre OZN-uri? Iar răspunsul este că există un catalog sistematic (adică pe domenii), la sala cataloagelor, unde putem afla răspunsul la întrebare. Care este reacția „utilizatorului” așa cum este el denumit în bibliotecă? Își va căuta informațiile în alte surse: ziare, reviste, internet etc.

Biroul de informații al Bibliotecii Briggs

Dacă această întâmplare ar fi avut loc într-o firmă, ar fi dus la diminuarea profitului prin îndepărtarea potențialilor clienți. Mai mult, ar fi putut duce chiar la pierderea locului de muncă al angajatului, din cauza reducerii veniturilor.

Dar într-o bibliotecă, insatisfacția utilizatorilor nu duce decât la reducerea volumului de muncă a bibliotecarului și poate, dacă se întâmplă foarte des, la scăderea eficienței în activitatea bibliotecii.

Dacă ne uităm la firmele de mare succes: Mc Donald's, bănci, restaurante, agenții de turism etc., putem observa că ele au în comun o filosofie a serviciilor orientate către clienți, că au ca obiectiv atragerea și fidelizarea clienților prin calitatea serviciilor oferite. Multe firme au devize ca: „tratează clienții ca și cum ar fi mama, tatăl, fratele sau sora ta”; „nu lăsăm nici un client să plece nemulțumit de la noi”; „un client fidel nouă este o investiție importantă a firmei” etc.

Modul în care se realizează această politică este foarte divers, dar unele elemente sunt comune politicilor firmelor: angajații sunt motivați prin deținerea de acțiuni la firmele la care lucrează, salariul, bonusurile, alte facilități depind de gradul de satisfacere a clienților, fișa postului pentru angajați cu prevederi clare cu privire la modul în care trebuie tratați clienții, organizarea periodică de sesiuni de pregătire și perfecționare a angajaților care lucrează în mod direct cu clienții, seminarii, conferințe etc.

Care este situația în bibliotecă din acest punct de vedere?

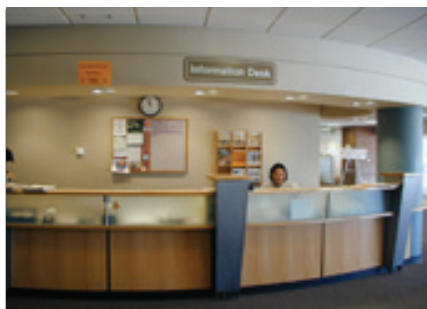
Personalul este de multe ori pus în situația de a rezolva mai multe probleme în același timp, are mai multe atribuții diferite, nu are timpul necesar să se asigure că fiecare utilizator a obținut informația necesară, că este mulțumit, trebuie să facă față la mai mulți cititori în același timp, astfel încât trebuie să aloce un timp minim pentru fiecare în parte.

Din punctul de vedere al organizării, există multe biblioteci care nu au un loc de sine stătător pentru oferirea de informații cititorului, sau au un astfel de punct dar el nu este foarte clar delimitat și accesibil, nu

Profesiune și vocație

există personal specializat în acordarea de informații. E vorba aici despre orice fel de informații, nu doar la regăsirea unei cote de publicație sau la întocmirea unei bibliografii: condițiile de acces în bibliotecă, structurarea serviciilor bibliotecii, informații de tip comunitar (unde sunt amplasate instituțiile locale, programul de vizitare a muzeelor, locuri de petrecere a timpului liber etc.).

Un astfel de punct de informare poate fi conceput asemenea ghișeului de informații din stațiile CFR, eventual cu același semn „I” de la informații, situat într-un loc vizibil, accesibil, unde să lucreze personal bine pregătit în domeniul relațiilor cu publicul și care să cunoască în amănunt oferta bibliotecii (adică serviciile oferite, documentele deținute, tipul de informații care pot fi accesate etc.). Cunoașterea ofertei se poate realiza prin studierea revistelor de specialitate, a cataloagelor bibliotecii, prin studiul istoricului bibliotecii, cercetarea situației actuale din zona socio-culturală și geografică deservită de către bibliotecă și, deloc în ultimul rând, prin plimbarea printre rafturile bibliotecii.

Biroul de informații al unei biblioteci

Biroul de circulație al Bibliotecii Middlefield

Un pas important în îmbunătățirea serviciilor oferite cititorilor este acceptarea ideii de egalitate între termenii cititor, utilizator, client și consumator, astfel încât bibliotecarului să i se întipărească în subconștient ideea că cititorul plătește pentru ceea ce i se pune la dispoziție, că el îi plătește de fapt salariul bibliotecarului. De altfel, în literatura nord-americană de specialitate, cititorul are denumirea de patron adică sponsor, client fapt ce spune multe despre politica de servicii din bibliotecile nord-americane.

Pentru motivarea bibliotecarului în aplicarea politicii de servicii orientate către client nu se poate folosi metoda investiției în acțiuni, dar se poate recurge la oferirea de stimulente materiale, funcții, aprecieri etc. Utilă este și implicarea bibliotecarului în programe și

activități profesionale în care el să fie inițiator sau coordonator, fapt care îi poate stimula interesul ca utilizatorii săi să fie satisfăcuți.

Tratarea fiecărui vizitator al bibliotecii cu toată atenția la care acesta se așteaptă (și așteptările consumatorilor în momentul actual sunt foarte ridicate!) trebuie să fie o condiție a muncii la serviciul de relații cu publicul, pentru că doar așa ne vom putea păstra „clienții” mulțumiți și vom putea câștiga alți „clienți”.

Cristian CRISTEA

Sursa ilustrațiilor:

Birou de circulație al Bibliotecii Middlefield

(www.redwoodcity.org/about/local_history/exhibits/rcpl_history/middlefield_desk.jpg)

Biroul de informații al Bibliotecii Briggs (lib.sdstate.edu/lib11/librarytour/info.jpg)

Biroul de informații al unei biblioteci ([web.uccs.edu/cmmuter/UC% 20Pics.html](http://web.uccs.edu/cmmuter/UC%20Pics.html))

Profesiune și vocație

Ilustrația de carte în Secolul Luminilor (I)

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, acel suflu înnoitor, cel al Iluminismului resimțit deopotrivă în cultură și în artă, reclamând o schimbare sub unele aspecte chiar radicală, și-a făcut simțită prezența și în lumea cărților sub toate raporturile, mai ales în cel ilustrativ. Așa spre exemplu în recuzita ornamentală, motivul scoicii atât de des întâlnit până în prima jumătate a secolului XVIII și atât de apreciat în stilul rocaille, este înlocuit de ghirlandă. Ei i se alătură ansamblurile florale tip roze, tolbe cu săgeți, amorași (putti), panglici, blazoane, monograme, elemente decorative care, prin ritmul lor curgător, prin aspectul ușor și vaporos, dau viață cărților. Această nouă recuzită ornamentală va fi folosită pentru decorarea foilor de titlu, al frontispiciilor, vinițelor, inițialelor, chenarelor, dând un aspect plăcut publicației, conferindu-i o altă valoare.

În această perioadă de efervescentă creație, se observă o evoluție și în reprezentarea grafică. Subiectele mitologice sau biblice sunt înlocuite treptat cu scene de gen, peisaje, portrete compoziționale, naturi statice, artiștii gravori optând pentru subiecte simple, clare, echilibrând și liniștind spațiul compozițional, oferind privitorului un refugiu într-o artă a firescului și a meditației. În această perioadă, metoda folosită de gravori era cea a gravurii în acvaforte, tehnica ce permitea artistului o mare libertate în conturarea formelor, în reliefarea volumelor, suplețea liniei dând acuratețe imaginii, iar ritmica hașurilor accentuând jocurile de umbră și lumină.

Aceste alternanțe, aceste combinații variate de linii dau senzația că, deși executată în alb și negru, gravura vibrantă și expresivă, este colorată. Gravorii vor încerca acum o simplificare a motivului ales pentru transpunere, pe care-l executau cu multă exactitate și minuțiozitate, dând ansamblului un aspect cât mai atrăgător. Ce a reprezentat ilustrația de carte din acea perioadă pentru lumea Occidentului, dar și pentru Țările Române, putem observa răsfoind câteva cărți din fondul de carte veche al bibliotecii Muzeului Civilizației Dacice și Romane din Deva, imagini care redau un ansamblu de reprezentări plastice și sugestive cu valențe documentare și estetice, constituind mărturii valoroase pentru cultura națională și universală.

Două lucrări vieneze tratează probleme referitoare la poporul român, la limba, istoria și cultura acestuia. Țările Române au suscit o atenție deosebită din partea călătorilor și a artiștilor străini care au trecut prin aceste ținuturi și ale căror opere au fost răspândite în lumea întreagă, spre a ne face cunoscuți. Majoritatea călătorilor care au vizitat atunci pământul românesc erau fie în trecere, fie veniți cu afaceri și

Foto 1

Profesiune și vocație

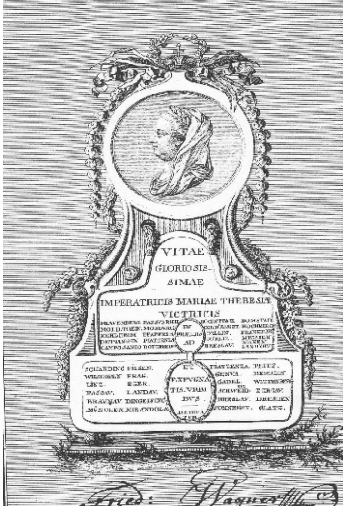

Foto 2

impăratul Iosif al II-lea, în Transilvania. Această carte rară și prețioasă a fost realizată într-o perioadă de timp cuprinsă între 24 iunie 1765 și 22 august 1767, când baronul Hohenhausen activa ca ofițer în Transilvania. Autorul a fost fascinat nu numai de frumusețea și bogăția Transilvaniei, cât mai ales de persistența stilului de viață dac din aceste părți.

Personalitatea autorului este conturată nu numai de aceste preocupări în domeniul istoriei și arheologiei, ci și de talentul său la desen. Cu multă atenție și perseverență își nota și desena tot ce întâlnea în deplasările de serviciu ori cu scop de studiu, dând explicațiile de rigoare și încercând să facă reconstituiri. Desena ruinele templelor, ale cetăților, întocmea planurile acestora, desena statuile, lespezile sau coloanele, cu sau fără inscripții, nota inscripțiile găsite pe care apoi le completa.

Dintre frumoasele ilustrații ce însoțesc textele lucrării le amintim pe cele dedicate Mariei Tereza și împăratului Traian. Autorul face două desene votive în care sunt reprezentate cele două personalități în maniera monumentelor votive romane, cu capetele încoronate de flori și frunze de lauri (foto 2 + foto 3).

Bisericii Densus (foto 4) i-au fost dedicate 10 planșe colorate. Autorul comentează și ilustrează monumentele funerare de la Strei sau pe cele de la băile termale din Mehadia, de la Râu de Mori, Sânpetru, precum și castelul Huniazilor. Baronul Hohenhausen face o frumoasă descriere și realizează un desen pe măsură la o statuie -

probleme diplomatice sau personale. Existau și cazuri în care cei aflați în călătorii erau înzestrați cu un dram de talent, desenând după puterile proprii locuri, fauna, flora, aspecte ale vieții cotidiene, tipuri umane, evenimente deosebite din istoria neamului sau din cea universală. Toate acestea erau mărturii de primă mână, constituind informație de maximă importanță. Există de asemenea nevoia opiniei publice de a fi ținută la curent cu ceea ce se întâmpla pe plan național și internațional, ilustrațiile din acea perioadă contribuind la succesul publicațiilor.

Prima carte pe care o menționăm spre exemplificare aparține ofițerului austriac, baronul Silvester Iosif Friedrich von Hohenhausen și poartă titlul *Antichitățile Daciei în Transilvania. De pe timpurile când această țară frumoasă a fost stăpânită de romani* (foto 1). Cartea a fost tipărită la Viena în 1775 din ordinul și pe cheltuiala Mariei Tereza, pentru glorificarea și eternizarea primei vizite făcute de fiul său,

Foto 3

Profesiune și vocație

Foto 4

coloană de pe culoarul crucii din clădirile aparținând probabil Episcopiei romano-catolice din Alba-Iulia. De asemenea, realizează harta cu încadrarea geografică a castrului în mijlocul satului Grădiște - Hunedoara și planul unui castru militar roman, fortificat.

Textele sunt și ele încadrate pe fiecare pagină cu chenare frumos decorate fie cu portretul din profil al Mariei Tereza, fie cu vulturul bicefal, sau cu elemente decorative meandrice. Desenele sunt realizate în peniță cu cerneală neagră și în unele cazuri cu cerneală roșie. Autorul se dovedește a fi un bun desenator, folosind o acuratețe a liniei, siguranță și expresivitate, făcând o frumoasă delimitare a planurilor, armonios modelate și bine conturate.

O altă lucrare de un deosebit interes, păstrată în colecția muzeului nostru, este monografia *Încercare de istorie politică și naturală a Banatului Timișoarei*, scrisă de venețianul Francesco Griselini (1717-1787). Autorul avea să lase posterității o scriere de maxim interes pentru trecutul unei părți

a pământului românesc pe care a reușit să o cunoască nemijlocit în răstimpul celor aproape doi ani și jumătate petrecuți în Banat (septembrie 1774 - februarie 1777). Ceea ce l-a determinat să se aventureze într-o asemenea călătorie a fost dorința de a fi în preajma baronului Iosif de Brigido - noul președinte al Administrației Banatului - apropiere realizată pe cale epistolară, sub forma unor scrisori, mod de comunicare foarte agreat și cultivat în secolul XVIII. Lucrarea este o culegere de scrisori ce reprezintă corespondența pe care a purtat-o Griselini cu diferite personalități (demnitari, învățați și militari). Lucrarea monografică elaborată de Griselini a rămas și în zilele noastre o sursă de mare preț pentru cei interesați de cunoașterea realităților bănățene în veacul al XVIII-lea, mai cu seamă a românilor și a limbii lor, în viziunea unui reprezentant autentic al Iluminismului european. Prima ediție a lucrării a văzut lumina tiparului la Milano în martie 1780 în limba italiană și a fost dedicată împărătesei Maria Tereza. Această ediție a fost în întregime ilustrată de autor care, în călătoriile pe care le-a întreprins, și-a notat și a desenat tot ce a întâlnit în cale: monumente, vestigii romane, inscripții și ornamente maiestuoase, hărți, planuri ale unor săpături arheologice, monede. Este cunoscut faptul că eruditul venețian, pe lângă multe altele, a studiat cartografia, desenul și gravura. Aproape simultan cu publicarea lucrării în limba italiană, a apărut la Viena traducerea ei în limba germană sub titlul *Versuch einer politischen und natürlichen Geschichte des temeswarer Banats in Briefen an Standespersonen und Gelehrnte*. De această dată însă versiunea germană va fi ilustrată de un gravor vienez - Carol Schutz, personalitate complexă în domeniul artistic, cunoscut ca desenator, gravor și arhitect. Carol Schutz s-a născut la Laibach în 1745, a făcut studiile la Viena, devenind un reprezentant de seamă al școlii austriece de Arte Frumoase. Este cunoscut în lumea artiștilor ca un bun și iscusit gravor de scene militare și peisaje. Artistul a murit la Viena la 14 martie 1800.

Planșele pe care le va realiza gravorul vienez pentru monografia lui Griselini sunt executate în tehnica acvaforte, artistul gândindu-și și construindu-și compozițiile cu siguranța

Profesiune și vocație

Foto 5

Viena, fiind elevul lui Jacob Schmutzer. Manfeldt va deveni membru al Academiei de Arte din Viena, fiind cunoscut în lumea artistică atât ca pictor, cât și ca gravor. Ceea ce se cunoaște din bogata sa activitate de gravor a fost predilecția pentru subiecte istorice și portrete de înalți demnitari austrieci.

Planșele realizate de artist sunt migălos concepute și realizate cu acuratețe. Ele înfățișează numeroase portrete, unul dintre ele fiind ce al împăratului Leopold al II-lea de Habsburg (1747 – 1792), fiu al Mariei Tereza și frate al împăratului Iosif II și al nefericitei regine Maria Antoaneta a Franței (foto 5). Se mai pot vedea în lucrare frontispicii, viniete, elemente ornamentale plasate la începutul textelor (procedeu specific celei de a doua jumătăți a secolului XVIII), ghirlande, flori, amorași. Întâlnim de asemenea o multitudine de imagini reprezentând tactici și sisteme de luptă, scene din războaiele ce au avut loc în perioada celui de-al doilea război punic și până la cucerirea Corintului. Sunt redată hărți, fragmente din scenele de pe Columna lui Traian, arme de război (în faza de proiect). În marea lor majoritate, acțiunile se desfășoară într-un cadru peisagistic ușor idilizat. Întinderea fără hotar a diferitelor forme de relief, câmpie, deal, perspectiva profundă ce lasă privirea și imaginația să alunece departe, dincolo de linia orizontului, vastitatea cerului, plasarea în avanscenă a unor elemente vegetale supradimensionate, în spatele cărora planurile se succed într-o perspectivă bine stăpânită, privirea peisajului de sus, din zbor de pasăre, sunt rezultatele căutării și redării spațialității, atât de bine realizate în ilustrațiile acestor cărți.

Doina IONESCU

Dieta Transilvaniei de la Principatul autonom și până la stăpânirea habsburgică

Stema Transilvaniei

Istoria politică a Transilvaniei în perioada 1541-1571 s-a caracterizat prin lupta pentru consolidarea autonomiei interne. Această luptă s-a desfășurat în condițiile confruntării dintre Imperiul Otoman și cel Habsburgic, ca și ale consolidării dominației Porții în zona sud-estului european și a expansiunii acesteia către centrul Europei. În cadrul factorilor externi de consolidare a autonomiei principatului, un loc aparte l-au ocupat legăturile sale cu Moldova și cu Țara Românească, state interesate în strângerea relațiilor dintre ele și Transilvania.

Consolidarea statutului de principat autonom s-a realizat prin constituirea organelor proprii de cărmuire, prin continuarea sistemului celor „trei națiuni privilegiate”, căruia i se adaugă acum și acela al celor „patru religii recepte”, sistem care se baza pe asigurarea țăranimii dependente și pe excluderea românilor de la viața politică¹.

Una dintre instituțiile cele mai importante în ecuația puterii și funcționării noului stat transilvan în plin proces de constituire a fost dieta. Dieta principatului s-a născut prin transformarea congregației generale voievodale și aderarea la aceasta a reprezentanților comitatelor din *Partium*². Soluția guvernării cu sprijinul unei diete unice, care să reprezinte toate teritoriile aparținând principatului autonom, s-a impus datorită creșterii pericolului otoman. Ea este rezultatul acțiunii episcopului de Oradea, dar și a reacției stărilor privilegiate de a limita puterea acestuia și a mai marilor principatului și de a participa astfel la luarea deciziilor în stat.

La 18 octombrie 1541, s-a ținut pentru prima dată, la Debrețin, o dietă comună a stărilor din Transilvania și din comitatele de lângă Tisa, care a pus în lumină puterea tradiției regionale și o lipsă de maturitate politică și instituțională, dat fiind că o parte a reprezentanților celor trei națiuni nu a fost dispusă la o colaborare ulterioară în cadrul unei diete unice³. În

1. *Istoria românilor*, vol. IV, București, Editura Enciclopedică, 2001, p. 507.

2. *Partium* este denumirea comună tradițională folosită în Ungaria pentru a desemna o regiune istorică din România formată aproximativ din județele Arad, Bihor, Maramureș, Satu-Mare și Sălaj. Această regiune istorică nu era considerată ca făcând parte din principatul Transilvania. Numele provine din latinescul „Partium Regni Hungariae”, porțiune din regatul Ungariei care a fost transferată Principelui Ioan II Sigismund de Transilvania prin Tratatul de la Spireș în 1571.

3. Cristina Feneșan, *Constituirea principatului autonom al Transilvaniei*, București, Editura Enciclopedică, 1997, p. 107.

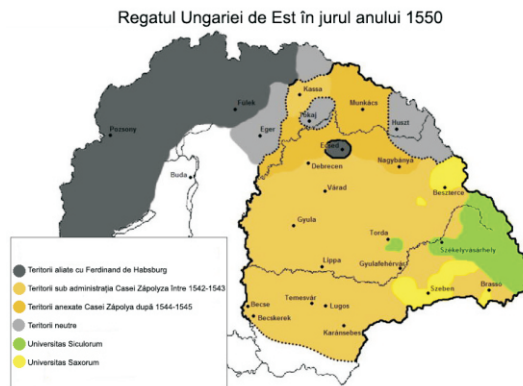
Profesiune și vocație

aceste împrejurări, comitatele de lângă Tisa și-au trimis în continuare reprezentanții să participe la dieta ungară de la Rákos. Necesitatea administrării întregului teritoriu aflat în componența principatului autonom a fost speculată de către episcopul de Oradea, Martinuzzi, unul dintre cei mai mari deținători de pământ și *locumtenens* regal. Dieta întrunită la 26 ianuarie 1542, la Târgu-Mureș, l-a investit pe Martinuzzi cu calitatea de *locumtenens* și pentru Transilvania, ca să poată administra deopotrivă teritoriul celor trei națiuni, să le convoace la dietă, precum și comitatele de lângă Tisa. Dieta convocată la 29 martie 1542 a jucat în constituirea edificiului puterii un rol însemnat, dat fiind că a fost ales un conciliu, alcătuit din 22 membri, care să-i ajute pe *locumtenens* și pe regina Isabella în conducerea statului. Este vorba de introducerea unei reguli noi și a unei noi instituții de guvernare. Numărul de 22 de consilieri a fost împărțit, din punctul de vedere al reprezentării stărilor privilegiate, în mod egal⁴. Dacă în timpul dietei au fost aleși nominal toți cei șapte reprezentanți ai comitatelor, în schimb au fost desemnați numai patru delegați ai sașilor, restul de trei urmând a fi numiți de „Universitas Saxonum”, iar reprezentanții secuilor (7) aveau să fie aleși de fiecare scaun secuiesc în parte. Cel de al 22-lea membru al consiliului reprezintă, împreună cu *locumtenens-ul*, capitlul⁵ de la Alba Iulia⁶.

De o dietă a Principatului Transilvaniei se poate vorbi doar de la 1 august 1544, când hotărârile Dietei întrunită la Turda au consfințit constituirea de drept a instituției dietale unice, care a asigurat unificarea legislativă și fiscală a provinciilor istorice aparținând principatului autonom. Evoluția directă a dietei principatului din *congregatio generalis*, instituție de bază a voievodatului transilvan, este atestată de însăși hotărârea Dietei de la Turda, legiferând frecvența, modul de convocare și participare a reprezentanților stărilor. Unificarea conglomeratului politic, care s-a transformat în Principatul Autonom al Transilvaniei, a avut loc prin instituirea dietei unice întemeiată pe *unio trium nationum*.

Semnificativă este titulatura pe care și-au luat-o stările în cuprinsul textului introductiv al hotărârilor adoptate de Dieta principatului autonom: „Cele trei națiuni ale Transilvaniei și rudele noastre din Ungaria”⁷.

Din acest moment, principatul dispune de instituția necesară pentru a lua deciziile importante în domeniul politic, legislativ și fiscal. În raport cu tendința de limitare în exercitarea puterii centrale, sesizăm fenomenul de afirmare crescândă și de sporire a competenței politice, legislative și fiscale. Trebuie să relevăm colaborarea Stărilor cu puterea supremă în problemele confesionale, în strângerea kharadjului și în aspectele fiscale decurgând din îndeplinirea

4. *Ibidem*, p. 108.

5. *Capitul* - instituție care conducea activitatea unei biserici sau mănăstiri catolice.

6. Cristina Feneșan, *op. cit.*, p. 108.

7. *Ibidem*, p. 109.

8. kharadjului - tribut anual pe care țările vasale îl plateau Imperiului Otoman

Profesiune și vocație

acestei obligații față de Poartă. Dieta a obținut în problemele confesionale acea putere de decizie legală care până la constituirea principatului aparținuse și fusese rezervată domnitorului. Cel mai relevant exemplu îl constituie modul în care a fost rezolvată, în 1542, problema ocupării scaunului vacant al episcopiei transilvane și administrarea veniturilor episcopale pe seama fiscului regal. Această problemă nu a fost rezolvată nici de episcopul de Oradea și *locumtenens* regal, Martinuzzi, nici de regina Isabella, ci de Dieta întrunită la Târgu-Mureș, cu scopul inițial de a liniști capitulul de la Alba Iulia, atunci când Isabella a recurs la intervenția Stărilor. În diploma emisă la Deva, la 31 mai 1542, regina s-a obligat să rezolve succesiunea deschisă de moartea episcopului Statileus în cadrul consultării cu Stările, care urmau să se întrunească în proxima dietă la Târgu-Mureș. Conform hotărârilor adoptate de stări, regina a dobândit, pentru acoperirea cheltuielilor curții sale, domeniul episcopal, în timp ce administrarea veniturilor bisericești avea să fie încredințată unui vrednic reprezentant capabil să slujească biserica și să se roage pentru Isabella și Ioan Sigismund⁹.

Trebuie să menționăm faptul că atât regina, cât și Stările au speculat în folos propriu vacanța scaunului episcopal. Isabella s-a folosit de hotărârile Dietei de la Târgu-Mureș pentru a-și muta curtea la Alba Iulia, transformând palatul episcopal în reședința tuturor principilor de mai târziu. În ceea ce privește bunurile episcopale, Stările întrunite ulterior, la 1 august 1544, în Dieta de la Turda, i-au impus reginei, anulându-i de fapt dreptul de a face danii, să respecte *ad integrum* bunurile episcopului¹⁰.

Preluarea de către dietă a unor atribuții care revin domnitorului poate fi întâlnită și mai târziu. Este adevărat că, în faza de început a principatului, exercitarea atribuțiilor importante ale suveranului a fost strâns legată și în mod simbolic de persoana suveranului. Acest sens l-a dobândit hotărârea dietală adoptată la moartea principelui Ioan Sigismund Zápolya¹¹ cu privire la administrarea justiției. Stările au suspendat până la înmormântarea principelui una dintre cele mai importante activități: „în acest timp va înceta să fie pronunțată orice sentință la scaunele de judecată. Domnii testamentari vor cere și vor lua sigiliul de la județele țării¹²”.

Începând cu 1556, rolul dietei în Principatul Transilvaniei sporește prin încheierea pactului de drept comun între principe și stări, în 1556, și dobândirea, din 1566, a dreptului de *libera electio*¹³.

Revenirea în Transilvania a reginei Isabella și a fiului acesteia a oferit dietei locale posibilitatea de a alege și limita, în folos propriu, exercitarea puterii supreme în stat. Cu acest prilej s-au pus bazele unui sistem de accedere la domnie, care înlătura practica obișnuită a încoronărilor anterioare. Pentru a se reinstala în scaunul princiar, a fost nevoie de o hotărâre a Dietei în acest sens, un fel de consimțământ al stărilor, obținută, la insistențele Porții, de Isabella și Ioan Sigismund în Dieta de la Sebeș, din martie 1556¹⁴. Având în vedere faptul că Ioan Sigismund Zápolya era minor, Isabella a

9. *Ibidem*, p. 114.

10. *Ibidem*, p. 114-115.

11. Ioan Zápolya (n. 1487-d. 1540), fiul lui Ștefan Zápolya și al prințesei Hedvig din Cehia, a fost voievod de Transilvania între 1526-1540 și a ridicat pretenții la tronul Ungariei. Zápolya s-a aflat în fruntea unui grup de nobili unguri care, în adunarea nobililor de la Rákos, au susținut că nici un străin să nu poată fi rege al Ungariei. După moartea sa, soția Isabella Jagiello a ridicat pretenții la tron, între 1556 și 1559.

12. Cristina Feneșan, *op. cit.*, p. 115.

13. Octavian Tătar, *Aspecte internaționale ale constituirii Principatului Transilvaniei*, Hunedoara, Muzeul „Castelul Corvineștilor” Hunedoara, 2001, p. 198.

14. *Ibidem*, p. 198-199.

Profesiune și vocație

Ora SIGISMUNDI hunc qui conspiciet Hungariae REX,
Cognosce Hungaricis illacrimare malis.

depus, în nume propriu, pentru a putea conduce, jurământ în fața stărilor privilegiate și le-a acordat scrisoarea de credință.

Drepturile Dietei în ceea ce privește alegerea și puterile principelui nu erau însă nelimitate. Având în vedere raporturile principatului cu Poarta Otomană, alegerea principelui trebuia confirmată prin acordarea actului de investitură și înmânarea însemnelor puterii în fața stărilor.

Jurământul depus de regina Isabella, în 1556, în fața Stărilor privilegiate în momentul revenirii ei în Transilvania, al cărui text este necunoscut, trebuie să fie vădit ca un mod de a accede la domnie și la puterea supremă în principat. Din cercetarea împrejurărilor și condițiilor impuse de Stări, Isabellei și lui Ioan Sigismund pentru preluarea puterii supreme în stat, se desprinde o procedură riguroasă de a accede la domnie. Aceasta exprimă de fapt pactul încheiat între principe și Stări. Alegerea principelui a avut loc numai după prezentarea și acceptarea de către candidatul la tron a condițiilor de alegere, pe care acesta era obligat să le îndeplinească îndată după proclamarea sa ca principe. În

privința Dietei de la Cluj (25 noiembrie-7 decembrie 1556), ne-a rămas numai declarația Stărilor de recunoaștere, și nu de credință față de Isabella, făcându-se referire la un jurământ depus anterior de Stări¹⁴. Privit prin prisma practicii impuse mai târziu de alegerea principilor Transilvaniei, jurământul a fost prestat de Isabella în nume propriu. Aceasta a fost încercarea Stărilor de a lega și limita în folos propriu și prin jurământ exercitarea puterii supreme în Principatul Transilvan. Constatarea se întemeiază pe faptul că, până la moartea sa, în 1559, Isabella a exercitat în mod continuu puterea supremă. În acest fel Stările au reușit să impună un principiu nou în privința modului de colaborare cu puterea supremă în conducerea principatului autonom.

În ultimele trei decenii ale suzeranității otomane asupra Transilvaniei, ca urmare a unor schimbări radicale intervenite în statutul Principatului Autonom, asistăm la modificări procedurale în alegerea și numirea reprezentanților ardeleni¹⁵. În acest interval de timp, Dieta a obținut o mai mare importanță în ceea ce privește numirea trimișilor.

Având în vedere complexitatea problematicii numirii și alegerii reprezentanților diplomatici ai Transilvaniei pe lângă Poarta Otomană, se impune o concluzie asupra dreptului de validare. Dacă până în jurul anului 1660, alegerea trimișilor și a reprezentanților ardeleni era în întregime la dispoziția principilor, după această dată implicarea Dietei a devenit tot mai evidentă.

Ciprian Dacian DRĂGAN

14. Cristina Feneșan, *op. cit.*, p. 117.

15. Călin Felezeu, *Statutul Principatului Transilvaniei în raporturile cu Poarta Otomană (1541-1688)*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 1996, p. 246.

Profesiune și vocație

Despărțământul Orăștie al Asociațiunii Culturale pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român (ASTRA)

Odată cu instaurarea regimului liberal în Transilvania (1860), o parte a elitei intelectuale din Orăștie pătrunde în cadrul administrației orășenești, chiar dacă au fost numiți puțini români în funcții, comparativ cu numărul lor. În 1861, se revine la comitate. Din Prefectura Orăștiei se creează comitatele Hunedoara și Zarand. Comitatul Hunedoarei era împărțit în 6 cercuri: Deva, Orăștie, Hunedoara, Dobra, Hațeg, Pui¹.

Într-o primă etapă, Orăștia și satele aparținătoare au fost arondate Despărțământului Sebeș², iar despre înființarea unui Despărțământ la Orăștie încep să fie înregistrate unele date începând cu anul 1890. Înainte de această dată, există totuși informații referitoare la activitatea unor membri ai Asociațiunii în zonă. Ele sunt o consecință a faptului că încă din primii ani de funcționare, au fost desemnați așa-numiții „colectori”³, cu rolul de a încasa taxele membrilor și de a le înainta Comitetului Central. Pentru Orăștie și comunele din ținut, în ședința din 10 decembrie 1861, au fost numiți senatorul Ioan Balomiri și secretarul magistrat Nicolae Barbu⁴. Dată fiind amploarea acțiunilor desfășurate, foarte curând s-a dovedit că erau necesare serviciile mai multor „colectori” pentru a putea fi acoperită întreaga zonă. Astfel, în anul 1864, Comitetul Astei a făcut încă două numiri: protopopul George Barcianu, din Cugir, și Nicolae Popovici, originar din Orăștie⁵.

Încă din primii ani, mișcarea a stârnit interesul comunității locale. În legătură cu această afirmație, credem că este semnificativ faptul că un număr important de membri (peste 30)⁶ au venit din comitatul Hunedoarei. Între aceștia vom enumera pe cei din Orăștie, care au fost: Nicolae Popoviciu, Ioan Balomiri, George Barcianu, Mihail Dobo, Iacob Oros, George Popovici, Spiridon Tatarai, Nicolae Zaharia, Ioan Tulbașiu, Vlad Adam, Alexandru Claudiu Vlad, Nicolae Bîrsan, Petru Vălean și Ilie Pop⁷. Acesta din urmă achitase încă din 1869 taxa de 100 de florini, gest care i-a adus calitatea de membru pe viață al Astei⁸.

Documentele înregistrează și o serie de probleme legate de activitatea și de membrii Asociațiunii din zona Orăștiei. Între acestea consemnăm că, în anul 1873, Samuil Popoviciu, din Beriu, donează Astei suma de 100 florini, pe care o împrumutase de la Ilisie Lăzăroi, din Orăștioara de Sus⁹. Pentru încasarea donației Comitetul Astei îl însărcinează pe Mihail Dobo, avocat din Orăștie.

Fig. 179. Diploma de membru al ASTREI aparținând excentricului Victor Pop din Orăștie, 1926. The diploma of membership of "Astra", belonging to lawyer Victor Pop from Orăștie, in 1926.

1. Ioachim Lazăr, *Învățămintul românesc din sud-vestul Transilvaniei 1848-1883*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2002, p. 12.

2. Rodica Andruș, *Câteva date privitoare la activitatea despărțământelor hunedorene ale Astei*, în „Sargetia”, XVIII-XIX, 1984-1985, p. 400-402.

3. Valer Moga, *ASTRA și societatea. 1918-1930*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1993, p. 296.

4. Valentin Orga, *Aurel Vlad: istorie și destin*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2003, p. 50-53.

5. Direcția Județeană a Arhivelor Naționale, Fond Protopopiatul Ortodox Orăștie, *Dosar 2/1864, f. 6*.

6. *Ibidem*.

7. *Ibidem*.

8. Valer Moga, *op. cit.*, p. 165.

Profesiune și vocație

După moartea acestuia, Astra îl împuternicește pe Alexandru Claudiu Vlad, cerându-i a „face pașii de lipsă spre încasarea datoriei”¹⁰.

De asemenea, în 1875, preotul și învățătorul Nicolae Bârsan, din Orăștie, ca urmare a meritelor câștigate în domeniul culturii poporului și mai ales prin „încurajarea îmbrățișării meseriilor, cere în semn de recompensă, a se denumi de membru ordinar al Asociațiunii, fără taxă, și a i se da gratuit foaia Asociațiunii”¹¹.

Așadar, ținând cont de numărul important de membri, Orăștia putea solicita înființarea unui Despărțământ al Astei pentru o mai bună organizare și pătrundere a ideilor în rândul populației din teritoriul comitatului. Ca urmare, în 1884, s-au desfășurat la Orăștie lucrările Adunării Generale a Astei, prilej cu care a fost ales un comitet de primire al oaspeților ce l-a avut în frunte pe avocatul Avram Tincu, care va rosti cuvântul de salut din partea orăștienilor¹².

Acest eveniment a constituit un pas important spre înființarea unui despărțământ al Astei în oraș. În fapt, organizarea Despărțământului IX al Astei, la Orăștie, a fost practic doar un act de recunoaștere din partea Comitetului Central a rolului pe care l-au jucat intelectualii Orăștiei în mișcarea națională, socială și culturală. Dar nu poate fi trecută cu vederea nici ponderea numerică pe care o aveau orăștienii în cadrul Despărțământului Sebeș, din care făceau parte¹³.

„Actul de naștere” al Despărțământului Orăștie al Astei a fost înregistrat la 24 septembrie 1890, dată la care Comitetul a hotărât înființarea sa. Ședința de constituire a avut loc la 14 decembrie 1890, când a fost ales Comitetul Cercual, având ca director pe cunoscutul om politic Ioan Mihu¹⁴. Și ca o dovadă a eficienței de care a dat dovadă pe parcursul îndeplinirii acestui mandat, trebuie menționat că deja în ziua următoare constituirii, el a înaintat o cerere către Comitetul Central, prin care solicita „o listă cu membrii Asociațiunii, care locuiesc în comunele aparținătoare despărțământului pentru a se putea îngriji de onorarea regulată a taxelor”¹⁵.

Adunările generale ale Despărțământului se desfășurau în diferite comune din zonă și erau prilej de a face cunoscute ideile Astei în rândul locuitorilor de la sate. Ioan Mihu îndeplinește funcția de director vreme de două legislaturi, până în anul 1898 când a fost ales Ioan Popovici. Acesta conduce filiala de la Orăștie a Astei până în 1910, când demisionează, dar răspunde pozitiv solicitării de a mai rămâne în funcție până la viitoarea adunare generală, desfășurată în 1911, prilej cu care a fost ales Aurel Vlad¹⁶.

Despărțământul IX Orăștie număra 9 membri fondatori, 12 membri pe viață și 9 membri ordinari, fiind unul din cele mai puternice din Transilvania¹⁷. În același an, avea constituite 4 agenturi comunale la Romos, Vinerea, Geoagiu de Jos și Rapolt, localități unde fuseseră înființate și biblioteci.

Diana FERENCZ

9. Direcția Județeană a Arhivelor Naționale, Fond Protopopiatul Greco-Catolic Orăștie, Dosar 1/1873, f. 2, 3, 5.

10. *Ibidem*.

11. Ion Iliescu, Tiberiu Istrate, *Orăștie 750 de ani*, Deva, 1974, p. 177.

12. *Ibidem*.

13. Dintr-un total de 32 de membri ordinari, 18 erau din Orăștie și comunele din jur, iar din 45 membri ajutători, 18 erau tot din Orăștie. Rodica Andruș, *Adunările generale ale Astei în județul Hunedoara*, în „Sargetia”, XX-XXI, 1988-1991, p. 456-457.

14. Rodica Andruș, *Câteva date privitoare la activitatea despărțământelor hunedorene ale Astei*, în „Sargetia”, XVIII-XIX, 1984-1985, p. 400-401.

15. *Ibidem*.

16. *Ibidem*.

17. Rodica Andruș, *Lucrările adunărilor generale ale Astei ținute în județul Hunedoara*, în „Sargetia”, XXI-XXIV, 1988-1991, p. 451-453.

Profesiune și vocație

Structura și evoluția căsătoriilor religioase în parohiile din Alba-Iulia în a doua jumătate a secolului XIX și începutul secolului XX

Demografia istorică a Transilvaniei oferă posibilitatea reconstituirii imaginare a trecutului, a momentelor importante din viața individului și a colectivității, dar totodată creează condițiile favorabile unei analize amănunțite a comportamentului matrimonial, în cazul de față, pentru a reda imaginea complexă a instituției căsătoriei. Căsătoria religioasă, bază a formării familiei, până la 1895, poate fi studiată din numeroase unghiuri și sub diferite aspecte. Documentele importante pe baza cărora se poate realiza evoluția și structura căsătoriei religioase, evoluția societății românești în ansamblul ei sunt registrele parohiale. Registrele parohiale sau de stare civilă sunt surse fundamentale ale cercetării și oferă posibilitatea reconstituirii unor timpuri istorice trecute. Având ca sursă de documentare registrele de stare civilă de la instituțiile de cult ortodoxe și greco-catolice am încercat prelucrarea rezultatelor, având drept scop o prezentare a căsătoriei, în ansamblul său, în patru parohii din Alba Iulia (două greco-catolice: Alba Iulia - Lipoveni și Alba Iulia - Maieri și două ortodoxe: Alba Iulia - Centru și Alba Iulia - Maieri), pe axa temporală a anilor 1875-1905, făcând uz de metoda comparativă și cantitativă.

<i>Luna</i>	<i>Perioada</i>			
	1875-1879	1880-1890	1891-1900	1901-1905
Ianuarie	7	11	13	3
Februarie	8	34	16	-
Martie	-	1	2	-
Aprilie	2	2	2	-
Mai	4	6	16	-
Iunie	2	5	3	2
Iulie	1	4	8	2
August	1	5	3	2
Septembrie	5	1	8	-
Octombrie	5	8	10	1
Noiembrie	10	20	25	7
Decembrie	-	-	1	-
<i>TOTAL</i>	<i>45</i>	<i>97</i>	<i>107</i>	<i>17</i>

Tabel A. Evoluția sezonieră a căsătoriilor din parohiile din Alba Iulia (1875-1905)

Așa cum rezultă din Tabelul A, în parohiile ortodoxe Alba Iulia - Centru, Alba Iulia - Maieri, greco-catolice Alba Iulia - Lipoveni și Alba Iulia - Maieri, luate în discuție, au fost consemnate în perioada 1875-1905 un număr total de 266 căsătorii religioase. Distribuția lor în timp nu a fost uniformă, evidențiindu-se ani cu un număr mai mare de căsătorii, iar alții cu un

Profesiune și vocație

număr mai redus. Deceniul 1891-1900 cuprinde cele mai multe căsătorii religioase, dintr-un total de 266, în acest interval de timp înregistrându-se 107. În primii ani ai secolului XX sunt consemnate puține căsătorii în registrele parohiale, fenomen care poate fi corelat atât cu reducerea corespunzătoare a nivelului de trai, care a generat un masiv val de emigrare, cât și cu faptul că numeroase perechi s-au înregistrat doar la oficiul stării civile, ceea ce denotă că statul începuse să controleze mai temeinic instituția căsătoriei. O altă explicație a faptului că există un număr mai redus de cununii religioase în anumite perioade ține și de pregătirea, înzestrarea și capacitatea de muncă a parohului local, care avea sarcina de a completa cu date exacte și de a supraveghea păstrarea acestor registre de stare civilă într-o stare cât mai bună.

Interesant de urmărit este distribuția căsătoriei religioase de-a lungul unui an, adică lunile în care se desfășurau cu frecvență mai mare sau mai mică astfel de evenimente. Din totalul celor 266 de căsătorii, cele mai multe s-au înfăptuit în luna noiembrie și anume 62, reprezentând 12,79%. Restul lunilor în care frecvența este mai mare sunt: mai cu 26 (9,78%), octombrie cu 24 (9,03%), iulie cu 15 (5,64%), septembrie cu 14 (5,27%), iunie cu 12 (4,52%). Încheierea unei căsătorii depindea de anumiți factori, printre aceștia numărându-se perioada posturilor mari de peste an. Una din cauzele care au determinat ca lunile martie, aprilie, august, decembrie să nu cuprindă un număr mai mare de căsătorii a fost chiar acest impediment canonic. Apoi fenomenul este explicabil și prin faptul că lunile de primăvară, vară și toamnă erau dedicate muncilor agricole, de aceea noiembrie și februarie înregistrează recordurile cununiilor, perioade în care oamenii nu se dedicau acestor îndeletniciri. Muncile agricole reprezentau sursa câștigării celor necesare traiului, din acest motiv țaranul ardelean nu întrerupea, nici măcar temporar, aratul, semănatul, săpatul și secerișul pentru a organiza cununia religioasă, după care, cum se știe, urma ospațul. În perioada de iarnă era suficient timp pentru aceste preparative, care începeau cu învoiala și logodna, urmate de cele trei strigări (vestiri) organizate în biserică.

Media de vîrstă a soțiilor	Bărbați	Femei	Media generală
	29,99	24,51	27,25

Tabel B. Vârsta medie la căsătorie

În parohiile ortodoxe (Alba Iulia - Centru, Alba Iulia - Maieri) și greco-catolice (Alba Iulia - Lipoveni, Alba Iulia Maieri) în intervalul 1875-1905 media de vîrstă a bărbaților care se căsătoreau religios putem să constatăm că este mult mai mare: de 29,99 ani față de cea a Transilvaniei în ansamblul său (23-25 ani), conform prevederilor legilor Codului Civil austriac. Biserica a încurajat căsătoria la o vîrstă mai precoce, potrivit dreptului canonic. În societatea românească din Transilvania de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, familia, cu tot ce implica ea, era dirijată, prin intermediul parohului local, pe calea moralității și împlinirii poruncilor lui Dumnezeu. Cununia, punctul de formare a familiei, a fost apărată prin multiple mijloace de către biserică, reprezentând idealul concretizării legăturii afective dintre bărbat și femeie. Media de vîrstă a femeilor la căsătorie era de 24,51 ani.

Profesiune și vocație

	Bărbați	Femei
Ortodoxi	28,07	23,48
Greco-Catolici	48,19	25,82

Tabel C. Media de vârstă a căsătoriților pe confesiuni

În tabelul C putem observa o medie de vârstă a celor doi soți, atât la ortodocși, cât și la greco-catolici foarte înaintată în ceea ce privește căsătoria. Trebuie specificat că aceste statistici sunt făcute doar pe parohiile amintite, nefiind reprezentative pentru Transilvania. Astfel, vârsta bărbaților de religie ortodoxă la care se făcea căsătoria este în medie de aproximativ 28 de ani, iar a celor greco-catolici de 48 de ani. Se poate constata că în parohiile greco-catolice enoriașii (bărbați) se căsătoreau la o vârstă mult mai matură, dar și căsătoriile în rândul lor erau mai frecvente, după cum vom vedea. Femeile se căsătoreau în medie la 23 de ani (ortodocși) și respectiv 25 de ani (greco-catolici).

	Bărbați	Femei
Parohia Ortodoxă Alba-Iulia - Maieri	30,8	27,23
Parohia Greco-Catolică Alba-Iulia - Maieri	29,37	25,71

Tabel D. Comparație între o parohie greco-catolică și una ortodoxă

În tabelul D se încearcă o comparație a mediilor de vârstă a celor care se căsătoreau religios în ambele parohii Alba Iulia - Maieri într-un interval de cinci ani (1880-1885). Astfel, media de vârstă a bărbaților ortodocși este de aproximativ 30 de ani, iar la femeile de 27, în timp ce la greco-catolici bărbații se căsătoreau în perioada respectivă la o etate de 29 de ani, iar fetele la 25.

Astfel, căsătoria religioasă, pentru individ și colectivitate, era un moment deosebit, consacrat prin Sfânta Taină a Cununii, ea punea bazele unei familii create în spiritul creștin, sub oblăduirea bisericii și în conformitate cu legile canonice. Putem studia și în același timp reconstitui un spațiu al căsătoriei delimitat de timp, de zone, de obiceiuri, de motivații, care sunt și ele multiple. Însă studiul de față s-a oprit doar la prezentarea în ansamblu a unei anumite comunități, venită în contact cu acest important moment, a evoluției și structurii căsătoriei pe parcursul a 30 de ani (sfârșitul secolului XIX începutul secolului XX).

Camelia STANCIU

Sursele utilizate sunt:

Registrele de stare civilă de la instituțiunile de cult (dosar 1595/1892-1948; 1598/1854-1885; 1600/1826-1926; 1601/1891-1920; 1602/1888-1941; 1604/1874-1882)

*Săptămâna Națională a Bibliotecilor
Ziua bibliotecarului
și Ziua Mondială a Cărții
și a Drepturilor de Autor*

Conferința Generală a UNESCO ținută în 1995, la Paris, a stabilit ca ziua de 23 aprilie să fie proclamată drept Ziua Mondială a Cărții și a Drepturilor de Autor. Această zi de aprilie nu a fost aleasă întâmplător de vreme ce, prin uimitoarea lucrare a destinului, Shakespeare și Cervantes au murit în aceeași zi de 23 aprilie 1616. Cartea, acest străvechi depozitar de cultură și cunoaștere, merita cu adevărat să aibă o zi a ei, care să-i marcheze uriașa importanță în dezvoltarea omenirii.

În România, această zi a dobândit o semnificație în plus începând cu anul 1999 când ziua de 23 aprilie a fost proclamată Ziua Bibliotecarului, serbată în cadrul Săptămânii Naționale a Bibliotecilor (23-29 aprilie).

Cu această ocazie, scriitori, editori, bibliotecari, librari, oameni care ceas de ceas respiră aerul tare al cărții, aduc un omagiu în plus „obiectului muncii” lor. Fiecare manifestare dedicată cărții și slujitorilor ei este un prilej de a ne da seama că, până la urmă, așa cum spunea poetul francez Stéphane Mallarmé, „totul în lume există pentru a sfârși într-o carte”.

Anul acesta, Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”, din Deva, a sărbătorit Săptămâna Națională a Bibliotecilor și Ziua Bibliotecarului prin organizarea unei expoziții având ca temă istoria tiparului. Imaginile prezentate în spațiul expozițional al noului sediu al bibliotecii reprezintă vechi mașini de tipărit și accesorii tipografice aflate la Tipografia Gutenberg din Deva care a avut amabilitatea de a ne sprijini în organizarea acestui eveniment. Printre numeroșii vizitatori ai expoziției, s-au remarcat elevi și studenți din Deva, cei care, de altfel, reprezintă și cititorii cei mai numeroși și mai fideli ai bibliotecii noastre.

Conferința generală ANBPR - Un nou început pentru Filiala Hunedoara

Acum șapte ani, în cadrul unei întâlniri cu ocazia Zilei Bibliotecarului, transmiteam colegilor mei printr-un eseu intitulat „Biblioteca comunală candelă spirituală a satului românesc”, cele mai dragi gânduri pentru această instituție. Am sperat atunci că lumina pe care am văzut-o în ochii lor în timp ce mă ascultau va fi o scânteie generatoare de văpăi ce va mistui neștiința și atitudinea reticentă a autorităților locale din fiecare comună față de bibliotecă. Nădejdea mea s-a dovedit a fi doar un vis prea frumos...

Dar, totuși, Cineva acolo sus ne iubește și ne arată calea... O invitație primită din partea Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România la Conferința Generală a ANBPR mi-a dat din nou speranțe...

Am plecat la Bușteni în 26 aprilie 2007, gândindu-mă doar că voi clarifica rostul acestei asociații pentru noi, voi afla care este poziția noastră în structurile ei și, mai ales, care ne sunt foloasele și ce putem face prin intermediul ANBPR.

Îmi doream toate acestea fiindcă în 17 ani n-am prea reușit să înțeleg mare lucru din activitatea Filialei Hunedoara a cărei membră eram, iar în ultimii trei ani, parcă această asociație a dispărut, n-am mai știut nici unde să plătim cotizația, pentru că, „de ce” o plăteam n-am priceput niciodată.

Programul Conferinței Generale a ANBPR, desfășurate în ziua de 27 aprilie 2007, mi s-a părut interesant.

Primul lucru pe care ar trebui să-l știți este faptul că revista pe care o aveți în față, „Vox Libri”, a primit Premiul I sau Premiul pentru cea mai bună publicație pe anul 2006. Cred că acest lucru spune multe despre munca și talentul colegilor noștri de la Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”, din Deva, și a bibliotecarilor comunali ce au colaborat la ea. Aș vrea să le mulțumesc pentru acest efort și pentru mândria care, deși li se datorează, am simțit-o noi, cei prezenți acolo.

Un alt aspect care s-a discutat foarte mult și cu care în final participanții la conferință nu au fost de acord a fost fuzionarea ANBPR cu ABR (Asociația Bibliotecilor din Învățământ). Argumentul că uniți am putea să facem mai mult pentru profesia de bibliotecar și pentru bibliotecile noastre nu mi s-a părut tocmai convingător în acest caz. Structura de bază în cadrul ABR este formată din bibliotecile universitare, problemele lor profesionale sunt specifice și există foarte multe reglementări date în acest sens și de legea învățământului, bugetele lor fiind susținute și de instituțiile din învățământ. Chiar dacă, fundamental, ca bibliotecari, respectăm aceleași reguli, mă îndoiesc de faptul că în cadrul unui astfel de colos, interesele noastre profesionale își vor găsi ecou. De cele mai multe ori s-a dovedit că ceea ce este mare și complicat creează și foarte multe contradicții care duc la conflicte.

Ce înseamnă pentru noi ANBPR? Meditați o clipă și încercați să vă răspundeți în gând. Nu vreau să vă influențez, dar, probabil, răspunsul va fi aproape de cel pe care mi l-am dat eu: „nimic” sau „habar n-am”. Credeți că este normal? Eu, cel puțin, am plătit 14 ani cotizație pentru acest răspuns. De-a lungul anilor, activitățile de îndrumare profesională organizate de Biblioteca Județeană, ca bibliotecă cu rol de coordonare metodologică, au fost preluate în programul de activitate al Asociației. E firesc să existe colaborare, dar trebuie eliminate suprapunerile.

Biblioteca județeană are rol de coordonare și îndrumare, deci poate pune un diagnostic asupra activității noastre, dar nu are puterea să facă demersuri în numele nostru ori să impună rezolvarea

Aniversări - Comemorări - Evenimente

problemelor noastre profesionale. În cadrul Asociației ne putem exprima nedumeririle, ne putem expune ideile și proiectele la care pot adera și alți colegi și, prin demersurile la nivel național, se vor putea elimina multe neajunsuri ale statutului de bibliotecar, ne vom putea promova ideile și proiectele. ANBPR a avut și are un rol decisiv în elaborarea și îmbunătățirea Legii bibliotecilor, ea poate propune chiar modificarea legislației în domeniu. Avem o lege bună care ne garantează niște drepturi, din păcate o lege „încălcată”. De ce? Pentru că nu prevede măsuri coercitive pentru cei care o încalcă, deci mai trebuie ceva, iar acest ceva depinde de noi! Este doar un exemplu pentru a putea face un pas dincolo de „nimic” sau „habar n-am”.

În privința Statutului Asociației, ar trebui găsită o cale pentru ca el să fie cunoscut de toți membrii, apoi, va trebui să facem puțină ordine în ograda noastră care se numește „Filiala Hunedoara a ANBPR”.

Un alt obiectiv propus era să aflăm care este poziția noastră, a bibliotecarilor comunali, în cadrul Asociației. Din aproximativ 120 de participanți, doar trei am fost bibliotecari comunali. Pe de altă parte, tot ce s-a prezentat la conferință (formarea continuă a bibliotecarilor și oferta CPPC, informatizarea bibliotecilor și „Revoluția TINREAD”, oferta de publicații PRIOR BOOKS, importanța constituirii colecției de istorie și cunoaștere locală și noile posibilități de comunicare pe site-ul ANBPR), ne privea și pe noi. Din punct de vedere al organizării Asociației, aceasta ne oferă toate modalitățile de colaborare, reprezentare și comunicare. Important este ca noi să înțelegem ce putem face, să fim mai activi și să nu ne temem de perspective. Văd viitorul bibliotecii comunale doar printr-o muncă în echipă. O echipă în care, fiecare, la locul lui, își face bine munca de bibliotecar, își identifică foarte bine resursele și rezolvă problemele profesionale. Primul lucru pe care noi, bibliotecarii comunali ar trebui să-l facem, este să propunem înființarea, în cadrul ANBPR, a unei X-a comisii profesionale: „Bibliotecii comunale”. Spun aceasta bazându-mă pe faptul că, după o experiență de 17 ani, știu că în bibliotecile comunale activitatea este foarte complexă și are aspecte specifice.

Aș mai vrea să vă gândiți la un proiect ce ar putea fi numit „S.O.S BIBLIOTECILE COMUNALE !” având următoarele obiective:

- revenirea bibliotecarilor comunali în bibliotecă, degrevarea lor de sarcinile de director de cămin cultural sau de alte „sarcini” impuse de primărie;
- informatizarea bibliotecilor comunale prin dotarea cu logistica necesară și achiziționarea programelor TINLIB sau TINREAD, precum și conectarea tuturor bibliotecilor la internet.

Peste 140 de biblioteci comunale din România beneficiază de aceste soluții de informatizare. De ce bibliotecă în care munciți nu s-ar putea adăuga la acest număr? Unii veți spune poate că toate acestea sunt utopii. Eu știu și care sunt motivele. Dar cine se teme nu merită să se numească bibliotecar. Vă îndemn să vă spuneți părerea despre primii pași pe care ar trebui să-i facem împreună!

La Bușteni, am simțit din nou noblețea profesiei noastre. Acolo, cuvântul bibliotecar însemna „rege”. Timp de 14 ani i-am corectat pe cei care îmi spuneau „directoare” spunându-le „eu sunt bibliotecară!”. De aceea cred că e bine să optați pentru ceea ce vă place: director, funcționar, șofer de primar... dar lăsați atunci profesia de bibliotecar celor care pot să-i poarte responsabilitatea și numele! Îmi este foarte greu să spun aceste lucruri, dar știu și cred din tot sufletul că acum, prin intermediul Asociației și alături de Biblioteca Județeană, vom trece de la vorbe la fapte.

De ce spun toate acestea? Pentru că primii pași au fost deja făcuți și pentru că e timpul să întrebăm unde ne sunt liderii asociației și ce au făcut ei pentru ca noi să aflăm și să ne implicăm în toate aceste lucruri? Totuși, la Conferința Națională de la Bușteni a ANBPR, multe lucruri s-au clarificat. Rămâne să ne întâlnim, să discutăm, să punem multe întrebări și să vedem cine vrea să meargă mai departe...

Mariana MARIAN

Santiago Montobbio

Născut la Barcelona în 1966, Santiago MONTOBBIO de BALANZO este unul dintre cei mai valoroși poeți contemporani, aproape necunoscut mediilor literare din România, evident, nu din vina lui, ci a izolării din care ieșim cu greu. Este licențiat în filologie hispanică la Universitatea din Barcelona, profesor de teoria literaturii la Universitatea Națională de Educație la Distanță (UNED). A debutat ca scriitor în 1988, la Madrid, în „Revista de Occidente”. Cartea sa *Hospital de Inocentes / Spitalul inocenților* (1989) a fost elogios primită de autori iluștri precum: Ernesto Sabato, Juan Carlos Onetti, Miguel Delibes, Camilo Jose Cela, Carmen Martin Gaité, Jose Angel Valente.

Este autorul unor volume de versuri de succes precum: *Los versos del fantasma* (Mexico, 2003) și *El anarquista de las bengalas* (Barcelona, 2005), carte nominalizată pentru Premiul Quijote în 2006, de către Asociația Scriitorilor din Spania. A publicat și proză, editat fiind frecvent în Castilla de Nord (Valladolid): *Etica confirmada* (1990); *Tierras* (1996).

Santiago Montobbio este tradus în Anglia, Germania, Italia, Danemarca și Portugalia, iar de acum și în România, unde sperăm să fie editat. Este vicepreședinte al Association pour le Rayonnement des Langues Européennes (ARLE), din Neuilly-sur-Seine și corespondent permanent al revistei Europe Plurilingue, editată la Universitatea Paris 8.

După ce, cu o bucurie rară, am descoperit lirica acestui mare poet contemporan spaniol, Santiago Montobbio, mi-am dat seama că are, inconfundabil, forța și claritatea unui mesaj foarte răspicat, fără echivoc, a unui « teolog dizident », cum sună titlul unui poem. Nimic dogmatic, nici abisal, ci doar amețitorul fior metafizic, ca un frison de trestie cugetătoare mlădiind vântul, colaborând cu el.

Este vocea pe care parcă o știi de când lumea, o ai în tine, în memoria sufletului tău, este Vocea profetului din zilele noastre, pentru noi, cei dintotdeauna. Niciodată poemele lui nu vor cantona sau cocheta în minor, deoarece nu există în discursul poetului autentic nimic nesemnificativ, nimic desuet... Cititorul român iubitor de poezie, de cunoaștere revelatorie, îl va asculta, îl va înțelege și-l va căuta.

Eugen EVU

Confluente culturale

Teologul disident

Nu există moarte, nu va mai exista
Deși sub amenințarea sa a trăit omul
În minciuna sa, nu există moarte, nu există
Și dacă ghicești în spatele lunii precisa față
A absenței, dacă, cu uitarea pironită
Pupila închisă a așteptării
A înțelege că nu există, că într-adevăr nu
există
Și dacă a început în a exista ca nume
Am avut așadar puterea de a-l da acestui
pământ.

Fabula este semn?

Pentru că niciodată nu ne-am gândit că
Dumnezeu ar putea fi
Atât de mic
Cum pentru întrebarea propriei existențe
Ne-a surprins întâlnindu-L cu dinții goi
La limita focului.

Bucuroși de a ști că îl ținem înăuntru
Îl întindem la soare, cum ar fi o sărbătoare.

Nocturn

Am traversat viața cerând scuze pentru alții
Sau niciunul acompaniind niciodată aceste
cuvinte:

Pentru a mă înșela este cât mi-am spus deasupra
Pentru a mă înșela e pe de-o parte
Că sunt versuri plicticoase
Dacă fac un efort mă gândesc
Că nu am cerut scuze dacă nu pentru mine însumi
Și cuvintele însele
Sunt deja o companie.
Dar eu sunt un om sfârșit și care are sufletul
sătul de solitudine.

Fumez

La toate orele și alături

De viață, de a bea și de alte falimente

Conserv încă

Diferite manii

Peste acestea și ale obișnuinței

Greutatea nopții nu descoperă

Dacă vreodată am crezut în ceva.

La fel nu văd dacă figurațiunile pe care le-am
scris

Închid un sens,

Dar cel puțin știu că toate

Încep și se sfârșesc în mine însumi.

Traducerea:
Elena Daniela SGONDEA
și Eugen EVU

Denise Riley

S-a născut la Carlisle, Anglia, în 1948. După studii strălucite, s-a dedicat unei cariere academice de excepție. Este profesoară universitară la School of Literature and Creative Writing la University of East Anglia/ Norwich.

Este autoarea unor volume de non-ficțiune: *War in the Nursery: Theories of the Child and Mother* (1983); *Am I That Name?: Feminism and the Category of Women in History* (1988); *The Words of Selves: Identification, Solidarity, Irony* (2000); *The Force of Language* (2004) în colaborare cu Jean-Jacques Lecercle; *Impersonal Passion: Language as Affect* (2004).

A editat *Poets on Writing: Britain 1970-1991* (1992). Colecțiile sale de poezie, intense și intelectuale, includ *Dry Air* (1985); *Mop Mop Georgette: New and Selected Poems 1986-1993* (1993); *Selected Poems* (2000).

Pentru noi, Denise RILEY este o mare descoperire, o mare și rară bucurie ce iriază din poezie. O poezie a limbajului în plină și splendidă explozie, un „strigăt roșu” inconfundabil, al unei mari poete contemporane. Suntem convinși că prin traducerea în română, forța poeziei ei nu diminuează, deoarece are substanță energetică și pare a fi harfa whitmaniană a marilor sentimente umane. I-am resimțit teribilul suflu într-un cutremurător poem evocator al tragediei din Bosnia, demn de a fi săpat în piatră pe un obelisc.

Am ales dintre poemele oferite în exclusivitate, „Dark looks” (*Priviri înnegurate*) și terifiantul „Desintegrate me” (*Dezintegrează-mă!*).

Limbajul poetic acut-original, impregnat de țesutul uneori fastuos al sintagmelor, de „armătura” rezistentă a unei structuri ce se pliază simfonic, amplu, pe un discurs auto-referențial, însă și eseistic - psihanalitic, distinge, așa cum Malarmée definise, cu fast melodic interior, statua agitată („Spiritul e cel ce se-agită”) a acestei lirici demne de a fi auzită și primită oriunde suntem, în cele trei timpuri arbitrare...

Cred că Saint J. Perse, Walt Whitman, Lucian Blaga, Thomas. S. Eliot ar fi sărutat mâna care scrie semnând Denise Riley...

Textul curge fără virgule, flux de enormă respirație, este catharsis și exorcism, este spasm și surprize de lumini cumva reci, dar orbitoare... Flux de particule ionizate, pulsatorii, suflete într-un mare suflet...

Vrem ca românii să-i cunoască poezia, ne-a mărturisit că este onorată să fie tradusă în română. Darul poeziei Domniei Sale ne-a împovărat frumos, ne-a fascinat astfel încât îmi vine să-i spun cu infinită tandrețe: „mă tem pentru tine, pentru omul rezonant, riscant de empatic... Consider că Denise Riley merită a fi nominalizată pentru un premiu suprem”.

Eugen EVU

Priviri înnegurate (Dark looks)

Cine sunt eu sau oricare altcineva nu înseamnă nimic în ordinea lucrurilor. Scriitorul

ar trebui, pe bună dreptate, să fie ultima persoană la care ascultătorul sau cititorul să se gândească.

Cu toate acestea, poetesa, cu semnătura ei, se face cunoscută tremurând, recunoscătoare, rușinată mortal

și mai ales jenată față de sine, aranjându-și părul și bodogăninind

Dacă, dacă numai

n-ar trebui să apar în persoană! Să fiu diafană și muselină!

Și pe când se agită minutele în război pârjolesc înaintea paranoia celor nerevizuite

mânate contra unui îngheț care ne gonește în noi împreună - alintă-mă mai mult, Coventry
să cadă din nori anglo-catolici ai derivei din noi tonuri înalte de simțiri deprimare
la imagini microscopice oribile de suprafețe lucioase minuscule îndesate cu forța
curgând pe Niagara, plutind și ciocnindu-se, întrecând cutii de bobine Joseph COTTON
fascinat de strălucirea lui cuviincioasă: odată ce noi ca ectoplasme înfășurate în tămâie suntem suflați
noi unități ude learca și alungate se adună în haine lucioase să fie spilkuiți în propriul polimer:
totuși nu-i cum trebuie să dărdăie și să pâlpâie față de fictiva „plictiseală mondenă a tineretului”
prin mândria hormonală a vârstei de mijloc a Doamnă, trebuie să sângerezi, este necesar..
Șterge, șterge Georgette. Singurul motiv pentru a-mi jefui sângele este dacă ați gândi. Și ce?
Toți avem așa ceva: de atunci încoace v-ați simți fiecare mai bine: mai puțin aparte. - Mai de loc:
mai mult e pentru mine să știu că eu am o cantitate, ca un manual despre anxietate sexuală
pe când activista-socială poeta din mine și-ar dori răzbunarea pentru a se fi născut și a fi fost părăsită.
Ce anume forțează persoana lirică să se ducă de bunăvoie la judecată deși trebuie să ramână strict
neînsemnată?
Contează pe această stagnare să pară tare iubitoare și lumească: un val pentru mania
care o face să se simtă din când în când înduioșată și neputincioasă? sau de altminteri schimbă direcția să
devină arogantă
de vreme ce șmecheria nu-i departe de disperare: așa că ori mă iei ori mă părăsești. Nu, așteaptă, nu am vrut
să spun părăsește-mă,
așteaptă, numai nu o face - nu luna și nu atinge subsolul paginii pentru ca apoi să te ridici ca să te duci.

Traducerea din engleză:
Mariana Zavati Gardner

Prin marile biblioteci ale lumii

Biblioteca Ambrosiana-Milano

Textele ce urmează le publicăm prin amabilitatea doamnei arh. Elena FONTANA, responsabilă Departamentului de Relații Externe și Coordonarea Evenimentelor de la Biblioteca Ambrosiana din Milano

Biblioteca Ambrosiana, fondată în orașul Milano de către Cardinalul Federico Borromeo (1564-1631) în anul 1607, a fost concepută inițial ca un centru de studiere și de cultură, cu un așa-zis Collegio dei Dottori (colegiu al bibliotecarilor), o bibliotecă dotată cu scrieri din diferite domenii ale științei și cu o pinacotecă înglobînd picturi ale celor mai renumiți artiști italieni și străini. A fost deschisă publicului în anul 1609, fiind a doua bibliotecă publică din Europa, (Biblioteca Bodleiana din Oxford se deschisese cu șapte ani în urmă). La începutul lui decembrie 1609,

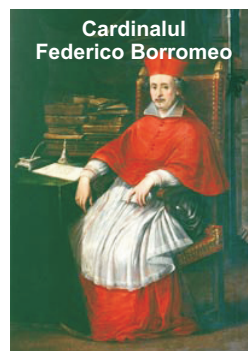
Fațada Bibliotecii Ambrosiana

a fost deschisă sala de lectură, prima sală Fațada Bibliotecii Ambrosiana în care cărțile erau așezate pe rafturi, de-a lungul pereților, și nu prinse cu lanțuri de pupitrele de lectură, așa cum se obișnuia în alte biblioteci. Pe lângă bibliotecă, funcționa o tipografie și o școală pentru studierea limbilor clasice și orientale. Borromeo a dorit ca, prin natura textelor aflate în bibliotecă, texte privind originile și tradițiile catolicismului, să se constituie o barieră în calea Reformei protestante ce începea să se răspîndească în Europa. Nucleul inițial al Bibliotecii Ambrosiana a fost reprezentat de colecția particulară a cardinalului Borromeo care cuprindea în jur de 30000 de manuscrise extrem de valoroase, printre care o ediție ilustrată a *Iliadei*, datînd din secolul V d. Cr., o ediție timpurie (1353) a *Divinei Commedii* de Dante și *Canonul*

Marc'Antonio Dal Re, Piața Sfântului Mormânt și Biblioteca Ambrosiana, 1745 gravură, Milano, Civica Raccolta delle Stampe A. Bertarelli

Muratorian (sec. II d. Ch.), cea mai veche listă existentă a celor 27 de cărți ale *Noului Testament*, descoperite aici de bibliotecarul și arhivarul L. A. Muratori. Pentru îmbogățirea patrimoniului bibliotecii, cardinalul

Prin marile biblioteci ale lumii

Sala de lectură,
Ghidul Bibliotecii Ambrosiana de Luca Beltrami, Milano

Borromeo a apelat la prieteni, la preoți, cardinali, călugări care nu au ezitat să doneze texte de mare valoare. Astfel, benedictinii au oferit numeroase manuscrise antice, cistercienii au donat *Antichitățile*

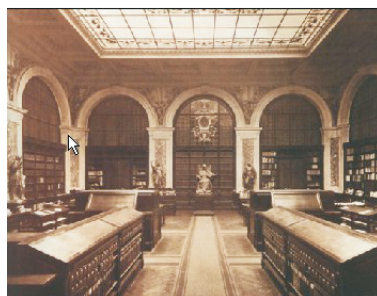
Iudaice, de Josephus Flavius, codex scris pe papirus egiptean, contele Galeazzo Arconati a oferit opere autografe ale lui Leonardo da Vinci. Cardinalul a trimis mesageri în lungul și în latul Europei și în Orient pentru a procura cărți.

La scurtă vreme după moartea cardinalului, biblioteca din capitala Lombardiei s-a îmbogățit cu 12 manuscrise ale lui Leonardo da Vinci, inclusiv celebrul *Codex Atlanticus*.

În cele patru secole de existență, Ambrosiana a fost de mai multe ori renovată constructiv și activitatea i-a fost relansată. În decursul secolului XX, biblioteca milaneză a suferit o serie de restructurări efectuate în vederea extinderii edificiului, în primul rând, și pentru înlăturarea distrugerilor cauzate de bombardamentele din anul 1943. Se remarcă, astfel, lucrările din perioada 1905-1906, executate sub conducerea lui Luca Beltrami, Antonio Grandi și Luigi Cavenaghi; cele din anii 1932-1938 coordonate de Ambrogio Annoni; refacerea din anul 1963 condusă de arhitectul Luigi Caccia Dominioni și, în sfârșit, ultima reorganizare terminată în anii 1990-1997. Biblioteca Ambrosiana s-a redeschis în anul 1997, oferind societății servicii culturale într-o formă radical reînnoită.

Un patrimoniu inestimabil

Biblioteca Ambrosiana are caracter istoric, literar, religios, cu deosebire clasic retrospectiv, îndreptat spre studiul trecutului. La conducerea acestei instituții se află două Colegii, unul zis „dei Dottori”, prezidat de bibliotecarul-șef (Prefetto) care poartă răspunderea activității culturale, și un colegiu al Conservatorilor, care se ocupă de administrație.

Sala de lectură, de „ieri” (sus) și de azi (jos)

Prin marile biblioteci ale lumii

Cei care trec zi de zi pragul *Bibliotecii Ambrosiana*, italieni sau străini, au acces la patrimoniul impresionant al acesteia, format din 500000 de volume, 15000 de manuscrise, 10000 de desene, tot atâtea pergamente și 20000 de gravuri. Este un patrimoniu inestimabil, în continuă îmbogățire grație noilor achiziții și unor donații specifice. Conservarea bunurilor este garantată de o permanentă operă de restaurare căreia îi sunt supuse periodic bunurile cele mai fragile sau care prezintă risc de degradare.

Dintre cele mai valoroase volume aflate în Biblioteca Ambrosiana se numără: *La Divina Proporzione* a lui Luca Pacioli și culegerea de desene ale lui Leonardo Da Vinci cunoscută sub numele de *Codice Atlantico*.

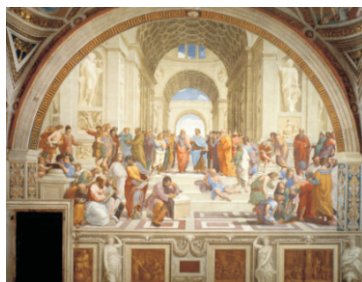
Pinacoteca

Coșul cu fructe - Caravaggio

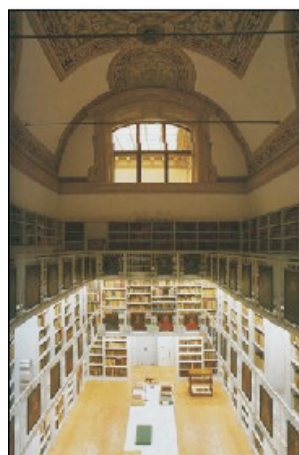
Portretul unui muzician
- Leonardo da Vinci

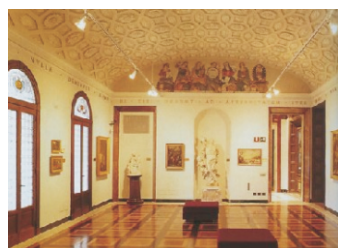
Școala din Atena - Rafael
(Fresca se află în Palatul Apostolic de la Vatican)

Pinacoteca *Bibliotecii Ambrosiana*, creată de Cardinalul Federico Borromeo la scurtă vreme după înființarea bibliotecii, cuprinde splendide picturi semnate de mari maeștri precum Botticelli, Bramantino, Bruegel, Luini și unele capodopere absolute cum este „Coșul cu fructe” de Caravaggio, „Portretul unui muzician” de Leonardo da Vinci și cartonul celebrei fresce „Școala din Atena” a lui Rafael (285 x 804 cm).

Patrimoniul pinacotecii, al cărei nucleu inițial este format din donația cardinalului F. Borromeo, s-a îmbogățit continuu grație permanentelor donații de colecții întregi sau de opere singulare, astfel că în momentul de față există în jur de 1650 de piese (picturi și obiecte artistice). Dintre acestea, 300 se află expuse în parcursul public al Pinacotecii, celelalte fiind păstrate în depozite sau se află în săli, avînd rol decorativ.

Sala Fagnani

Sala Nicolò da Bologna

Sala Raffaello

Prin marile biblioteci ale lumii

Madona del Padiglione
- Sandro Botticelli

Toate operele de artă sunt protejate din punctul de vedere al climatizării (temperatura și umiditatea fiind controlate dintr-un punct central), iar cele expuse în Pinacotecă sunt protejate cu sofisticate sisteme de alarmă.

Programul Pinacotecii prevede un plan permanent de restaurări și de punere în valoare a unor importante pânze care nu au fost niciodată expuse. Aceste restaurări sunt, de regulă, finanțate de sponsori privați sau de instituții publice. *Biblioteca Ambrosiana* participă la cele mai importante expoziții naționale și internaționale. Dintre cei mai renumiți artiști prezenți cu pânze la Pinacoteca *Biblioteca Ambrosiana* din Milano se numără Sandro Botticelli,

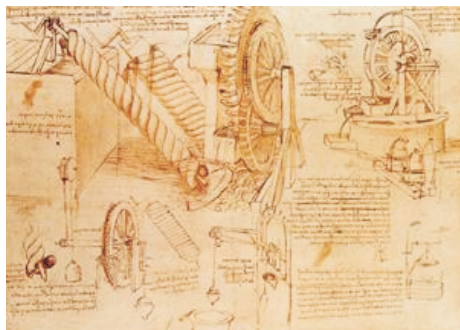
Bramantino, Rafael Sanzio, Tizian Vecellio, Caravaggio, Jan Bruegel, Antonio Canova

Codicele Atlantic al lui Leonardo: o istorie frământată

Celebrul *Codice Atlantic* al lui Leonardo da Vinci a ajuns la *Biblioteca Ambrosiana* la puțină vreme după moartea lui Federico Borromeo. Strângerea laolaltă a desenelelor lui

Imagine din expoziție

Fol. 26v/7 v-a

Leonardo, a notelor legate de acestea este o poveste zbuciumată, reconstruibilă doar prin succinte referiri, cu neputință de reprodus în câteva rânduri. La 23 aprilie 1519, cu câteva zile înaintea morții, în exilul său francez de la castelul Amboise, Leonardo a lăsat moștenire manuscrite, picturi și unelte fidelului și îndrăgitului său discipol Francesco Melzi care, după dispariția maestrului, a transferat materialele în vila tatălui său de la Vaprio d'Adda din provincia Milano. Aici, ele au rămas la discreția unor moștenitori inepti care au permis risipirea lor. Giovanni Ambrogio Mazenta, membru al ordinului milanez al barnabiților și, după el, Pompeo Leoni, fiul lui Leone Leoni, sculptorul preferat al lui Filip al II-lea al Spaniei, au adunat și au supravegheat oarecum o parte din acel patrimoniu. Leoni a fost acela care a desfăcut câteva carnete și caiete ale lui Leonardo și le-a asamblat în două volume: unul format din 234 de file, celălalt din 402. Primul tom a luat drumul Spaniei de unde a ajuns la castelul Windsor din Anglia; celălalt a devenit *Codicele Atlantic*, numit așa datorită formatului său mare, de „atlant”. Cele 402 file cuprind, fără nici o rigoare

Prin marile biblioteci ale lumii

Imagini din Sala Federiciana

filologică, desene și scrieri ale lui Leonardo de diferite tipuri și dimensiuni, aflate sub titulatura *Desene de mașini și artistice, secrete și alte lucruri ale lui Leonardo da Vinci adunate de Pompeo Leoni*.

Codicele Atlantic este o amplă colecție de file ce au aparținut lui Leonardo da Vinci și care strânge laolaltă întreaga carieră a artistului desfășurată vreme de 40 de ani, începând cu anul 1478. Se află aici o bogată documentație privind contribuția la dezvoltarea unor științe precum mecanica, matematica, astronomia, geografia fizică, botanica, chimia, anatomia, desene și schițe ale unor instrumente de război, ambarcațiuni și mașini de zbor. Volumul prezintă, în plus, consemnarea gândurilor lui Leonardo prin intermediul unor fabule și apologii, aspecte teoretice și practice ale picturii și sculpturii, ale perspectivei, texte legate de materialele folosite. Toate acestea sunt cuprinse în trei tomuri: primul cuprinde volumele I-IV, al doilea volumele V-VIII, iar al treilea volumele IX-XII.

Achiziționat în secolul XVII de către marchizul milanez Galeazzo Arconati, codicele a fost donat de acesta - împreună cu alte 11 manuscrise ale lui Da Vinci - *Biblioteca Ambrosiana*, prin actul notarial din 21 ianuarie 1637. După cum se știe, în 1796 Milano este cucerit de armata napoleoniană care rechiziționează *Codicele Atlantic* împreună cu 12 alte texte ale lui Leonardo și alte materiale valoroase din Biblioteca și Pinacotecă pentru a fi trimise în custodie la Paris. După 1815, odată cu căderea lui Napoleon, la Ambrosiana a revenit doar *Codicele Atlantic*: celelalte 12 manuscrise, o pictură de Rubens, o pânză de Giorgione, două din *Cele patru elemente* de Bruegel (*Aerul și Pământul*), multe desene și diferite incunabule au rămas pentru totdeauna în capitala franceză. Donarea acestui adevărat giuvaer leonardesc către *Biblioteca Ambrosiana* a fost, totuși, dovada unei generozități ce se va amplifica în secolele ce au urmat, îmbogățind treptat nucleul inițial a Pinacotecii, creat de Federico Borromeo.

Ca urmare a restaurării, efectuate în anii 1960 și 1970, *Codicele* se prezintă azi în 12 volume. În anumite perioade ale anului sunt expuse, în vitrinele sălilor 1 și 2, unele volume ale copiei anastatice a *Codicelui Atlantic*.

Foto: www.ambrosiana.it

Elena FONTANA
Traducere Denisa TOMA

Note de drum

San Marino - țara celor trei turnuri

„Relinquo vos liberos ab utroque homine” - sînt ultimele cuvinte spuse de Marino înainte de a muri, cel care, așa cum spune legenda, ar fi adunat în jurul său prima comunitate creștină de pe muntele Titano. Acest cioplitor în piatră venit prin anul 300 din insula Rab (Dalmația) se refugiază pe muntele Titano pentru a scăpa de edictele împăratului Dioclețian care îi persecutau pe creștini. Este sigur, în orice caz, că această zonă era locuită din perioada preistorică dar, doar începînd cu Evul Mediu avem informații sigure despre existența unei Mănăstiri, a unei Parohii și a unui Castel. Acestea sînt de fapt elementele care confirmă existența unei comunități organizate pe muntele Titano. În 313, Marino este numit diacon de către episcopul de Rimini și primește în dar proprietatea muntelui Titano din partea unei patriciene romane convertită la catolicism, Donna Felicissima.

Aceasta este legenda pe care am aflat-o ajungînd la San-Marino, cea mai veche, cea mai mică și cea mai liberă republică din lume. Așezată în inima Italiei, între regiunile Marche și Romagna, cetatea-republică este împărțită în nouă castele (unități administrative): San Marino, Acquaviva, Borgo Maggiore, Chiesanuova, Domagnano, Faetano, Fiorentino, Montegiardino și Serravalle. Teritoriul republicii San Marino, de forma unui patruleter neregulat, are o suprafață de doar 60,57 km pătrați și este dominat de culmile calcaroase ale muntelui Titano (739 m). Orașul San Marino, capitala republicii, este așezat la poalele versantului sud-vestic al muntelui. Prin 1371, cardinalul Angelico afirma că orașul era situat „deasupra unei pietre foarte înalte, în vârful căreia se înălțau trei stînci foarte rezistente”. Pe aceste trei stînci s-au ridicat cele trei turnuri ale cetății fortificate care au apărut libertatea și independența poporului sanmarinez, nefiind niciodată cucerite de cotropitori. Încă din secolul al IX-lea, cetatea are o anume autonomie și își lărgeste teritoriul pînă prin secolul al XI-lea. San Marino devine republică în secolul al XIII-lea.

Note de drum

Turnul Guaita

Trecătoarea
vrăjitoarelor

Palatul Guvernului

Sala Marelui Consiliu General

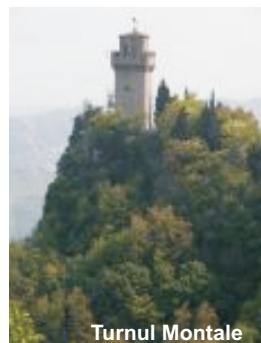
De la înălțimea celor trei turnuri se deschide o panoramă minunată: Alta Valmarecchia cu povârnișurile sale line, stînca San Leone, muntele Carpegna cu apusurile sale de soare, unice în lume, cîmpia ce coboară pînă la Rimini, la 23 km N-E, pe coasta Adriaticii. Iar în zilele fără nori poți vedea chiar și coasta Croației, patria Sfîntului fondator.

Guaita sau Santinela este numele primului turn fortificat, construit în secolul XI și constituit din două ziduri, cel intern păstrînd caracteristicile fortărețelor din perioada feudală. Intrarea în fortăreață se făcea pe un pod mobil ce astăzi nu mai există. În locul închisorii ce a funcționat aici pînă prin anii '60, astăzi s-a deschis o expoziție permanentă a fortărețelor.

Al doilea turn poartă numele Cesta sau Coșul. Construcția acestei fortărețe datează din a doua jumătate a anului 1200. Ultima restaurare a turnului a avut loc în 1925, iar azi adăpostește „Muzeul armelor antice” cu o colecție ce conține peste 1550 de arme din perioada Evului Mediu pînă în 1900. Turnul Cesta se unește cu turnul Guaita prin „Trecătoarea vrăjitoarelor”.

Pe marginea Stîncii Abrupte se înalță Montale sau Călărețul, cel de-al treilea turn care probabil ar fi trebuit să fie o importantă fortificație rămasă însă neterminată. A fost construit cu rol de observator pentru partea stîngă a celui de-al doilea turn, apărîndu-l astfel de atacurile dușmanilor. Turnul are baza pentagonală, iar poarta de acces este situată la cîțiva metri de pămînt. Ultima restaurare s-a făcut în 1743.

În centrul istoric al orașului se înalță Palatul Guvernului construit în stil neogotic de arhitectul Francesco Azzurri pe locul unde înainte se găsea un palat vechi de cinci sute de ani, originalul „Parva Domus Communis”, în stil roman. Construcția palatului a început în 1884 și s-a terminat în 1894. La inaugurare, poetul Carducci a ținut celebrul discurs „Despre libertatea veșnică”. Fațada palatului este ornată cu stemele castelelor Republicii. În partea de jos a fațadei se află o poartă cu trei arcuri gotice, iar deasupra este mezaninul cu o inscripție comemorativă. Primul etaj este împodobit cu ferestre mari, străjuite de frumoase arcade cu arcuri ascuțite. Al doilea etaj este împodobit cu ferestre mici și cu coronament proeminent cu

Turnul Montale

Turnul Cesta

Note de drum

Interior
- Palatul Guvernului

creneluri simple. Pe partea stîngă a fațadei se ridică clopotnița, crenelată și ea, decorată cu chipul Sfintului Marino așezat între Sfinta Agata și Sfintul Leo și sub care se află un orologiu. Statuia în bronz a lui San Marino se află în partea dreaptă a clădirii, la nivelul mezaninului, deasupra unei console. Sub statuie se află o lampă votivă fixată într-o lespede pe care se pot citi cuvintele: „salvam fac Rempublicam tuam, ave Marine libertatis fundator”.

În fața Palatului Guvernului se află Statuia Libertății, operă a sculptorului Galletti. Ea a fost dăruită Republicii San Marino în 1876 de către

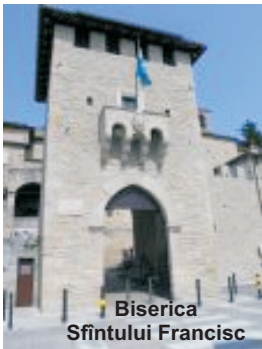
Otilia Heyroth Wagener, din Berlin.

Pe locul Parohiei antice, care a fost demolată, arhitectul Antonio Serra a construit pe la începutul secolului XIX, în stil neoclasic, Bazilica Sfintului Marino. În altar se păstrează, din 1602, urna cu relicvele Sfintului Întemeietor. În interiorul bisericii se găsesc tablouri și statui valoroase, cum ar fi statuia Sfintului Marino, realizată de Tadolini.

Basilica Sf. Marino

Biserica Sfintului Francisc, construită tot în stil neoclasic, este cea mai veche biserică din Republică. Construcția ei a început în 1361 și adăpostește o importantă colecție de artă: o galerie de artă antică și alta de artă modernă.

Biserica
Sfintului Francisc

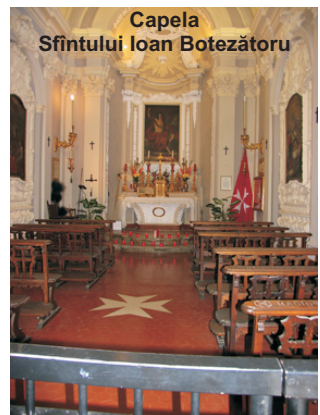
Biserica Capucinilor, construită prin secolul XVI, se remarcă prin valoarea artistică deosebită a fațadei, a porticului și a mănăstirii. În piața din fața bisericii se găsește monumentul dedicat Sfintului Francisc, realizat de Monteguti. În 1849 în această biserică s-a adăpostit Garibaldi împreună cu ostașii săi.

Capela dedicată Sfintului Ioan Botezătorul, a fost construită în secolul XVIII. Stucaturi, sculpturi, tablouri împodobesc din plin interiorul.

În palatul antic Pergami-Belluzzi, situat în piața Titano, este adăpostit Muzeul de Stat cu o colecție impresionantă de 5000 de tablouri și obiecte de artă

Biserica Capucinilor

Capela
Sfintului Ioan Botezătoru

Note de drum

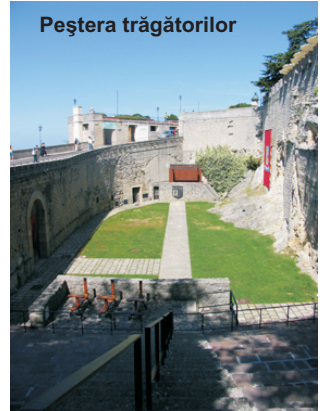

reprezentând istoria orașului San Marino, dar și alte obiecte de origini diverse, cumpărate sau primite în dar.

În palatul Valloni se află Biblioteca Publică, creată în 1838 și care cuprinde peste 40000 de volume. Cîteva prețioase incunabule, sute de cărți din secolul XVI, tablouri, obiecte de ceramică deosebit de prețioase, ornamente de lut etc. În bombardamentul din 1944 Palatul Valloni a fost grav avariat și atunci s-au pierdut multe documente rare. În 1983 biblioteca a fost complet renovată, îmbunătățindu-se funcționalitatea și fiind înzestrată cu un „centru de documentare” și cu trei „săli de lectură”.

Napoleon Bonaparte a fost impresionat de mîndria și de tradițiile liberale ale poporului sanmarinez. El a afirmat că: „Trebuie păstrat San Marino ca exemplu de libertate”. După moartea sa, independența Republicii San Marino a fost recunoscută și întărită de Congresul de la Viena din 1815, iar numele său a fost inclus între statele Europei.

Republica San Marino nu a rămas insensibilă la luptele pentru unitatea Italiei și a oferit refugiu și protecție patrioților care băteau la porțile sale. Astfel, Garibaldi urmărit de trupele austriece, după căderea Republicii Romane, intră în San Marino și cere ospitalitate pentru el și cei 2 000 de soldați ai săi. Guvernul Republicii le acordă adăpost și cere în schimb ca poporul să fie cruțat de suferințele și cruzimile războiului. Generalul a fost de acord și, după ce a vorbit trupeii sale de pe scările Bisericii

Vedere panoramică spre Marea Adriatică

Telefericul

Mănăstirii Cappuccini, a desființat Legiunea Romană. Astfel depunea armele eroul legendar la 31 iulie, 1849. Trupele austriece înconjurau în aceeași noapte teritoriul republicii. Garibaldi, împreună cu 250 de soldați de încredere, călăuziți de sanmarinezul Nicola Zani, au părăsit San Marino cu puțin timp înainte ca teritoriul să fie în întregime înconjurat. În semn de mândrie, sanmarinezii i-au înălțat lui Garibaldi un monument în piața ce-i poartă numele. Monumentul este opera sculptorului Galletti și a fost inaugurat în 1882. Este primul monument din lume dedicat eroului Garibaldi.

Muzeul Torturii reprezintă o expoziție unică în lume și cuprinde mai mult de 100 de instrumente originale ce produc durere și moarte. O antologie a groazei și cruzimii umane.

Nu departe de Stînca Guaita, pe Strada Lapidici Marini se poate vizita Muzeul figurilor de ceară. Personaje istorice, tablouri de viață ce ne dau impresia că timpul s-a oprit în loc...

Centrul orașului

Peștera Trăgătorilor cu arbaleta este locul în care cea mai veche formație a Republicii face în fiecare an demonstrații de tragere cu arbaleta. Existența lor apare în documente din 1339 și aveau ca sarcină de onoare apărarea Republicii.

În jurul Peșterii Trăgătorilor cu arbaleta sunt expuse opere de artă ale marilor artiști contemporani italieni: Minguzzi, Messina, Bini, Greco etc.

Străzile și piețele orașului San Marino sînt împodobite cu numeroase monumente. De fapt, Republica San Marino mai este denumită și „Muzeul în aer liber”

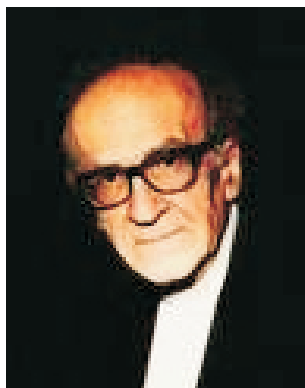
Călătorul ce străbate centrul istoric al orașului se află în fața unei surprize deosebit de plăcute: străduțe înguste case medievale, grădini în terase, balcoane înflorate, obeliscuri, colțuri sugestive.

Gabriela MARCU

Foto: G. Marcu și www.en.wikipedia.org

Vedere panoramică spre Nord

Centenar Mircea ELIADE (1907 – 1986)

*„Toți suntem nemuritori. Dar trebuie să murim întâi.
A nu mai avea timp înseamnă a fi rezolvat toate problemele,
a trăi într-un perfect echilibru...”*

Adolescentul miop fascinat de lectură, de chimie și de ocultism, care hălăduia pe străzile vechiului București și era corigent la patru materii, inclusiv româna, a reușit să ajungă, la cincizeci de ani de la aceste întâmplări, părintele fondator al istoriei religiilor și, în lumea academică, fără doar și poate, cel mai citit autor român.

„Opera scriitorului reprezintă un drum invers, de la profanul literaturii, fîică a mitologiei, la discursul mitologic. Așa după cum înțelegem din mai multe notații ale sale, Eliade dorea ca literatura să-și asume angajamentul sacrului și pe cel al istoriei. Singurele întâmplări care pot fi narate sunt cele sacre, și gestul narativ eliadesc ne apare drept cosmologic: din haosul inițial de evenimente profane, el desprinde un sens.

Convenția situației fantastice este menită să releve contradicția dintre sacralitatea mesajului și extracția profană a sa. Perspectiva sacră este cea care se opune cotidianului, și nu evenimentul fantastic, profan, în fond, și izolat în simpla sa fenomenalitate. Discursul fantastic rezolvă, în proza lui Eliade, contradicția dintre sacralitatea referentului și caracterul profan al povestirii moderne.” (Ioan Răducea).

Pentru un cititor animat de credința în predestinare, viața lui Mircea Eliade începe cu câteva elemente care i-ar putea prevesti destinul. O primă rescriere a biografiei sale este opera părinților. Aceștia au ținut morțiș ca al doilea fiu al lor, al cărui nume nu se regăsea pe lista sfinților din calendarul ortodox, să se fi născut exact de Sfinții Mucenici – așa că, deși venise pe lume pe 13, în București, data nașterii a fost mutată pe 9 martie. Și numele de familie a suferit schimbări radicale, aceasta fiind opera tatălui, militar de carieră pentru care a te numi, pur și simplu, Gheorghe Ieremia trăda originile modeste.

La vârsta de șapte ani, se înscrie la școala primară din Strada Mântuleasa, iar după trei ani este admis la Liceul „Spiru Haret”. Eliade debutează cu proză fantastică, sub semnătura Eliade Gh. Mircea. Învăță italiana pentru a-l putea citi pe Giovanni Papini în original și engleza pentru a-l citi pe James Frazer.

În 1925, Eliade este admis ca student la Facultatea de Litere și Filosofie, din București. În 1927, vizitează Italia unde îl întâlnește pe Papini, cel care l-a influențat în tinerețe. În octombrie 1928, absolvă Universitatea din București cu o lucrare despre Tomasso Campanella.

Din 1928 până în 1932, vizitează India și trăiește la Calcutta unde o întâlnește pe Maitreyi. În 1933, Eliade părăsește India și se întoarce la București, unde este numit asistent la Facultatea de Litere

Aniversări - Comemorări - Evenimente

și Filosofie, iar din 1940, intră în diplomație, unde va fi pe rând atașat cultural la Londra, consilier cultural la Lisabona.

În 1934, se căsătorește cu Nina Mareș, de care se va despărți peste câțiva ani, căsătorindu-se, în 1950, cu Cristinel Cotrescu, care-i va sta alături până la sfârșitul vieții.

Mircea Eliade își susține doctoratul cu lucrarea „Istorie comparată a tehnicilor Yoga”, în 1933. În perioada 1936 – 1944, călătorește mult: Londra, Oxford, Berlin, Lisabona, iar în 1945 se mută la Paris, împreună cu fiica sa Giza. Începe colaborarea la revista „Critique” (1948), sub comanda lui Georges Bataille. Anul următor, Mircea Eliade face o călătorie în Italia, unde scrie 300 de pagini din romanul „Noaptea de Sânziene”. În toamna lui 1956, pleacă la Chicago, iar din 1957, Eliade se mută definitiv ca profesor de istorie a religiilor la Universitatea din Chicago și profesor de istorie comparată a religiilor la Universitatea „Loyola”.

Participă la congrese științifice: Congresul Internațional de Istorie a Religiilor, Amsterdam (1950), Congresul de istorie a religiilor, Marburg (1960) etc. Este recunoscut ca savant pe plan mondial, prin acordarea de distincții: este numit membru al Academiei Americane (1966), primește premiul Bordin al Academiei Franceze (1977), este numit membru al Academiei Regale belgiene (1977), devine *Doctor Honoris Causa* al Universității din Washington (1985).

Înainte cu câteva zile ca boala să-și pună definitiv amprenta, în biroul său de la universitate a avut loc un incendiu, care i-a distrus o parte din corespondență, dar pentru Mircea Eliade, a avut o alta semnificație: „Mi-a repetat de atâtea ori că lumea este un camuflaj, că e plină de semne care trebuie descifrate cu răbdarea unui ghicitor în pietre, încât cred că-l înțeleg.... În fond, continui să-mi repet de ani de zile, dacă lumea aceasta este un camuflaj, așa cum mi-ați spus de atâtea ori, atunci sunt fericit că am trăit în aceeași taină în care ați trăit dumneavoastră” (Ioan Petru Culianu).

S-a stins din viață în dimineața zilei de 22 aprilie 1986 și a fost incinerat a doua zi la Capela Rockefeller, din Hyde Park.

Cărți științifice:

Yoga: Essai sur les origines de la mystique indienne (1936), *Cosmologie și alchimie babiloniană* (1937), *Comentarii la legenda meșterului Manole* (1943), *Traité d'histoire des religions* (1949), *Le Sacré et le Profane* (1956), *Aspects du mythe* (1963), *Le mythe de l'éternel retour* (1969), *Le Chamanisme et les Techniques archaïques de l'extase* (1974).

Opera literară:

Romanul adolescentului miop (1927); *Gaudeamus* (1929); *Isabel și apele diavolului* (1930); *Solilocvii* (1932); *Maitreyi* (1933); *Oceanografie* (1934); *Întoarcerea din rai* (1934); *Lumina ce se stinge* (1934); *India* (1934); *Caietele maharajahului* (1934); *Alchimia asiatică* (1935); *Huliganii* (1935); *Șantier* (1935); *Domnișoara Christina* (1936); *Șarpele* (1937); *Fragmentarium* (1939); *Nuntă în cer* (1939); *Secretul doctorului Honigberger* (1940); *Nopti la Serampore* (1940); *Mitul reintegrării* (1942); *Salazar și revoluția în Portugalia* (1942); *Jurnal portughez* (1942); *Insula lui Euthanasius* (1943); *Pe strada Mântuleasa* (1969); *La țigănci și alte povestiri* (1969); *Noaptea de Sânziene* (1970); *În curte la Dionis* (1977); *Tinerețe fără tinerețe; Nouăsprezece trandafiri* (1980); *De la Zalmoxis la Gingishan* (1970); *Coloana nesfârșită* (1970).

Ramona TOMA

Caragiale in aeternum...

În anul acesta, 2007, s-au împlinit 155 de ani de la naștere și 90 de ani de la moartea lui Ion Luca Caragiale...

Dacă m-ar întreba cineva ce aș vrea să iau cu mine pe celebra insulă pustie amintită în nu mai puțin celebrele chestionare, n-aș ezita nici o clipă să spun că aș pleca în lume cu toată opera lui Caragiale. Cu teatrul, cu schițele și momentele (monumentele!), cu nuvelele, cu publicistica.

Acum cităva vreme am fost foarte încântată să citesc într-un articol al lui Z. Ornea niște cuvinte care sunau așa: *Îmi place și azi (...) să apreciez inteligența și finețea unui coleg în funcție de aderența la spiritul lui Caragiale. E o probă esențială, pe care nu o trec mulți. Sîntem puțini. Dar cît de bine ne simțim între noi, recunoscîndu-ne de la o poștă.* *

Mi-am confirmat, nu fără o undă de mîndrie, trebuie să recunosc, gîndurile și judecățile pe care eu însămi le-am dezvoltat în minte de atîtea ori. Mi-am dat seama că, de multă vreme, îmi aleg și îmi triez eliminatoriu prietenii în funcție de gradul în care ei îl simpatizează, îl simt și îl asimilează pe Caragiale. Îmi este și mie din ce în ce mai greu să împart timpul, și așa atît de *irreparabile*, cu persoane care nu cunosc și, mai ales, nu gustă replicile, expresiile și zicerile caragialiene. Aceste ziceri mi-au intrat în vocabularul activ și le folosesc pe post de hîrtie de turnesol. Ca să văd dacă pot compătimi împreună cu interlocutorul, dacă îmi răspunde la provocare... Prin urmare, cînd, în plină iarnă, întreb o persoană, importantă sau nu, dacă știe, mașer, ce consecințe are gerul de afară iar aceasta îmi răspunde clar că se duce dracului rapița, atunci știu precis că de acum înainte avem dialog. Și îl avem în orice situație, oricît de dramatică. Iar dacă se întîmplă să greșesc în fața unui astfel de amic, știu că onoarea mea nu rămîne nereperată. Și nu mă supăr dacă același prieten îmi taie puțin dintr-o involuntară lăudăroșenie zicîndu-mi: „Ca dumneata, bobocule, mai rar cineva!”. Și iarăși nu mă supăr prea tare dacă îmi face observație și îmi spune că n-am maneră. Nimeni nu e perfect, la urma urmei. Iar dacă ne mai place și aceeași muzică, în speță *Menuetul* lui Pederaski, sau vreo sonată de Scărlătescu, sau vreun concert al unui alt mare moftangiu, atunci lucrurile sînt limpezi. La o sticlă de mastică prima ntîi putem să ne spunem verzi și uscate, cestiuni arzătoare întoarse pe toate fețele, fără supărare, să asistăm la spectacolul celor care încalcă sfînta constituțiune și, totuși, nu merg la cremenal, să vorbim așa, de un capriț, de un pamplezir. Pentru că, prea bine știm, în orice împrejurări, micile pasiuni trebuie să dispară. Și văd că hîrtia de turnesol funcționează impecabil de vreme ce mă simt mult, mult mai bine în compania celor care consideră, așa cum o fac autorii excelentului „Calendar după Caragiale”, că „orice zi fără Caragiale e o trădare a neamului la fel de nepedepsită cam ca toate celelalte.” Aici, în țărișoara în care trăim noi, cei de geantă latină, spiritul lui Caragiale răzbate din fiecare respirație iar el, marele maestru moftangiu, ridică cu un deget borul pălăriei și ne face complice cu ochiul: N-am plecat, sunt pe-aci pe aproape! Ați vrea voi să mă uitați dar, fatalitate, nu aveți cum! Rezon!

Denisa TOMA

* Z. Ornea, *Medalioane*, Iași, Institutul Cultural Român, 1997, p. 61

** Călin-Andrei Mihăilescu, Liviu Papadima, Rodica Zafiu: *Calendarul după Caragiale*, Curtea Veche Publishing, București, 2002

Săptămâna francofoniei

De 15 ani, fără întrerupere, Asociația Franța-Deva (FRADEV) în colaborare cu Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” sărbătorește în fiecare primăvară Ziua internațională a francofoniei, 20 martie, prin manifestări culturale și artistice menite să desfășurate pe parcursul unei săptămîni întregi. În acest an, Săptămîna francofoniei a cuprins activități diverse, bogate și interesante, răspîndite pe durata a cinci zile. Cuvintele de ordine care au stat la baza manifestărilor din acest an ale Săptămîinii francofoniei au fost „Vivre ensemble, différents...”.

Ziua I

Cu sprijinul Centrului Cultural Francez din Timișoara a fost realizată expoziția de afișe dedicată filozofului și scriitorului francez Jean-Paul Sartre. Pentru a rămîne în atmosfera de boemă pariziană atît de specifică personalității lui Sartre, a fost realizat și prezentat un CD-ROM intitulat *Rive Gauche*, care s-a bucurat de aprecierea publicului format din elevi de la liceele și colegiile din Deva.

Ziua II

Concursul celor zece cuvinte ale francofoniei (*Le Concours des dix mots de la francophonie*), alese în fiecare an de Delegația pentru limbă franceză de la Paris, concurs la care elevii hunedoreni au fost întotdeauna bine reprezentați, a cuprins în acest an zece așa-zise cuvinte călătoare care au îmbogățit limba franceză de-a lungul timpului și care mărturisesc despre îndelungatele și profunde schimburi culturale și lingvistice dintre națiuni. Pe baza celor zece cuvinte (*abricot, amour, bashi-bouzouk, bijou, bizarre, chic, clown, metre, passe-partout și valser*), elevii au realizat eseuri, povestiri, poezii, rebusuri, acrostihuri, criptograme, desene, colaje și chiar o lucrare de sculptură în metal ilustrînd cuvîntul „valser”. Afișele, deosebit de sugestive, care au ilustrat cele zece cuvinte ne-au fost puse la dispoziție prin amabilitatea Centrului Cultural Francez din Timișoara. Elevii clasei a VII-a a Școlii Generale „Andrei Mureșanu”, din Deva, au prezentat publicului, în afara concursului și ca o pregătire pentru o viitoare participare, creații literare care s-au bucurat de aprecierea asistenței.

Aniversări - Comemorări - Evenimente

Ziua III

Un moment de interes pentru publicul participant la manifestările noastre a fost prezentarea, sub genericul „Prin capitale francofone”, a unor filme documentare despre Bruxelles și Paris, precum și a unui CD cu imagini reprezentând Opera Garnier din Paris.

Ziua IV

În a patra zi a Săptămânii francofoniei, cele zece cuvinte au prins chiar viață cu concursul regizorului Tudor Bogdan Pelerin și a actiței Petronela Stiopu de la Tîrgu-Mureș, care au antrenat un grup de zece elevi de la Colegiul Național „Decebal”, din Deva, să-și dezvăluie arta actoricească latentă, formînd propoziții și „jucîndu-se” cu cele zece cuvinte. Ineditul manifestării, dialogul spontan înfiripat între elevi și actori, dezinvoltura copiilor au atras aplauzele numerosului public din sala devenită neîncăpătoare. Un grup de elevi de la Liceul de Muzică și Arte Plastice „Sigismund Toduță” a prezentat un atractiv moment muzical cu rezonanțe franțuzești, iar zece gimnaste din lotul național de gimnastică al României, eleve la Colegiul Național „Cetate”, din Deva, au dansat cu o măiestrie ce a stîrnit entuziasmul sălii.

Ziua V

Ultima zi a Săptămânii francofoniei a fost consacrată benzilor desenate. *Delegația Wallonie – Bruxelles* din București a pus la dispoziția Asociației FRADEV o expoziție de afișe dedicată celebrului erou al benzilor desenate - Tintin, cu ocazia împlinirii a o sută de ani de la nașterea lui Georges Prosper Remi, zis Hergé (1907 - 1983), autorul cunoscutului erou de benzi desenate.

Elevii prezenți în sală au răsfoit albume de BD primite de la *Delegația Wallonie – Bruxelles* din București și de la Centrul Cultural Francez din Timișoara. A fost organizat un atelier ad-hoc de benzi desenate realizate în fața publicului de către zece elevi de la Liceul de Artă „Sigismund Toduță”, din Deva

În final, momentul de dans aerobic oferit de gimnastele de la Colegiul Sportiv „Cetate”, din Deva, a stîrnit aplauzele publicului.

Vă prezentăm în pagina următoare cîteva dintre cele mai reușite lucrări pe tema Celor zece cuvinte realizate de elevi de la Liceul de Muzică și Arte Plastice „Sigismund Toduță”, din Deva.

Gabriela MARCU

Aniversări - Comemorari - Evenimente

Abricot

Bashi Bouzouk

Amour

Bijou

Bizarre

Chic

Clown

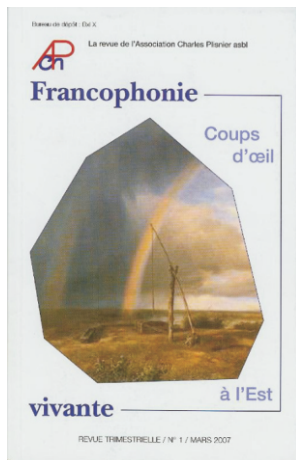

Mètre

Passe Partout

Ecouri internaționale ale activității FRADEV

Prezentăm în rândurile ce urmează articolul scris
de Marie-Ange BERNARD
în revista *Francophonie vivante*,
Revista Asociației Charles Plisnier, nr. 1 / martie 2007

O francophonie foarte vie în România

În decembrie 1992, la Deva, oraș din județul Hunedoara (Transilvania), a luat naștere Asociația Franța-Deva (FRADEV). Ea și-a propus ca misiune stimularea interesului orașului pentru cultura franceză și francophonie, promovarea limbii franceze în rândul tinerilor, crearea ocaziilor pentru încheierea unor legături trainice de prietenie, inițierea unui dialog cu lumea francofonă, promovarea valorilor spirituale din țările francofone.

Acest program vast s-a concretizat, de atunci încoace, în activități și întâlniri pe cât de dese, pe atât de călduroase.

Stimularea interesului pentru cultura franceză și francofonă

Încă de la crearea sa, FRADEV organizează conferințe pe teme literare și francofone, animă un club de practicare a limbii franceze, pune la dispoziția publicului francofon o bibliotecă franceză, asigură promovarea de cărți noi.

Două exemple. În noiembrie 2005, s-a desfășurat la Deva Târgul de Carte și Salonul Editorilor Hunedorene. Pentru FRADEV, a fost un prilej de organizare a unor întâlniri cu scriitori ca Dorin-Liviu BÎTFOI, tânăr autor al unei cărți devenite celebre: *Ultimul burghez* (2004) și de a da cuvântul editorilor români ca să facă un *Profil de editură*.

În aprilie 2006, FRADEV a prezentat, într-o galerie de artă din Deva, două cărți ale unui scriitor francez care cunoaște foarte bine România, Bernard Camboulives: *Journal de Roumanie – La richesse sous les gravats* (1990-1998) și *La Roumanie littéraire, aperçu à l'usage des lecteurs francophones* (2005).

În 2005, centenarul morții lui Jules Verne a dat naștere, în cadrul săptămânii francofoniei, unor manifestări organizate de FRADEV și de Biblioteca Județeană *Ovid Densusianu* (1873-1938, lingvist și istoric al literaturii). Vernisajul expoziției *Lumea imaginată de Jules Verne* a fost urmat de colocviul *Jules Verne și călătoriile sale*. Comunicările susținute la colocviu au permis participanților să (re)descopere romanele lui Jules Verne a căror acțiune se desfășoară în spațiul românesc. Ion Hobana, autor de romane științifico-fantastice și pasionat exeget al operei lui Jules Verne, a evocat romanele *Kereban-Încăpățânatul* (1883), *Claudius Bombarnac* (1891), *Castelul din Carpați* (1892), *Pilotul de pe Dunăre* (1901) și și-a prezentat propria carte: *Jules Verne – portrete, obiceiuri și peisaje românești*.

Aniversări - Comemorări - Evenimente

Ce noroc pentru participanții la colocviu să facă a doua zi o plimbare la Râu de Mori, locul unde se petrece acțiunea romanului *Castelul din Carpați*...

Promovarea limbii franceze în rândul tinerilor

Încă de la constituire, Asociația FRADEV a creat un cerc de lectură pentru copii: *Prietenii cărții franceze*. Cu același elan, Biblioteca Județeană organizează an de an, *Trofeul micului cititor* ce răsplătește, asemenea Premiului *Versele* din Belgia, cartea cea mai apreciată de un juriu alcătuit din copii. În anul 2006, autorul, ilustratorul și reprezentanții ai Editurii Aramis au venit la întâlnirea cu tinerii cititori, le-au vorbit despre munca lor la editură, de drumul străbătut de carte de la primul cuvânt scris de autor pe foaia albă până la forma finală ce încântă ochiul și sufletul, relatează Gabriela Marcu, președinta FRADEV, care adaugă: *Trofeul dorește să reînvie gustul pentru lectură la tinerii cititori, ei fiind viitorul public adult, un public creativ, dinamic, în stare să asimileze noul și să se integreze în această lume schimbătoare, fără să resimtă șocul viitorului.*

Sărbătorile Francofoniei sunt, desigur, momente privilegiate menite să stimuleze creativitatea tinerilor. În anul 2006 a fost lansat la Deva un concurs pe tema *România și francofonia*, în colaborare cu Societatea Română de Radiodifuziune din București. În timpul emisiunii transmise în direct, trei elevi din ultima clasă a Colegiului (Național „Decebal” – n.tr.) din Deva au dat răspunsuri strălucite întrebărilor privitoare la francofonie și interferențele culturale franco-române. Bibliografia pentru concurs și pregătirea elevilor au fost asigurate de Gabriela Marcu și Denisa Toma de la Asociația FRADEV.

În același an, tinerii au fost bine reprezentați la alte manifestări: o expoziție de măști africane, picturi și desene realizate cu prilejul Anului Senghor (Liceul de Artă din Deva), crearea de poeme, desene, cuvinte încrucișate, criptograme, toate în limba franceză (*Concursul celor zece cuvinte ale francofoniei*), prezentarea unui fragment din piesa de teatru *Lecția* de Eugen Ionesco (elevi de liceu din Orăștie).

Crearea de legături trainice și inițierea dialogului cu lumea francofonă

La Deva, oraș iubitor de cultură, acest interes pentru limba și cultura franceză a generat o rețea de prieteni ce organizează acțiuni sistematice și conviviale, inițiate de FRADEV, pe lângă zilele consacrate sărbătorilor francofoniei.

Să amintim balul francofoniei, seratele franco-române cu proiecții comentate, concerte de muzică veche, Târgul de Carte și Salonul Editurilor Hunedorene.

Urme palpabile ale acestei animate vieți culturale sunt cele două CD-ROM-uri: *In memoriam – Dinu Lipatti* și *Ya-t-il une jeunesse francophone à Deva?*

Am sub ochi un exemplar din foarte frumoasa revistă *Vox libri*, publicație trimestrială, editată de Biblioteca Județeană *Ovid Densusianu* și condusă de Gabriela Marcu. Ascult, în același timp, CD-ul care o însoțește: corala *Sargetia* din Deva sub conducerea lui Nicolae Icobescu creează un climat profund meditativ, poetic prin aceste cântece tradiționale românești. În acest număr, îmi sare în ochi chipul lui Amélie Nothomb despre ale cărei romane se vorbește în articolul *Un jet de vitriol*. Mai departe, alte articole se referă la cultura și tradițiile străvechi românești. Esența numărului este consacrată lecturii și bibliotecilor descrise atât sub aspectul modernizării funcționării lor cât și sub cel al bogăției lor patrimoniale: întâi cele din România, apoi alte biblioteci celebre printre care *Biblioteca Mazarine* din Paris, *Biblioteca Medicea* din Florența, *Biblioteca Centrală* din Viena.

Aniversări - Comemorări - Evenimente

Senghor este, desigur, la loc de cinste. Urmează întâlniri cu scriitorii, recenzii de cărți, expoziții... O revistă cu un conținut bogat.

Fraza: *Să ne îmbogățim prin diferențe ca să ne apropiem de Universal*, citat la începutul articolului despre Senghor mă duce spre a doua latură a legăturilor amicale create și întreținute de FRADEV, cele care o leagă de lumea francofonă.

Ca peste tot în spațiul francofon, poetul Senghor a fost sărbătorit în anul 2006 la Deva. Am vorbit mai sus despre rolul jucat de tineri în acest context. A fost organizat un colochiu: *Ma tâche, de reconquérir les perles...* cu participarea poetului Radu Cârneli, traducător și exeget al poeziei lui Senghor și a criticului literar Ion Rotaru. Opera și personalitatea lui Senghor au fost, de asemeni, evocate, grație unui recital de poezie, unei expoziții de afișe *Orphée noir*, prezentării DVD-ului *Cents ans de négritude...*

Nu este oare semnul unei culturi cu adevărat vii crearea acestor legături între diferitele forme de exprimare a unei și aceleiași teme? Nu e de mirare din partea acestei asociații al cărei nume este un cuvânt-valiză: FRADEV.

Cultura română se hrănește prin rădăcinile ei specifice și prin legăturile pe care le are cu cultura franceză și culturile francofone. Astfel, FRADEV a organizat expoziții itinerante în colaborare cu Centrul Cultural Francez din Timișoara și oferă membrilor și simpatizanților săi o importanță deschidere către Franța și lumea francofonă. Mai întâi, ea primește personalități oficiale ale francofoniei, artiști, studenți la Deva. Asociația merge în străinătate ca să participe la întâlniri: Bienalele limbii franceze, schimburi culturale.

FRADEV colaborează cu alte asociații: la Paris, cu *Amitiés francophones*, *Biennale de la langue française*, *Délégation de la langue française*, *AFAL*, *CLEC*; la Arras, cu Asociația *Artois-Roumanie*; în Canada, cu *L'Année internationale*; la Bruxelles, cu Asociația *Charles Plisnier*.

Promovarea valorilor spirituale în țările francofone

Să-i dăm aici cuvântul Gabrielei Marcu: *Atunci când omenirea speră că va veni o zi în care visul ei de pace și de armonie se va împlini, atunci când se acționează în favoarea unei modernizări mai echitabile și mai democratice, în vreme ce alții sunt supuși ispitei de a se retrage în singurătate, hrănindu-și iluzia că acționând astfel, ei își apără identitatea și interesele, Francofonia ne aduce aminte că viitorul nu se poate clădi decât pe temeiul solidarității și al participării, prin deschiderea către Celălalt, printr-un dialog al culturilor și al civilizațiilor, apărute și reconciliate în diversitatea lor.*

Această convingere, atât de bine exprimată aici, animă multe asociații din România și din țările deschise francofoniei. Mulțumim Gabrielei Marcu pentru că ne-a oferit documentele necesare acestei plonjări în inima unui oraș și a unei asociații românești, garante ale atâtor realizări actuale și de viitor.

De fapt, care sunt proiectele FRADEV? Crearea unui centru de documentare francofonă, organizarea unui festival de poezie și muzică francofone, amenajarea unei mediateci francofone, publicarea unei reviste francofone, înființarea unei bănci de date francofone, a unei trupe de teatru francofon, a unui cybercafé, publicarea de cărți și realizarea de CD-ROM-uri. Să aibă încredere, toate acestea vor prinde viață într-o zi.

Marie-Ange BERNARD

„Dacă aș fi scriitor...” - concurs de creație

Ca și anul trecut, și în acest an, în ziua de 2 aprilie, Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” a sărbătorit, împreună cu micii ei cititori, Ziua Internațională a Cărții pentru Copii. Inițiat acum un an, concursul „Dacă aș fi... scriitor” a dat prilejul elevilor din clasele primare să se aventureze pe aripile imaginației și să-și încerce puterile în rescrierea unor povești, pornind de la textele unor povești citite și cunoscute. Scopul mărturisit al acestui concurs este cultivarea și dezvoltarea la copii a gustului pentru citit, formarea deprinderii de a compune, de a se exprima și de a scrie corect.

Desprinși pentru câteva ceasuri din fața ecranului calculatorului, renunțând de bună voie la navigarea pe internet, la jocurile pe calculator, la numeroasele tentații cu care se întâlnesc internații, copiii au intrat de bună voie în fermecătoarea lume a poveștilor mereu tinere. Au fost selectate pentru concurs poveștile Cenușăreasa, Aladin și lampa fermecată, Scufița Roșie, Harap Alb, Mica sirenă, Degețica, Cei trei purceluși, Pungața cu doi bani. Juriul a citit un număr de 17 povești scrise de elevi de la Școlile Generale „Regina Maria”, „Andrei Mureșanu”, clasele primare de la Colegiul Sportiv „Cetate”, din Deva.

Deliberarea nu a fost deloc ușoară, fantezia, talentul, prospețimea și verva exprimării fiind notele dominante ale tuturor poveștilor regândite și rescrise de copii. Au fost acordate două mențiuni elevelor Dănescu Roberta, din clasa a III-a A a Colegiului Național Sportiv „Cetate”, din Deva, și Velcelean Daiana Maria, din aceeași clasă. Premiul III l-a câștigat Iova Mădălina, din clasa a III-a B, de la Școala Generală „Regina Maria”, premiul II a fost acordat lui Vlad Laurențiu Cerean, din clasa a III-a D, a Școlii Generale „Andrei Mureșanu”. Premiul I a fost obținut de eleva Alexandra Mihaela LUNGEANU, din clasa a III-a, a Școlii Generale „Regina Maria”, din Deva, pentru povestea „Scufița Roșie... de la bloc”. Talentul cu care mica elevă a condus firul acțiunii, îmbinând planurile real-imaginar,

Aniversări - Comemorări - Evenimente

dezinvoltura și ușurința exprimării sunt motive care ne determină să prezentăm cititorilor povestea imaginată de laureata premiului I.

Dar eroii poveștilor nu au prins viață doar în textele scrise de cei mici. Publicul a avut bucuria să se întâlnească cu Cenușăreasa, cu Jasmine și Aladin, cu Albă ca Zăpada, cu Scufița Roșie și bunicuța,

cu cocoșul din povestea lui Creangă, într-o paradă a costumelor realizate cu multă fantezie. Copiii prezenți în sală au fost cei care, prin intensitatea aplauzelor, au hotărât cine merită să fie premiat și, astfel, eleva Dănescu Roberta, îmbrăcată într-un delicat costum oriental prin care a întruchipat-o pe Jasmine, a câștigat locul I. Manifestarea s-a încheiat cu spectacolul de teatru de păpuși „Motanul încălțat” prezentat de regizorul Tudor Bogdan Pelerin și actrița Petronela Stiopu din Tîrgu-Mureș, spectacol la care copiii au aplaudat și au cântat.

Loredana POPA,
Ramona RADIC

Scufița Roșie... de la bloc

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi, nu s-ar povesti...

S-a întâmplat, nu demult, în orașul nostru ceva despre care încă vorbește toată lumea...

Într-un bloc de la marginea orașului, trăia o fetiță împreună cu mama ei. Nu erau foarte bogate, dar fetița avea întotdeauna hainele curate, călcate și ...foarte roșii!! Aproape toate hainele ei erau de culoare roșie! Povestea prietenilor ei că îi plăcuse foarte mult o poveste pe când era la grădiniță – „Scufița Roșie” - și, de atunci,

foarte puține haine de-ale ei aveau alte culori.

Mihaela (ăsta era numele ei) era în clasa a III-a, la o școală din cartier. Învăța foarte bine, dar asta nu o împiedica să o ajute și pe mama ei la treburile casei.

Într-o zi, venind mai repede de la școală, intră în scara blocului și începu să urce în fugă scările. Locuia la ultimul etaj al blocului, al nouălea. De multe ori urca pe scări pentru că liftul era foarte... „capricios”. Era foarte vechi și... „obosea” repede.

Aniversări - Comemorări - Evenimente

În acea zi, Mihaela se grăbea să-i facă o surpriză mamei. Avea de gând să facă puțină curățenie prin casă și să-i pregătească mamei prânzul. Ajunsese deja la al treilea etaj când, deodată, liftul se opri iar ușa se deschise singură. Fetița se uită mirată, așteptând să coboare cineva din el dar, spre surprinderea ei, în lift nu era nimeni! Urcă mai departe, dar liftul porni și se opri iar la următorul etaj. Ușa se deschise din nou în fața ei, dar de astă dată Mihaela păși în interiorul lui. Se gândi că va ajunge mai repede acasă.

Încerca să apese pe butonul cu cifra 9 dar, foarte mirată, nu găsi nici un buton! În același timp, uitându-se în oglinda (destul de mică) de pe peretele liftului, observă cum aceasta se mărește ajungând atât de mare cât întregul perete.

Nu prea înțelegea ce se întâmplă, dar nu i se făcu teamă (cum, probabil că ar fi reacționat orice copil de vârsta ei). Se uită cu atenție și văzu de cealaltă parte a oglinzii o fetiță care îi făcea semn cu mâna. Zâmbea și își agita baticul pe care tocmai și-l dăduse jos de pe cap. Nu prea înțelegea gesturile ei, dar fetița întinse mâna și o trase spre ea.

Se simți ușoară ca un fulg și își dădu seama că trecuse de cealaltă parte a oglinzii. Spre surprinderea ei, cealaltă fetiță semăna foarte bine cu ea. Avea chiar și hainele la fel, toate... roșii!!

Mihaela, foarte curioasă, o întrebă cine este (deși avea o bănuială). Răspunsul îi aduse un zâmbet pe față. Oare era posibil? Să fie chiar eroina ei preferată? Ei bine, da, era Scufița Roșie care îi ura bun venit în povestea ei preferată!

O luă de mână și îi propuse să-i arate... împrejurimile. Văzură împreună căsuța de la marginea pădurii, iar în pragul ei stătea o femeie care semăna teribil cu... mama ei. Le zâmbea și le saluta făcându-le semn cu mâna. Intrară în pădure iar în fața lor se întindea un

covor de flori de toate culorile. Mihaela ceru voie să culegă câteva, iar Scufița Roșie o ajută să facă cel mai frumos buchet de flori pe care și-l putea imagina. Se gândi: „O să-l duc mamei!”. Dar văzură că începea să se însereze și se grăbiră să iasă din pădure.

Nu au făcut decât câțiva pași când, după un copac, văzură o umbră destul de mare. Mihaela se întoarse către noua ei prietenă întrebând-o din priviri ce ar putea fi. Scufița Roșie izbucni în râs și strigă: „Luluu!!” Umbra făcu un pas de după pom și în fața ochilor le apără o frumusețe de ...lup. Le salută, distrat de uimirea din privirea Mihaelei, și se oferă să le conducă până la căsuța bunicii care știa de noua musafiră și le pregătise deja un cozonac gustos.

„Deci, lupul e... de treabă! Nu înghite pe nimeni!”, gândi Mihaela. O luă de mână pe Scufița Roșie și îl urmară pe „prietenu” lor, LUPUL. Bunica le aștepta în prag, iar Mihaela nu a fost deloc surprinsă să constate că semăna grozav de bine cu bunica ei. Bunica mai avea un musafir la masă: vânătorul, care locuia în apropiere, era vecinul bunicii.

Mihaela se simți foarte bine în compania tuturor, dar îi spuse Scufiței Roșii că ar trebui să se grăbească. Nu vroia ca mama ei să se îngrijoreze că întârzie prea mult. Își luă rămas bun de la toți și le promise că-i va mai vizita cât de curând.

Au ajuns în fața cabinei de lift și se uitară una la alta. Parcă se priveau în oglindă. Își zâmbiră și își făcură un mic semn cu ochiul.

Apoi, dintr-o dată, Mihaela se trezi în liftul blocului ei, uitându-se în oglinda care deveni din nou mică, mică așa cum era dintotdeauna. Parcă se trezi dintr-un vis dar, în mâna ei dreaptă descoperi cu uimire cel mai frumos buchet de flori pe care și-l putea imagina vreodată... Toate culorile din lume se adunaseră în mâna ei...

Și-am încălecat pe-o șa și v-am spus povestea așa...

Alexandra Mihaela LUNGEANU

Pagina bibliofilului

Din istoria bibliofiliei. Bibliofilie și bibliofili

Ce este un *bibliofil*? Este, așa cum ne spune etimologia lui, cineva care iubește cartea, dacă ar fi să disecăm grosso modo acest cuvânt cu care ne întâlnim atât de frecvent în lumea cărții. Iar iubirea față de cărți nu are doar un singur criteriu: o carte este iubită pentru frumusețea ei, pentru singularitatea textului, pentru ținuta grafică, pentru calitatea hârtiei, pentru „pedigree-ul” ei atestat de posesorii ei, cu cât mai celebri cu atât mai bine, pentru legătura ei și pentru alte considerente numai de bibliofili știute.

Cuvintele *bibliofil*, *bibliofilie* au intrat în uz abia în secolul XVIII, în jurul anului 1740, dar dragostea față de cărți și față de litera tipărită este veche de sute de ani, de când a apărut cartea, la început pe suluri de papyrus, pe foi de pergament, apoi pe hârtie. Din cele mai vechi timpuri, încă din mileniul III î. Cr, civilizațiile lumii au lăsat dovezi ale existenței lor, forma scrisă a acestora fiind una dintre cele mai răspândite. Mari conducători de stat din Antichitate au manifestat interes pentru conservarea mărturiilor scrise, cele mai elocvente exemple în acest sens fiind regele babilonian Assurbanipal care a fondat, în secolul VII î. Cr. Biblioteca din Ninive și Ptolemeu I în timpul căruia, în secolul IV î. Cr., a fost creată celebra Bibliotecă din Alexandria. Aceasta din urmă, din câte se spune, a avut drept model biblioteca personală a filosofului Aristotel, mai exact colecția lui de manuscrise. Se spune că și Alexandru cel Mare era bibliofil și, după ce l-a înfrânt pe Darius, în bogatele casete ale acestuia ar fi putut închide cele mai rare comori ale Persiei, dar învățacelul lui Aristotel a preferat să așeze în aceste casete opera lui Homer. Nu trebuie uitată contribuția Chinei la dezvoltarea cărții care, aici, apare încă în mileniul II - î. Cr. La început se scria pe tăblițe de lemn, pe fâșii de mătase, pe bucăți de cânepă sau scoartă de dud etc. În anul 105, se descoperă hârtia, una dintre cele mai revoluționare invenții din istoria civilizației și culturii.

În Antichitate (în Egipt, Roma, Grecia), manuscrisele sunt colecționate de către persoane cu dare de mână: șefi de stat, înalte fețe bisericești, deoarece fiind scrise pe papyrus sau pergament, erau foarte scumpe. În Roma antică, Seneca îi critica pe acei amatori de cărți (manuscrise, la acea vreme) care adună cărțile nu ca să le citească, ci ca să se laude cu ele, să le expună.

În Evul Mediu așezămintele monastice devin locuri în care se copiază și se depozitează opere literare de mare valoare. Evul Mediu este perioada în care cartea, sub formă de manuscris, începe să devină obiect de colecție, mai ales manuscrisele miniaturate, adevărate opere de artă. În perioada cunoscută sub numele de Renașterea Carolingiană, în *scriptoria* de la curtea din Aix - la - Chapelle (Aachen) a lui Carol cel Mare se copiază și se decorează manuscrise de o mare frumusețe, dacă ar fi să amintim doar celebrul *Codex Aureus*, din care un fragment este păstrat de Biblioteca Bathyanum din Alba Iulia.

Gustul pentru carte cucerește mari personalități ale istoriei iar despre termenul *bibliofilie* se poate vorbi începând din secolul al XIV-lea când Richard de Bury (1281-1345), episcop de Durham și cancelar al Angliei, scrie o cărticică numită *Philobiblon*, publicată postum, în 1473 la Köln,

Pagina bibliofilului

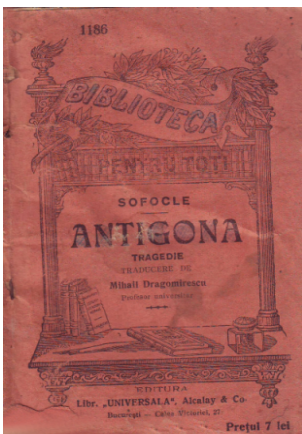

considerată prima lucrare de bibliofilie. În această lucrare autorul face importante considerații despre carte, despre comorile cuprinse în cărți, descrie metode de achiziționare a acestora, oportunitățile existente pentru colecționarea cărților de valoare, dă sfaturi pentru îngrijirea lor, face numeroase aprecieri menite să explice dragostea lui față de cărți.

Richard de Bury era un împătimit al cărții și, potrivit relatărilor contemporanilor, numărul de cărți pe care le poseda era mai mare decât cărțile tuturor episcopilor englezi la un loc. Se spune că fiecare reședință a lui avea o bibliotecă bogată. Capete încoronate și mari nobili precum Carol cel Pleșuv, Ludovic cel Sfânt, Jeanne de Navara cheltuiiau sume foarte mari ca să comande cărți de rugăciuni cu miniaturi (așa numitele anluminuri), nu atât din dragoste față de cărțile frumoase, cât din dorința de a etala un anumit fast și de a-și demonstra pietatea, mai mult sau mai puțin sinceră.

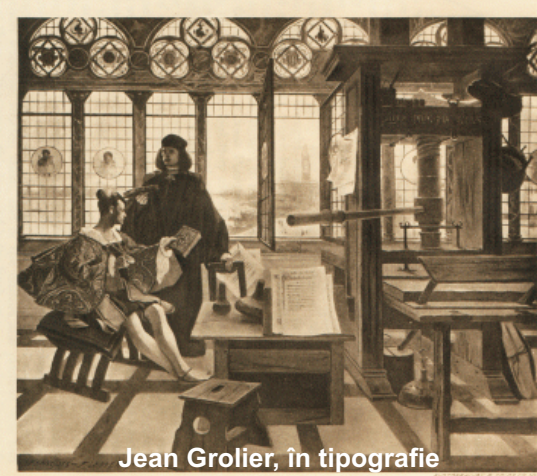
Cu toate că iubitori de cărți au existat și în Antichitate, abia în secolul XIV apar adevărații bibliofili, în sensul deplin al cuvântului. Regele Franței Ioan cel Bun (1350-1364) avea o bibliotecă pe care a lăsat-o fiilor săi, Carol al V-lea (1364-1380) și Jean de Valois, duce de Berry. Biblioteca lui Carol al V-lea avea mai multe mii de manuscrise a căror listă a întocmit-o în 1373 bibliotecarul regelui, Gilles de Malet. Pentru că, se spune, a citit toate cele 965 de cărți din biblioteca sa, a fost supranumit „cel înțelept”. Dar, desigur, nu numai pentru asta. Biblioteca ducelui de Berry nu avea mai mult de trei sute de volume, dar acestea erau ilustrate de către cei mai mari pictori ai vremii, fiind legate în aur, argint sau stofe prețioase. Exemplul regal și cel princiar va fi urmat în scurtă vreme și de marii comercianți, bancheri și de marii burghezi care vor să-și imite stăpânii. Etienne Chevalier (1410-1474), trezorier al Franței, îi va comanda pictorului Jean Fouquet decorarea celebrei sale *Livre d'heures*, aflată azi la Muzeul Condé din Chantilly.

Cea mai importantă bibliotecă princiară din secolul XV a fost celebra *Corviniana* de la Buda a regelui Matei Corvin (1443-1490), mare iubitor de artă, spirit umanist, care a adus din Italia cele mai multe exemplare din cele peste 2500 de manuscrise câte număra biblioteca. De altfel, și soția lui, Beatrice de Aragon, era o pasionată bibliofilă. Majoritatea cărților din biblioteca suveranilor de la Buda proveneau din Italia, un rol mare în furnizarea de cărți rare avându-l celebrul librar florentin Vespasiano de Bisticci (1422-1498), zis și „prințul librarilor”, contemporan cu marile figuri ale *Quattrocento*-ului.

În Italia, cele mai renumite familii își făceau un titlu de glorie din cărțile rare pe care le colecționau. Familia D'Este la Ferrara (unde se găsea faimosul *studiolo* al Isabellei D'Este), familia Gonzaga la Mantua, Malatesta la Cesena, ca să nu mai vorbim de Medici florentini și Sforza și Visconti din Milano, toate au manifestat o mare iubire

Pagina bibliofilului

Jean Grolier, în tipografie

pentru manuscrisele prețioase, frumos decorate, mai târziu pentru cărțile meșteșugit legate.

Descoperirea tiparului și înflorirea artei legătoriei au făcut să crească din ce în ce mai mult numărul iubitorilor de carte, al bibliofililor. În Franța secolului XVI, cel mai cunoscut a fost Jean Grolier (1489-1565), ambasador la Vatican și apoi trezorer general al Franței. Avea cea mai frumoasă și mai bogată bibliotecă din acea vreme, cu numeroase ediții rare, cărțile lui fiind renumite pentru splendidele legături pe care le executa pe propriile sale speze. A fost supranumit prințul bibliofiliei. Nu mai puțin celebru bibliofil a fost Thomas Mahieu, secretar al Caterinei de Medici și al celor trei vlăstare regale ale acesteia: Francisc II, Carol al IX-lea

și Henric al III-lea. În aceeași perioadă, mari oameni de stat ca Jacques Auguste de Thou și cancelarul Séguier își constituie impresionante colecții de cărți pe a căror legătură își imprimă blazoanele.

Renașterea are numeroase figuri care au fost stăpânite de dragoste față de cărți. Petrarca, Aeneas Silvio Piccolomini, Niccola dei Niccoli sunt doar câteva nume. Într-o scrisoare adresată de poetul Petrarca lui Giovanni Anchieso aflăm următoarea confesiune care nu lasă nici o undă de îndoială asupra acestei pasiuni: *...mă stăpânește o sete de nepotolit, pe care până azi n-am putut și n-am vrut s-o înfrânez (...): nu reușesc să mă satur de cărți. E adevărat că posed, probabil, un număr mai mare decât aș avea nevoie, dar cu cărțile se întâmplă la fel cum se întâmplă cu celelalte lucruri: bucuria de a le căuta stârnește o mai mare aviditate de a le poseda. Chiar se poate spune că, în ceea ce privește cărțile, se verifică un fapt singularisim: aurul, argintul, bijuteriile, straiile bogate, palatul de marmură, moșia frumoasă, picturile, calul cu un harnașament elegant și alte lucruri de acest gen, poartă cu sine o bucurie inertă și superficială; cărțile ne dau o bucurie ce merge în străfunduri, ele discută cu noi, ne sfătuiesc și se leagă de noi cu un soi de familiaritate activă și pătrunzătoare; și o carte nu pătrunde doar ea singură în sufletul nostru, ci face să pătrundă acolo și titlurile altora și în felul acesta una atrage după sine dorința după alta.*

Secolul XVII cunoaște și el o impresionantă galerie de bibliofili. În Franța, unul dintre cei mai renumiți bibliofili a fost Mazarin, cardinal și ministru al lui Ludovic al XIV-lea. Mare amator de cărți și manuscrise, acesta a avut o bibliotecă impresionantă pe care, încă din timpul vieții, în 1643, a pus-o la dispoziția publicului, ea devenind astfel prima bibliotecă publică din Franța.

Colbert, ministrul de finanțe al lui Ludovic al XIV-lea, a vrut să-l depășească pe Mazarin și a reușit să adune într-o

Colbert, în mare ținută

Pagina bibliofilului

impresionantă colecție peste 15000 de manuscrise și volume imprimate. Toate cărțile erau legate în marochin și aveau imprimat blazonul lui Colbert – o șopârlă.

În Anglia, Samuel Pepys (1633-1703), autorul celebrului *Jurnal*, avea o bibliotecă ce număra peste 3 000 de volume, în special incunabile, manuscrise valoroase și balade tipărite.

În secolul XVIII, bibliofilia începe să se practice pe baze din ce în ce mai științifice, cu atât mai mult cu cât își fac apariția librari de mare erudiție, cum au fost, de pildă, frații De Bure din Franța, sau bibliotecari renumiți, cum a fost Charles Nodier (1780-1844), bibliotecar al Arsenalului din capitala Franței. În această perioadă microbul bibliofiliei atinge și femeile celebre ale epocii. Marchiza de Pompadour (1721-1764) nu era doar o împătimită cititoare, ci și o avizată bibliofilă de vreme ce poseda circa 4 000 de volume ornate de cei mai iluștri legători ai vremii. Nu era mai prejos nici ducesa de Berry (1798-1870), cu ale ei peste 2 500 de cărți din diverse domenii, de la teologie la jurisprudență, de la științe și arte la literatură și istorie, majoritatea purtând blazonul ducesei. În aceeași perioadă, ducele de La Vallière era posesorul celei mai celebre biblioteci din secolul său, bibliotecă a cărei alcătuire a început-o procurând cărți pentru nepotul Doamnei de La Vallière, celebra favorită a Regelui Soare. Nici ultima regină a Franței, nefericita Maria Antoaneta, nu a fost ocolită de pasiunea pentru cărți, acestea aflându-se pe rafturile bibliotecilor de la palatele Versailles, Trianon și Tuileries. O altă bibliofilă împătimită a fost contesa de Verrue (1670- 1736), ale cărei cărți valoroase erau adăpostite în superbe dulapuri cu marchetărie în baga și aramă, căptușite cu tafta verde și acoperite cu marmură. Voltaire era un frecvent vizitator al salonului contesei.

Revoluția franceză de la 1789, Perioada Directoratului și a Primului Imperiu a fost o perioadă fastă pentru producția de carte care se va tipări fără nici un fel de opreliști, tehnologiile tipografice modernizându-se și ele mult. Gustul pentru lectură se extinde tot mai mult. Și în „perfidul Albion” iubitorii și colecționarii de cărți devin tot mai numeroși. Se detașează figura lui Richard Herber (1773-1833), prieten apropiat al lui Walter Scott, considerat cel mai mare bibliofil din epocă. Era călăuzit de principiul că nici un gentleman nu poate să stea fără trei exemplare din aceeași carte, fiecare exemplar cu o menire bine precizată: unul pentru expus în bibliotecă, al doilea, pentru cititul propriu-zis și al treilea pentru a fi dat cu împrumut. Impresionanta lui bibliotecă număra peste 150 000 de volume.

În Franța, secolul XIX a fost epoca de aur a bibliofiliei, a ocaziilor extraordinare, a unor descoperiri făcute zi de zi pe rafturile anticarilor și pe tarabele buchiniștilor. A fost o epocă fericită în care, cu bani puțini, dar cu mult fler și multe cunoștințe, se putea alcătui o bibliotecă. Cel mai ilustru bibliofil al acestei perioade a fost Henri d'Orléans, duce de Aumale (1822-1897), posesorul celei mai mari biblioteci private care a supraviețuit Revoluției franceze, cel care a lăsat prin testament

Pagina bibliofilului

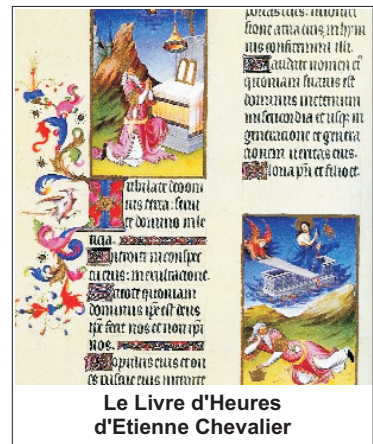

Institutului Franței splendide exemplare de manuscrise, printre care celebra miniatură *Les Très riches heures du duc de Berry*, opera fraților De Limbourg, renumiți miniaturiști și *Le Livre d'Heures d'Etienne Chevalier* ilustrată de Jean Fouquet cu unele dintre cele mai frumoase anluminuri din câte se cunosc. Aceste *livres d'heures* cuprindeau cele mai importante rugăciuni ce trebuiau spuse în fiecare zi, cărți ilustrate de renumiți miniaturiști în cunoscute centre ca Tours,

Dijon, Paris și la curtea ducelui de Berry.

În secolul XX își fac apariția adevărate „legiuni” de bibliofili care se recrutează cu predilecție dintre cei care exercitau profesiunile liberale, inclusiv librari, universitari, mari comercianți, iar temele colecțiilor devin din ce în ce mai diverse și mai specializate: unii colecționează marile ediții ilustrate din secolul XVIII, alții sunt pasionați de cărțile romantice, așa cum un mare număr de bibliofili colecționează edițiile originale. Se formează mari biblioteci strict specializate unde se găsesc exclusiv cărți de botanică, de istorie naturală, de vânătoare, cărți erotice etc.

Nu trebuie uitați marii bibliofili români, Nicolae Iorga, Alexandru Lapedatu, George Țițeica, Scarlat Callimachi, Eugen Lovinescu, Victor Eftimiu, Șerban Cioculescu și foarte mulți alții care erau clienții fideli ai unor librari și anticari renumiți din Bucureștiul de odinioară (Leon Alcalay, Hascal și Choim Steinberg, Vogel, Fischer-Galați, Iancu Eschenazy, majoritatea covârșitoare reprezentanți ai „poporului Cărții”). Una dintre cele mai renumite librării bucureștene se numea, nu întâmplător, „Bibliofila” și era a istoricului George Potra, „care cel dintâi la noi a înțeles că librăria mai este și altceva decât o prăvălie în care se vând cărți”, după cum consemnează diplomatul și omul de litere Radu Crutzescu (Magazin istoric nr. 1, ianuarie, 2006, p. 21)

Pe lângă ceea ce reprezintă o carte din punct de vedere literar, artistic, istoric sau sentimental, pentru un bibliofil mai intervin numeroase criterii specifice, care îl deosebesc de un simplu deținător de cărți: textul, ilustrația, starea cărții, legătura, proveniența, criteriile care, și acestea, variază de la un bibliofil la altul. Dincolo de valoarea intrinsecă, a conținutului, pentru un bibliofil cartea trebuie să se adreseze, în mod plăcut, se înțelege, și unor simțuri: să fie frumoasă, să aibă un tușeu plăcut, paginile să foșnească delicat și, nu în ultimul rând, să degaje mirosul specific și inconfundabil de tipăritură. O valoare în plus se conferă unor cărți ce au autograful autorului, cărțile cu dedicație, cele care au *ex-libris* – uri deosebite, care sunt ilustrate de mari artiști. Dar, despre toate acestea, vom vorbi într-un alt articol.

Denisa TOMA

Pagina bibliofilului

Comori de carte verde în sipețele bunicilor...

Foto 1

Împrejurările istorice au făcut ca primele cărți de pe teritoriul țării noastre să fie scrise în limba slavonă, cu caracterele chirilice ale alfabetului inventat de frații Chiril și Metodiu în secolul IX al erei creștine. Aceștia, greci originari din Salonic, au desfășurat o intensă activitate misionară, drept care au fost supranumiți „Apostolii Slavilor”, rolul lor cultural fiind extrem de important. De aceea, nu întâmplător au fost proclamați, alături de Sfântul Benedict, patroni ai Europei. Limba creată de Chiril și Metodiu a rămas până astăzi limba liturgică la majoritatea slavilor ortodocși. Pe teritoriul

țării noastre, ritul slav a fost introdus în biserică în anul 888, luând locul celui grecesc, grație influenței puternice exercitate de cultura de la sudul Dunării.

Așezate la încrucișarea culturii Occidentului cu cea bizantină, Țările Române au suferit, încă de la întemeierea lor, influența celor două curente culturale. Influența slavă a fost predominantă în această zonă, astfel încât limba întrebuintată în biserică, limba liturgică, a devenit limbă oficială de stat, în vreme ce în Occident statul și biserica foloseau limba latină.

După cucerirea Constantinopolului (1453), Țările Române au devenit gazda călugărilor refugiați din mănăstirile bizantine, care erau veritabile izvoare de cultură, iar călugării - propovăduitori ai acesteia. Alături de ei, domnitorii români vor fi sprijinitori constanți ai ortodoxismului, într-o vreme în care întreaga Europă era amenințată de primejdia otomană. Astfel, în mănăstiri se afla concentrată toată mișcarea literară a vremii respective. Pe lângă aceste mănăstiri funcționau școli în care, la început, predarea se făcea numai în limba slavonă.

Într-o vreme când orice mișcare culturală se reflecta prin biserică, „ortodoxismul nostru a fost evenimentul cu cele mai grave urmări pentru dezvoltarea noastră culturală, căci el ne-a legat pentru veacuri întregi de cultura Orientului, formând un zid despărțitor față de catolicismul vecinilor noștri din vest și din nord”, remarca ilustrul om de litere Sextil Pușcariu în *Istoria literaturii române – Epoca veche*, (op. cit. Editura Eminescu, București, 1987, p. 20)

Ortodoxismul a fost cel care ne-a susținut și ne-a conturat profilul spiritual, ne-a dat mereu forța de a rezista tuturor năvălirilor

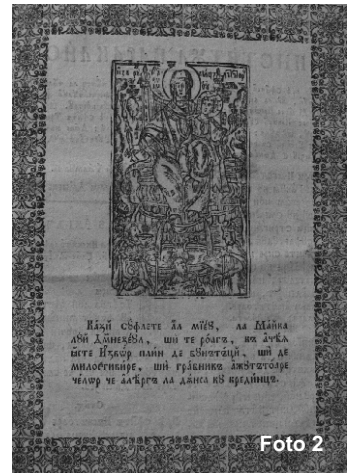

Foto 2

Pagina bibliofilului

hoardelor de asupritori, tuturor împilărilor și nenorocirilor care s-au abătut de-a lungul veacurilor asupra poporului român. Fără sprijinul acestuia, „miracolul românesc” nu ar mai fi existat, și chiar noi ca popor, probabil, am fi dispărut din istorie. Ortodoxismul nostru a fost cea mai puternică pavăză pentru conservarea limbii și naționalității noastre.

Prima scriere în limba română (recunoscută oficial) este *Scrisoarea boierului Neacșu din Câmpulung către Hans Benkner, judele Brașovului*, scrisă în anul 1521, prin care autorul scrisorii îl anunța pe destinatar despre trecerea turcilor peste Dunăre. De abia la sfârșitul secolului XVI actele și scrisorile în limba română încep să fie tot mai multe. Din anul 1600 datează o scrisoare românească a mitropolitului Ioan de la Prislop și întâia poruncă în limba română dată de Mihai Viteazul în calitate de domn al Ardealului.

Tot acum apar primele tipărituri în limba slavonă, executate de călugărul Macarie: *Liturghier* (1508), *Octoih* (1510) și *Evanghelier* (1512).

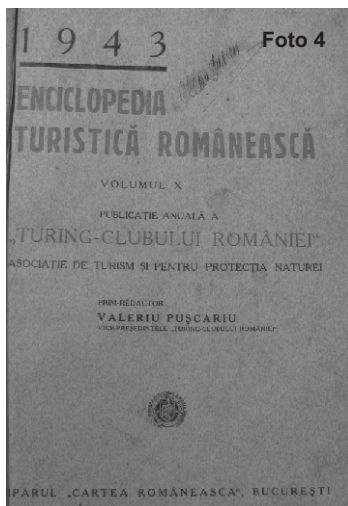
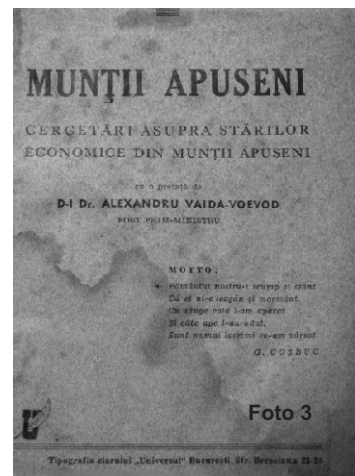
Diaconul Coresi a tipărit și a tradus la Târgoviște și Brașov, în perioada 1559 – 1581, un număr de 25 de cărți, dintre care 9 în limba română. De numele lui Coresi se leagă începuturile răspândirii cărții românești tipărite și, implicit, formarea și răspândirea limbii române literare. Unele dintre cărțile tipărite de diaconul Coresi sunt adevărate monumente de limbă literară veche.

Apariția confesiunilor protestante, după anul 1519, care susțineau propagarea învățaturii creștine în limba fiecărui popor, a dus la introducerea limbii române în bisericile ortodoxe. Așa se face că în 1544 a văzut lumina tiparului, la Sibiu, prima carte în limba română, *Catehismul luteran*.

În a doua jumătate a secolului XIX, scrierea cu litere slavone a început să fie înlocuită treptat cu scrierea latină, deși ambele scrieri s-au folosit într-o vreme în paralel, prin așa - numitul alfabet de tranziție.

Pasionată de lectură și de carte, am strâns de-a lungul anilor un număr mic de cărți vechi, nu neapărat de o valoare deosebită, dar care mă încântă cu aerul lor vetust, transportându-mă, atunci când le răsfoiesc, în alt timp și alt veac.

Prima dintre aceste cărți a aparținut bunicului meu, Cleșiu Gherasim, fost cantor la Biserica Ortodoxă din Ribița. Probabil că a moștenit-o și el de la tatăl său, și el fost cantor și învățător. Eu am descoperit-o în podul casei, printre teancuri de maculatură. Este o carte bisericească tipărită în secolul XIX cu litere chirilice. Din păcate îi lipsesc copertele care ar fi putut să ne furnizeze unele date despre locul și data tipăririi. Spre sfârșitul ei, cartea are un calendar intitulat *De la facerea a toată făptura și dela Adam Omul cel întâiu zidit* (Foto 1). Calendarul are mai multe coloane, primele fiind cu Anii de la Adam și Anii dela Hristos. Capitolul următor se intitulează *Pascalgia care să vede după cuprinsul slovelor* și că probabil indicații despre calcularea datei Paștelor.

Pagina bibliofilului

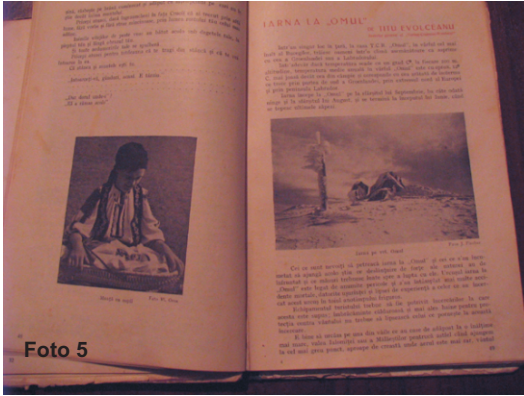

Foto 5

Pe pagina care precede *Cinstitul Paraclis*, fiind vorba de Paraclisul Maicii Domnului, este reprodusă o imagine după o icoană a Maicii Domnului cu pruncul Iisus. Sub ea apare următoarea rugăciune: „Cazi, suflețe al meu, la Maica lui Dumnezeu, și te roagă că aceasta este izvor plin de bunătați, și milostivire, și grabnică ajutoare celor ce aleargă la dânsa cu credință.” (Foto 2). Ultimele pagini lipsesc. Cartea are formatul 21/17 cm, cu coperti groase, cartonate.

O altă carte veche este *Octoihul* tipărit la Sibiu, în anul 1897, cu litere chirilice. L-am recuperat din biserica prăbușită de la Tomnatecul de Jos. Din păcate, este într-o stare proastă, fiind roasă parțial de șoareci. Are dimensiunile de

17/11 cm, coperti de carton îmbrăcate în piele, cu un model în relief pe prima pagină, model care reprezintă imaginea răstignirii lui Iisus. Valoroase la această carte sunt însemnările în limba română, cu litere latine, de pe paginile de început și sfârșit ale cărții. Aceste însemnări se referă la Tipicul de sâmbătă seara și Utrenia de duminică. Respectivul însemnări sunt valoroase deoarece se poate studia evoluția limbii române la începutul secolului XX. De exemplu, la data respectivă se folosea încă forma „a dice” pentru verbul „a zice”. Pe filele din interior mai apar diverse însemnări de mână care ne deslușesc cine au fost de-a lungul timpului poseorii acestei cărți: Manațe Ioan – Crâsnic (7 martie 1932), Dumitru Vasile (4 XI 1943), Dumitrașcu Simon. Mai sunt și alte însemnări, ca de exemplu: „Azi, 26 III 1944, a fost frig mare și zăpadă”.

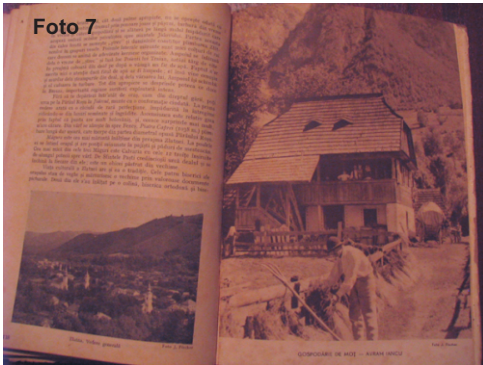
Cartea *Munții Apuseni – Ceretări asupra stărilor economice din Munții Apuseni* este scrisă de dr. Ion I. Ciomac și Valeriu Popa Neacșa (ingineri agronomi, inspectori generali la Cluj) (Foto 3). Cartea a fost tipărită la Tipografia ziarului „Universul” din București, în anul 1936, având o prefață scrisă de dr. Alexandru Vaida Voievod și un motto de George Coșbuc. A aparținut bunicului meu, Cleșiu Gherasim și este, așa cum o arată și titlul, o sinteză a vieții din Munții Apuseni, la data respectivă. Astfel, găsim date despre “Caracterele generale ale Munților Apuseni” din punct de vedere geografic, geologic, climatologic, al florei și faunei, precum și date despre populație, agricultură, păduri, reforma agrară, industrie, minerit, viața cotidiană și ocupațiile locuitorilor, precum și numeroase tabele cu numărul de animale, pomi fructiferi, terenuri pe categorii de folosință, culturi etc. Un număr mare de fotografii de bună calitate, care prezintă aspecte din Munții Apuseni, îmbogățesc această carte.

Balade și idile de George Coșbuc este o carte apărută la Budapesta în anul 1913, în limba română. Ea a aparținut tatălui meu, Cleșiu Aurel. Are dimensiuni de 22/15 cm, coperti cartonate, îmbrăcate în pânză maronie. Cartea cuprinde cunoscutele poezii ale poetului George Coșbuc, dar și unele mai puțin cunoscute: *Armingenii*,

Foto 6

Pagina bibliofilului

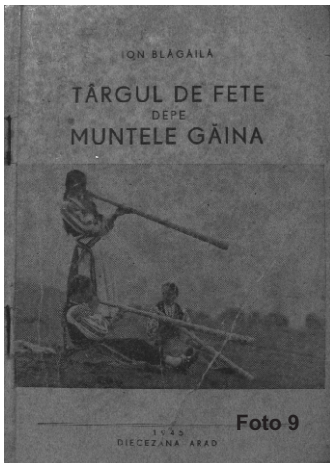
Baladă albaneză, Puntea lui Rumi, Toți sfinții, Fresco – ritornele.

Enciclopedia turistică românească, vol. X, tipărită în anul 1943 la „Cartea Românească”, București, este o publicație anuală a „Turing - Clubului României” (Asociație de turism și pentru protecția naturii) (Foto 4-8).

Volumul conține articole scrise de Ion Codru Drăgușanu, Emanoil Bucuța, Valeriu Pușcariu, Cornel Axente, Radu Țițeica etc. Articolele poartă cititorul din Delta Dunării până pe cele mai înalte creste ale Munților Carpați. Sunt descrise astfel numeroase zone ale țării, descrierile fiind însoțite de

fotografii care astăzi reprezintă adevărate documente ale anilor respectivi. Ne încântă reportajele din Maramureș, Oaș, Bistrița, Valea Jiului, Apuseni, Retezat, Bucegi, regiunea Bradului sau a Pădurenilor, Bucovina, Muntele Mic, Stâna de Vale, Lipova, Băișoara, Valea Oltului, Făgăraș și chiar Moldova de dincolo de Prut cu Tighina, Cheile Bâcului, balta Bulboaca.

O carte interesantă este și cea intitulată *Târgul de fete depe Muntele Găina*, de Ion Blăgăilă, apărută la Arad în anul 1945. Are formatul mic și cuprinde 64 de pagini (câteva lipsesc). Cartea prezintă în câteva capitole (*Istoricul târgului, Serbări ciobănești, Relatări interesante asupra târgului, Expoziție de artă, Dragoste în căsătorie, Din evoluția târgului, Ce aspect are târgul azi*) date importante despre istoricul acestui târg, precum și tradiții și obiceiuri legate de acesta. Cele câteva poze care prezintă aspecte din timpul târgului sunt de proastă calitate (Foto 9).

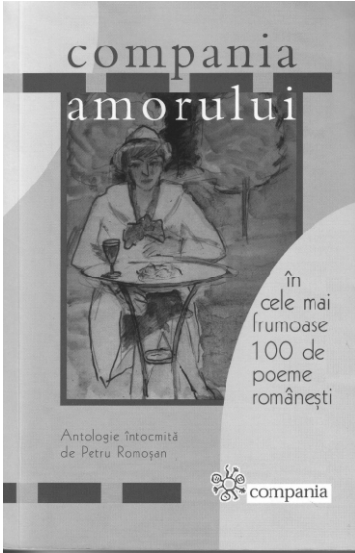
Mihai-Vodă Viteazul este o carte de format mic (14/9 cm) apărută la București la Institutul de Arte Grafice în anul 1915. Autorul, Alexandru Lepădatu, ne prezintă, de-a lungul celor 126 de pagini, personalitatea de excepție a domnitorului, contextul istoric precum și evenimentele care au dus la înfăptuirea Marii Uniri din 1600, realizare de o măreție sublimă a legendarului domn român.

Acestea sunt cele câteva cărți pe care le-am salvat de la distrugere sigură, culegându-le din maldăre de gunoaie. Cu siguranță fiecare carte are o anumită valoare, dar acest lucru îl pot stabili doar specialiștii.

Monica DUȘAN

Compania amorului sau romanul unui sentiment cardinal

Începutul anului a adus pe rafturile librăriilor o antologie din poezia românească de dragoste alcătuită de poetul Petru Romoșan și apărută la Editura Compania, din București. Este, cu adevărat, o apariție-eveniment, care cu siguranță va merge direct la inima cititorilor, a iubitorilor de poezie de dragoste, mult mai mulți decât s-ar crede. Între atâtea cărți despre politică, management, rețete de reușită în afaceri, în viață, în dragoste, între atâtea romane mai greu sau mai ușor lizibile, o culegere de poezii de dragoste aduce un aer proaspăt și ne trimite cu gândul la perenitatea acestui sentiment care, cum splendid spunea Dante, pune în mișcare astrele.

Parcă nicăieri altundeva etimologia cuvântului antologie nu e mai bine pusă în lumină decât în cazul unei culegeri de poezii de dragoste, poezii care sînt, cu adevărat, niște flori alese (anthos, în limba greacă însemnînd floare, iar legein, a alege).

Volumul este un florilegiu ce cuprinde cele mai frumoase poezii românești de dragoste, eterne, nemuritoare, care își păstrează savoarea peste veacuri. Căci ce altceva sînt poeziile Văcăreștilor, ale lui Costache Conachi, Barbu Paris Mumuleanu, Gheorghe Asachi, Anton Pann, C. A. Rosetti, dacă nu cioburi de străvechi amfore de pe care se scutură praful anilor și se dă la iveală o poezie vie, proaspătă, pe care cititorul o descoperă cu uimire și încîntare. S-a făcut, prin urmare, o minuțioasă muncă de selecție, de alegere atentă dintr-un domeniu îndeobște foarte bine cunoscut. A selecta din poezia românească de dragoste nu e deloc un lucru ușor: pe cine să incluzi, cui să-i faci loc, pe cine să lași de-o parte sînt întrebări la care antologatorul răspunde după zile și luni de citire migăloasă și atentă a noianului de poezii știute și neștiute care „au cîntat iubirea”.

Când un poet face această selecție, de bună seamă pune ceva din harul care l-a stăpînit pe el însuși atunci cînd își scria propriile poezii. Sau, așa cum spunea poetul Petru Romoșan în volumul său de debut de acum 30 de ani, Cum să vorbesc despre tine, Frumusețe, /Cînd mai am atîtea datorii lumești? /Poate oamenii aceștia au atins în treacăt, necunoscuta ție, /Floare de Măceș.

Poetul Petru Romoșan împreună cu soția sa, scriitoarea Adina Keneres

Pagina bibliofilului

Alcătuirea unei antologii este o întreprindere delicată care presupune o cumpănire, mereu subiectivă, o citire și o recitare, iar și iar, a sute, a mii de versuri pentru a le selecta pe cele mai reprezentative. Cu alte cuvinte, a alege acele poezii care, ele singure, pot valida talentul și valoarea poetului antologat, asigurându-i un loc în literatură.

Dincolo de coperta acestei cărți, ilustrată sugestiv cu o delicată acuarelă de Th. Pallady, ne întâmpină poezii de dragoste care, toate, alcătuiesc un adevărat roman, un „roman al unui sentiment cardinal” cum își numește antologia, foarte inspirat, Petru Romoșan. Și, într-adevăr, florilegiul de poezii se citește ca un roman, cu sufletul la gură, pentru că romanul este palpitant, nu poți lăsa cartea din mână pînă nu ajungi la ultima poezie. Personajul principal al romanului este iubirea, amorul, dragostea, pasiunea, așa cum au fost ele nemurite în versuri, multe puse pe note, de la poezii Văcărești la cei contemporani nouă. E o carte deschisă, caleidoscopică: de la o ediție la alta unii poeți intră în pagini, alții ies, dar marii poeți români care au cîntat iubirea își vor afla locul întotdeauna în astfel de florilegii. Și mai are un merit această carte: încă de pe copertă, cuvîntul „amor” este scos din derizoriul în care l-a plasat Caragiale și își (re)dobîndește înțelesul de sentiment profund, trăit și cîntat întotdeauna și oriunde. Cu alte cuvinte, citind cuvîntul „amor”, ne gîndim mai degrabă la S-a dus amorul al lui Eminescu și nicidecum la amorul Miței Baston...

Cum s-a născut acest „roman”, cît de anevoios a fost drumul de la idee la strîngerea între copertele antologiei a celor mai frumoase flori de iubire înveșmîntate în limba română ne spune însuși autorul acestei excelente cărți într-un „argument” pe care vă invităm să-l citiți:

D. T.

Răspuns la o epistolă a doamnei Denisa Toma

Între 1971 (aveam 14 ani) și 1984 (adică pînă la 27 de ani), am trăit numai prin și pentru poezie. Performanța se obține și în literatură, ca în orice domeniu, printr-un exercițiu neînterupt, obositor, alienant. Am tipărit astfel trei volume de versuri (Ochii lui Homer, 1977; Comedia literaturii, 1980; Roșă Canina, 1982) din care cred că, fără false modestii, destule poeme mai pot interesa și astăzi. Ruptura, dezastrul a devenit evident în 1984. Mai întîi am descoperit că nu mi se mai permite să tipăresc nimic. A venit destul de repede îndoiala asupra rostului de a continua un exercițiu, un travaliu inutil. Trebuie să fii nebun sau cel puțin maniac ca să continui să scrii știind cu certitudine că nu mai ai nici un spațiu de manifestare, și deci nici un acces la un prezumtiv public.

V-am povestit toate acestea pentru a vă explica resortul profund care m-a condus la hotărîrea de a întocmi antologii. Antologiile sînt continuarea unei cariere de poet care nu s-a încheiat sau s-a frînt înainte de vreme. Am trăit aproape o viață pînă am înțeles ce mi s-a întîmplat de fapt. Și voi încerca să vă explic și dumneavoastră ceva mai jos. Anii trecînd, mi s-au tocit pînă la dispariție ambițiile de promovare personală, autorlîcul s-a apropiat de cota zero. O poezie redescoperită a lui Barbu Paris Mumuleanu sau Marcel Breslașu, fost secretar de partid al

Pagina bibliofilului

Uniunii Scriitorilor în anii '50 de altfel, îmi produce aceeași satisfacție ca altădată scrierea unei poezii proprii. „Pe măsură ce le văd, lucrurile-s ale mele.”

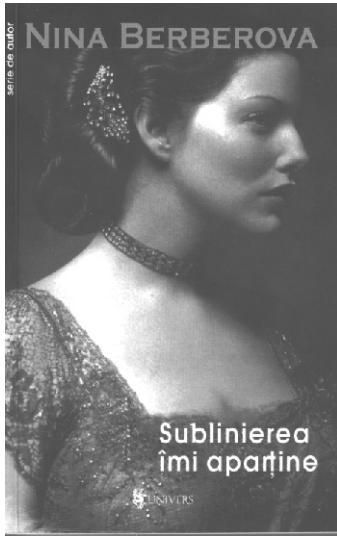
Am constatat în ultimii ani o rețineră crescândă a publicului la literatura română contemporană. Cu unele notabile excepții. Literatura română de azi este percepută în bloc de publicul mare ca fiind comunistă, neocomunistă, postcomunistă, și deci stigmatizată fără prea multe nuanțe. Am încercat să aflui mai mult, să înțeleg acest refuz aproape generalizat.

Cum am o mare stimă pentru bibliotecarii cu care am sentimentul că împărtășesc aceeași meserie, aș dori să le dezvălui lor în premieră o remarcă cel puțin surprinzătoare. Mulți dintre cei care lucrează azi în biblioteci au trăit sumbrii ani '80 și pot reconstitui cu ușurință epoca. Iată ce am putut auzi destul de recent direct de la oamenii de decizie ai aparatului represiv de altădată: „Dar dumneavoastră aveți nevoie de documente de la CNSAS pentru a înțelege ce s-a întâmplat după 1983 cu tipărirea cărților? Deși cenzura fusese abolită, nu mai trecea prin filtrele aparatelor (la plural) de propagandă nici pasărea cerului. Succesul anumitor cărți și anumitor autori de după 1983 a fost sub controlul strict al Departamentului Securității Statului pînă la cel mai înalt nivel și al lui Nicolae Ceaușescu personal. Campaniile de susținere, succesele strălucite, temele de discuție au fost toate sub un control foarte sever. Și vă mai atrag atenția, dumneavoastră, care ați trăit acei ani, că oamenii lansați atunci sînt foarte activi astăzi, sînt anticomuniștii de astăzi, cu ei se face democrația nouă.” E inutil să dau nume: cîțiva poeți, cîțiva esești, cîțiva jurnaliști foarte activi astăzi și-au făcut într-adevăr platforma publică în anii tîrzii ai comunismului, ani crunți, despre care încă pot depune mărturie milioane de români. Fără probe parțiale sau trucate, oferite de instituții create peste noapte. Desigur, cu informațiile pe care le avem astăzi, trecutul recent ne apare uneori în lumini halucinante. Nu mai putem accepta de-a gata tot ce ni se livrează. Iar spiritul critic renaște cu o extraordinară forță, fapt cu totul îmbucurător pentru sănătatea corpului social. Eu însumi îmi revăd opțiunile sub presiunea neîncetată a schimbărilor. E și acesta un motiv pentru care interesul meu de antologator se îndreaptă din ce în ce mai apăsător spre secolul XIX. Și-apoi nu a fost secolul XX un secol al războaielor mondiale, al extremismelor, al totalitarismelor de care poate ar fi bine să ne îndepărtăm?

Revenind la povestea cărților, dacă veți vizita anticariatele din toată țara, în rafturile dedicate poeziei veți găsi aceiași patru-cinci autori, tipăriți și retipăriți în ultimii 25 de ani în tiraje suficiente pentru încă un secol. În același timp, lipsesc destui autori care poate sînt necesari și care nu sînt reeditați de atîta amar de vreme. Curiozitatea mea - și am sentimentul că și a publicului - se îndreaptă către autorii secolului XIX, cu care acest nou început de veac pare să consune. Poate pentru că acum, în fine, după mulți ani de duplicitate, și deci de falsă folosire a limbajului, românii, eliberați la minte după 1989, descoperă că s-a vorbit și s-a scris cîndva aici cu naturalețe, cu forță, punînd punctele pe „i”. Iar tema amorului - mai sînt și altele - poate să ne ajute să ieșim, fie și temporar, din marasmul politic cotidian. De altfel, viața din România ultimei jumătăți de secol s-a refugiat în spațiul privat - în cel public n-a mai rămas mare lucru de trăit în chip autentic. Și e de sperat ca spațiul public să se reinventeze încet-încet pornind de la modelul comunicării mult mai deschise din spațiul privat.

Petru ROMOȘAN

Pagina bibliofilului

Muzica unei vieți

(Nina Berberova: Sublinierea îmi aparține)

Chiar și pentru faptul că a debutat la 84 de ani, Nina Berberova merită întreaga admirație a iubitorilor de literatură. Când, în anul 1985, la editura pariziană *Actes* i-a apărut romanul *L'Accompagnatrice*, lumea literară a avut de îndată revelația că, așa cum spunea Bedros Horasangian, „o mare prozatoare rusă ieșită din mantaua marilor scriitori ruși, de la Turgheniev și Cehov și pînă la prestigioșii ei contemporani, se deschidea lumii moderne”. Au urmat la scurtă vreme, într-o veritabilă avalanșă, *Le Laquais et la putain* (1986), *Tchaikovski* (1987), *Le Roseau révolté* (1988), *La Résurrection de Mozart* (1989), *Le Mal noir* (1989), *Borodine* (1989), *L’Affaire Kravtchenko* (1990), *Les Francs-Maçons russes du XXe siècle* (1990). Cărți gîndite și aflate în stare latentă de-a lungul a citorva decenii. Uimitoare gestație, mai ales că viața scriitoarei nu a fost nici pe departe una ușoară. Iar cum a fost, ne-o spune ea însăși în cartea de amintiri apărută în 1991 la Paris sub

titlul *C'est moi qui souligne*, tradusă în românește *Sublinierea îmi aparține* și apărută, în anul 2006, la Editura Univers. Cartea a primit în anul 1990 în capitala Franței Premiul Gutenberg pentru cel mai bun document al anului 1989. Este romanul unei scriitoare care, după cum chiar ea spune, a fost „preocupată toată viața de timp, care nu poate fi nici cumpărat, nici sustras, nici falsificat”, care a încercat să se înțeleagă pe sine, înțelegîndu-i pe cei cu care a avut norocul sau neșansa de a se întîlni de-a lungul unei vieți.

Există o veche, foarte îndrăgită melodie rusească numită „Zvon de seară” în care o tulburătoare voce de bas evocă anii tinereții, iubirile trăite, casa părintească, fericirea trecută. Cartea Ninei Berberova se citește avînd în auz reverberațiile acestei melodii. Și, de aceea, îi putem urmări întreaga viață, tribulațiile ei, parcurgînd paginile acestor amintiri ca și cum am citi partitura unor vechi cîntece rusești despre Volga, despre stepă, despre mesteceni, despre o troică, despre ceaiul ce aburește în samovare argintii.

Născută în Petersburgul imperial, la 8 august 1901, dintr-un tată de origine armeană și o mamă rusoaică provenind din marea burghezie, Berberova a purtat toată viața semnele acestor duble rădăcini: „La naștere am primit, ca un dar al destinului, privilegiul de a avea două origini, una nordică și rusă, alta meridională și armeană. Aceste aspecte opuse ale personalității mele au încetat, puțin câte puțin, să fie o sursă de conflicte și au ajuns să se contopească într-un tot armonios.”

Are de timpuriu preocupări literare și, fără îndoială, întîlnirea cu poezia Aleksandr Blok și Anna Ahmatova a înrîurit drumul artistic al tinerei de nici 15 ani. După absolvirea Universității din Rostov revine în orașul natal, devenit Petrograd, după ce în octombrie 1917 „găzduise” Revoluția, cu tot cortegiul ei de urmări. O revoluție despre care va afla abia după 40 de ani că fusese „înfăptuită” cu sprijin financiar primit din Germania. Și constată cu amărăciune că revoluția nu era inevitabilă pentru că „secolul XX ne-a arătat că existau și alte căi posibile pentru a învinge sărăcia și inegalitățile. S-ar fi putut evita astfel colectivizarea forțată, un război cu o armată lipsită de conducătorii ei, precum și nimicirea mediului cultural care nici în două sute de ani nu va putea fi reconstituit”.

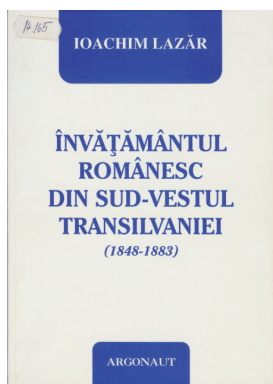
Pagina bibliofilului

Își face numeroși prieteni în mediul cultural post-revoluționar, în cercurile literare petersburgheze, un mediu ce percepea ca un seismograf tulburările și răsturnările de echilibru ce au urmat dramaticei schimbări de sistem operate de revoluția lui Lenin. Va alege calea exilului împreună cu poetul Vladislav Hodasievici, pe care îl cunoscuse în anul 1921 și de care se va atașa afectiv și spiritual, fără ca între ei să existe ceea ce se numește o mare iubire, cel puțin nu din partea ei. Vor părăsi împreună Rusia într-o zi de mai a anului 1922, gest determinat de apariția la orizont a ceea ce peste un deceniu va primi denumirea oficială de realism socialist. Vor sta o perioadă la Berlin, oraș în care se găseau deja numeroși emigranți ruși ce se întâlneau la Cafeneaua *Landgraf*, unii dintre aceștia, cum au fost Andrei Belii și Boris Pasternak, se vor întoarce în Rusia devenită U.R.S.S. și vor simți pe propria lor piele „binefacerile” comunismului sovietic. După un scurt „ocol” la reședința lui Gorki de la Sorrento și prin Praga, cei doi se stabilesc la Paris, secvența pariziană din viața Ninei Berberova întinzându-se pe o durată de aproape 25 de ani. În Parisul acelor timpuri, emigrația rusă, inteligența refugiată din calea tăvălugului „Marelui Octombrie” încerca să se afirme în peisajul literar francez, căuta să fie o voce distinctă în ceea ce s-a numit *les années folles*. Nina Berberova frecventează cercuri în care îi întâlnește pe Pasternak, Ivan Bunin, Marina Țvetaeva, Viktor Șklovski, Merejkovski, Zinaida Hippus. Scrie, publică articole, face cronică literară, ca să-și poată câștiga existența prestează diverse alte munci, de la croitorie la înșiratul mărgelilor. Anii ocupației naziste îi petrece la Longchêne, lângă Paris, fiind mereu atentă la mersul războiului și la situația militară din țara ei, devenită U.R.S.S. În capitala Franței poeta a trăit „în mijlocul a douăzeci de persoane legate între ele prin afecțiunea lor pentru poezia rusă, pentru cuvintele, muzica, ideile, ritmurile ei”, de care nu s-a despărțit niciodată. Și tot ea mărturisește: „Formam parcă o orchestră, în care unii dintre noi, printre ei și eu, dovedeam un puternic spirit de echipă; unindu-ne, aceasta ne separa totodată de celelalte grupuri din diaspora rusă. Acum nu mai rămânea aproape nimeni, în fața mea se întindea pustiul pe plan individual și social”. Și din fața acestui pustiu se va refugia, cu atât mai mult cu cât intelectualii francezi o dezamăgesc prin simpatiile neescamotate manifestate față de Stalin și regimul său, prin ambiguitățile de care dădeau dovadă scriitorii ca Sartre, Camus, Aragon, Eluard. De aceea, sfertul de secol parizian se va termina în anul 1950 când Nina Berberova pleacă în Statele Unite. Aici, într-un anume fel, va lua viața de la capăt și își va putea valorifica imensa experiență literară acumulată, deși în stare latentă, și va preda literatura rusă studenților de la Universitatea Yale din Princeton.

Cum este Nina Berberova? Între copertele acestei fascinante autobiografii descoperim o femeie plămădită dintr-un amestec special de duioșie și forță, de gingășie și tenacitate, cu o impresionantă putere de a se lua la trîntă cu viața, ca un adevărat leu ce era, potrivit zodiei. Scriitoarea trăiește din plin zbuciumatul secol XX care o marchează puternic, după cum singură mărturisește. „Nefericirea acestui secol mi-a fost de folos: revoluția m-a eliberat, exilul m-a fortificat, războiul m-a aruncat într-o altă lume” – este o confesiune ce cuprinde în sine o experiență copleșitoare.

„Las altora grija să mă respecte și să mă onoreze, dar știu foarte bine că, atîta timp cît există în mine o cît de mică părțică din absurdul universal, nu-mi pot ridica singură un monument”, depune mărturie Nina Berberova în finalul memoriilor sale. Monumentul i-l ridică însă cititorii care recunosc în cărțile ei o literatură ce vine în continuarea mării proze rusești, care o așează pe scriitoarea ce debuta la 84 de ani pe un binemeritat soclu alături de Tolstoi, Turgheniev, Pasternak sau Bulgakov. Îi citim cărțile și auzim zvon de coruri ridicîndu-se spre țaria cerului, în nesfîrșite păduri de mesteceni, în aerul înmiresmat al stepei ce se pierde la orizont în amurguri sîngerii.

Învățământul românesc din sud-estul Transilvaniei (1848-1883)

Colecția „Documente, istorie, mărturie”, coordonată de prof. univ. dr. Nicolae Bocșan, încadrează și lucrarea *Învățământul românesc din sud-vestul Transilvaniei* (1848-1883), ce cuprinde corpusul tezei de doctorat a prof. Ioachim Lazăr, care a apărut la Editura Argonaut, din Cluj-Napoca, în anul 2002. Doctor în istorie, Ioachim Lazăr a mai elaborat lucrările, *Viața și activitatea lui Beniamin Densușianu, În Europa, la Brănișca – file de cronică, Vălișoara – studiu monografic și Monografia comunei Baru*.

Cartea *Învățământul românesc din sud-vestul Transilvaniei (1848-1883)* se înscrie în rândul lucrărilor de referință cuprinse în *Bibliografia Istorică a României* cu trimitere specială la istoria învățământului românesc din Transilvania, îndeosebi al celui hunedorean, autorul bazându-se pe surse documentare inedite descoperite în urma cercetărilor arhivistice. Opera autorului este structurată astfel: introducere, cinci capitole, încheiere, rezumat și bibliografie.

Capitolul I: *Istoriografia școlilor din sud-vestul Transilvaniei* prezintă lucrări, studii monografice despre activitatea instituțiilor școlare românești din zona geografică respectivă. Primele două studii sunt dedicate pedagogilor români Ioan Pop Reteganul și Vasile Petri. În continuare, se face referire la lucrări de sinteză privind istoria Transilvaniei precum *Părți alese din istoria Transilvaniei*, a lui George Barițiu și *Despre istoria literaturii didactice românești*, de Onisifor Ghibu.

În redactarea lucrării s-au avut în vedere autorii consacrați din domeniul învățământului. Astfel, un rol esențial îl înregistrează apariția lucrărilor: Nicolae Albu, *Istoria învățământului românesc din Transilvania până la 1800*, Ileana Bozac, Pompiliu Teodor, *Învățământul românesc din Transilvania, în secolul al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea*, Lucia Protopopescu, *Contribuție la istoria învățământului din Transilvania 1774-1805*, Simion Retegan, *Lupta burgheziei române din Transilvania pentru înființarea unei facultăți juridice românești (1848-1883)*, precum și *Istoria învățământului din România a academicianului Ștefan Pascu*.

Autorul amintește în introducere unele studii referitoare la școlile românești din sud-vestul Transilvaniei din secolul al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea. Este prezentat și un studiu statistic al școlilor din Transilvania, publicat în 1968 de Șerban Polverejan, bazat pe documente inedite și în care se găsesc numeroase date referitoare la școlile confesionale ortodoxe și greco-catolice din sud-vestul Transilvaniei. Un grup mai numeros de autori publică o broșură referitoare la cultura și învățământul hunedorean. Un alt studiu amintit este cel privind cunoașterea legislației școlare din Transilvania în anii neoabsolutismului habsburgic, publicat de către Teodor Pavel.

Istoricul Ioachim Lazăr aduce la lumină informații despre ctitorii de școală românească din secolul al XIX-lea, despre școlile din Țara Hațegului, unele încercări de reformare ale învățământului românesc, promovarea învățământului românesc din Transilvania de către Societatea ASTRA, prezintă cărți didactice românești din secolul al XIX-lea.

În capitolul al doilea, intitulat *Politica școlară a Curții din Viena și a guvernelor maghiare în perioada 1848-1883*, sunt amintite acțiunile întreprinse de delegațiile românilor ardeleni ce revendicau la Viena

Pagina bibliofilului

înființarea de școli de toate gradele, finanțate de către stat, fondarea unei Academii române de drept căreia Avram Iancu îi donase, prin testament, întregul avut. Revendicările de ordin școlar își găsesc loc în toate petițiile revoluționare și apoi în memoriile înaintate Curții din Viena, cerându-se generalizarea învățământului primar românesc în toate așezările locuite de români, înființarea de școli medii și tehnice în toate orașele, precum și a unei universități cu sediul la Blaj. De asemenea, elita intelectuală românească a desfășurat o activitate susținută pentru sporirea numărului școlilor, pentru ridicarea lor din punct de vedere material și pedagogic.

Învățământul românesc din sud-vestul Transilvaniei în perioada 1848-1883 este un alt capitol din carte care prezintă situația învățământului din această perioadă. Întâlnim aici informații despre învățământul național în concepția generației pașoptiste, școala confesională din sud-vestul Transilvaniei după Revoluția de la 1848, școala confesională ortodoxă între anii 1848 și 1860, școlile confesionale greco-catolice (1848-1860), învățământul confesional între anii 1860 și 1868, școala confesională ortodoxă (1860-1868), învățământul confesional greco-catolic (1860-1868), învățământul confesional românesc între 1868 și 1883, școlile de regiune grănicerească (1851-1883), învățământul profesional, școala de meserii de la Orăștie (1874).

Capitolul *Învățământul pedagogic, gimnazial și liceal în perioada 1853-1883* tratează situația școlilor românești. Aici găsim date despre primul institut pedagogic și anume *Preparandia* de la Hațeg (1854-1857), *Preparandia de stat* din Deva - secția română, *Gimnaziul Român Ortodox* din Brad (1869), *Colegiul Reformat „Kun”* din Orăștie, *Liceul Real Maghiar de stat* din Deva (1871).

Acțiuni pentru emanciparea și apărarea învățământului românesc este titlul celui de-al cincilea capitol al tezei de doctorat în care sunt prezentate acțiunile întreprinse de elita politică românească din Transilvania, constând în principal în revendicările de ordin școlar înscrise în toate memoriile adresate Curții din Viena, prin care se solicita generalizarea învățământului în limba română în toate comunitățile locuite de români.

Primii pași în emanciparea învățământului românesc au constat în înființarea tipografiilor de la Sibiu și Brașov, care puneau capăt monopolului tipografic. De asemenea, în aceeași perioadă, se tipăreau manualele școlare pentru școlile greco-catolice în tipografia Blajului. Perioada 1848-1883 a reprezentat o perioadă de incontestabile realizări în domeniul învățământului și culturii din sud-vestul Transilvaniei.

În privința structurii capitolelor se poate remarca faptul că acestea nu ocupă un spațiu identic, adică nu au aceeași întindere. Este posibil ca intenționat autorul să fi acordat atenție mai mare unor anumite capitole, pentru a sublinia importanța conținutului capitolului respectiv sau lipsa de surse documentare a generat capitole mai scurte. Cartea face referiri la cadrul istoric din perioada studiată, la școală ca instituție de învățământ, dar și la cărțile școlare. De asemenea, aceasta aduce în prim plan învățământul din școlile orășenești, dar și din mediul rural.

Lucrarea *Învățământul românesc din sud-vestul Transilvaniei (1848-1883)* aduce o binevenită contribuție la studierea situației învățământului în acest areal care a jucat un rol atât de important în istoria națională. Atât prezentarea grafică a cărții, de înaltă ținută, cât și tabelele sinoptice, ridică valoarea și prestația acestei cărți. La finalul lucrării se găsește un rezumat în limba franceză precum și o amplă bibliografie ce vadește efortul documentar cu totul remarcabil pe care l-a depus autorul pentru elaborarea unei cărți de o asemenea anvergură. Au fost studiate sute de documente aflate în arhive și biblioteci, s-au consultat periodice, corpusuri de documente, colecții de legi, lucrări cu caracter general (cărți, studii, articole), dar și lucrări de specialitate din domeniul învățământului.

Studiul profesorului hunedorean Ioachim Lazăr este o lectură utilă și necesară pentru oricine dorește să cunoască mai bine istoria Transilvaniei și întregeste fericit peisajul lucrărilor de istoria culturii și civilizației din spațiul transilvan.

Ciprian Dacian DRĂGAN

Poezii

Telurică

Dacă aş fi posesorul
Sandalelor lui Empedocle –
Cele aruncate afară
din craterul Etnei
în anul 430 î. Hr.-
le-aş vinde la licitație,
ca să fac rost de bani
și să înfrunt sărbătorile
cu o ciorbă de burtă,
un blid de linte
și un cartof roșu de mânie,
fiindcă a fost ținut
prea mult în frig...

Florian BRĂDEANU

Nu dispera!

Când te rogi pe lungimea
de undă a întrebării:
„Eli, Eli, lama sabahtani!”,
iar Dumnezeu nu-ți răspune
imediat, nu dispera!

În momentele acelea, sigur,
Dumnezeu a lăsat
toate lucrurile la o parte,
pentru a se desfăta
ascultându-și făpturile dragi
cum încarcă dialogul

cu idei, concepții și cugetări
împărătești –
Emil de pe culmile disperării,
iar Petre din triumhiul
bucuriilor și al fericirii depline.

Ai răbdare, nu dispera, insistă!

Florian BRĂDEANU

Iubiri rătăcite

Sunt iubiri care durează o viață,
Sunt iubiri care durează o zi;
Sunt iubiri care ard cu patimă-n noapte,
Sunt iubiri ridicate din cântec și șoapte
Sunt inimi care înving depărtarea,
Care străbat în căutare muntele, marea.
Doar noi rămânem două gânduri rătăcite:

Atelier de creație

Tu – noapte, eu – zi ... iubiri diferite
Sunt iubiri înălțate pe creste de munte,
Sunt iubiri născute la apusuri trecute,
Sunt inimi în lume sfărâmate de-un gând,
Sunt inimi în noapte care speră visând.

Și rămân iubiri ce durează o viață
Și mai sunt iubiri ce durează o zi;
Doar noi, rătăcind, nu ne vom iubi
Niciodată în viață, nici măcar pentru-o zi.

Ramona TOMA

Zbor tăcut

În ochii tăi căprui, pădurea ascunde tăcută
Mistere cu gust amarui, poveste de vară trecută.

E toamna stăpână la tine-n priviri,
În ochii-ți pierduți printre șoapte.
E toamna cu frunze și amintiri,
E toamnă și este doar noapte.

Pădurea se pierde adâncă și calmă,
Fără răscruci și fără cărări;
Iar buzele mele te cheamă
Să renaști din acel nicăieri.

Vino acum alături de mine
Să ștergem cu vorbe lacrimi ce dor,
Ca mereu, în ziua de mâine
Zborul de aripi să ne fie ușor.

O clipă înseninează-ți privirea
Și arată-mi calea spre inima ta,
Să ne găsim amândoi, prin pădurea

Din primăvara aceasta, a mea.

Ramona TOMA

Să dăm de știre...

E carul mic în colț de cer
Să mă iubești atât mai sper...
Ca-n serile ce vor veni
Tot eu să-ți fiu, tot tu să-mi fii.

Rămâi rebel în amintire
Din când în când să-mi dai de știre
Cum îți e calea, cum ți-e vrerea
Din când în când să-mi iei durerea.

Să nu mă uiți pe-un colț de cer
În nopți de vară care pier;
Să mă păstrezi în suflet cald,
Din când în când să-mi fii catarg.

E neagră noaptea și mă cheamă
Să-mi iau pe umeri groasă haină,
Că-n serile ce vor veni
Eu n-am să fiu, tu n-ai să fii.

Ramona TOMA

Atelier de creație

Sângele lui Isus

- Bunuțu' meu, de ce, de Paște,
Ieri, nepoțelu m-a-ntrebat,
Ciocnim cu ouă înroșite
Zicând „Hristos a înviat!”?

- Copilul meu, Isus cel Sfânt,
Născutul Maicii Preacurate,
A fost trimis pe-acest pământ
Să șteargă-a lumii vechi păcate.

Pe când fiul lui Dumnezeu
Ca Fiu al Omului trăia
Împărtășind din Duhul Său
Și arătându-și Slava Sa,

Preoții mari l-au pizmuit
Și-apoi, trădat de al său frate,
În temniță l-au azvârlit
Și-au judecat cu nedreptate.

Știindu-și fiul judecat,
Maria, mamă iubitoare,
C-un coș de hrană a plecat
Pentru Isus la închisoare.

Acolo nu l-a mai găsit
Și nu știa-ncotro s-apuțe
Căci pe Isus l-au chinuit
Și-n cuie l-au bătut pe cruce.

În lacrimi Maica Sfântă-a stat
La ale Fiului picioare
Și, din greșeală, a lăsat
Sub cruce, coșul cu mâncare.

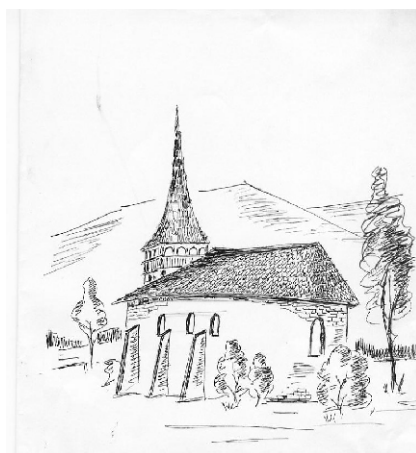
Și-a sângerat Isus cel blând
În stropi ca boabele de rouă,
Iar al lui sânge, șiroind,
A înroșit câteva ouă.

Și-așa, sub cruce, cum erau
Cu sânge ouăle-nroșite
Lumină sfântă revărsau
Pe sufletele chinuite.

Și toți cei care le-au atins
Cu degete tremurătoare
Cu pace sufletul și-au nins
Și-au căpătat credință tare.

De-atunci, de ziua Învierii
Oamenii ouă înroșesc
Cu bucuria primăverii
Pentru tot neamul creștinesc

Ioan URDĂ

Atelier de creație

Puterea cuvântului

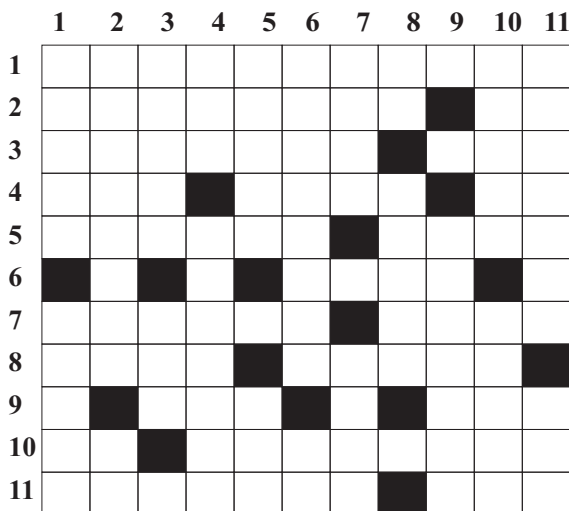
Atât de mare putere are Cuvântul
Încât Dumnezeu a zis:
 Și prin El a făcut,
A făcut un cer și-un pământ,
 Un om în două jumătăți
 Reprezentând un întreg.
Același Cuvânt ni L-a dat
 Să-l mâncăm și noi,
Să devenim puternici asemeni Lui.
 Uite! Printr-un Da, putem
 Să unim pământul de Cer
 Și Cerul de Pământ,
Până când cele două materii
 Își dau mâna
Și se îmbrățișează și se cuprind
 Fără ca în cuprinderea lor
 Să ne simțim strămtorați,
 Sau îpuținați.
Atât de mare putere ne-a dat Dumnezeu
 Să ne iubim.
Cu iubire care nu presupune atingere.
 Să iubim așa pur și simplu,
Atât de simplu încât să fie,
Să nu spui imposibil numai
Dacă vezi, numai dacă auzi,
 Numai dacă simți,
 Să iubești doar așa,
 Fără să știi ceva...
Să iubești acea leoaică
 Ce ucide o căprioară,
Pentru a-și hrăni puiul,
 Să iubești acel șoim,

Care scurtează zborul porumbelului,
 Să iubești acel munte care
 Nu suportă pe creasta lui
Picioar de om, ci numai zăpadă,
 Să iubești noaptea chiar dacă
Nu e luminată de lună și de stele,
 Să iubești marea care își ridică
 Chiar mai mult valurile ei,
 cu toți chiții înfometai,
 Sau norii care acoperă soarele
Și aruncă fulgere și trăsnete pe pământ,
 Să-i iubești pe acei asemeni ție
 Fără să te asemeni lor
 Care n-au putere să suradă,
 Care nu ți-au făcut bine,
 Care ți-au făcut tot rău,
Să iubești până când iubirea ta
 Poate transforma un leu,
un munte, o furtună, un întuneric,
 un om.
Constantin VOIVOZEANU

Divertisment

Magazin

ORIZONTAL

1. Celebrii se bucură de ea 2. Suferită tăios de pacient - Trestie gânditoare 3. Scrie cântece - A cunoaște 4. A pregăti pământul - Specialitate milenară chinezească - Alexandr Soljenițin 5. „Lacrima” bradului - Sală academică 6. Prăjitură aniversară 7. Avuți în vedere - Glasuri 8. În josul râului - Fază 9. Zeul sumerian al Soarelui sau Zeița Ceții în Mitologia finlandeză - Instrumentul de Asistență pentru Preaderare (abr.) 10. Ion Pillat - O tragedie....(roman de Th. Dreisser) (masc.) 11. Neatent - Aici.

VERTICAL

1. Legalizează acte - Apt 2. Expeditiv - Panait Istrati 3. Stat din SUA. -de Câmpie, sat în jud. Mureș 4. Ban pentru ultimul drum... - Ridicat 5. Unitate administrativă în România, înainte de 1968 - Uzina Mecanică Roman 6. Operație bazată pe încercări repetate - El și ... (colecție de carte) 7. Denumirea vechii Irlande - Țăria oșenilor 8. Toate... la sfârșit - Gălăgie 9. Idealistă 10. Sumă - Acoperă 11. Soli - Ne reprezintă vârsta.

Soluțiile careului din numărul precedent:

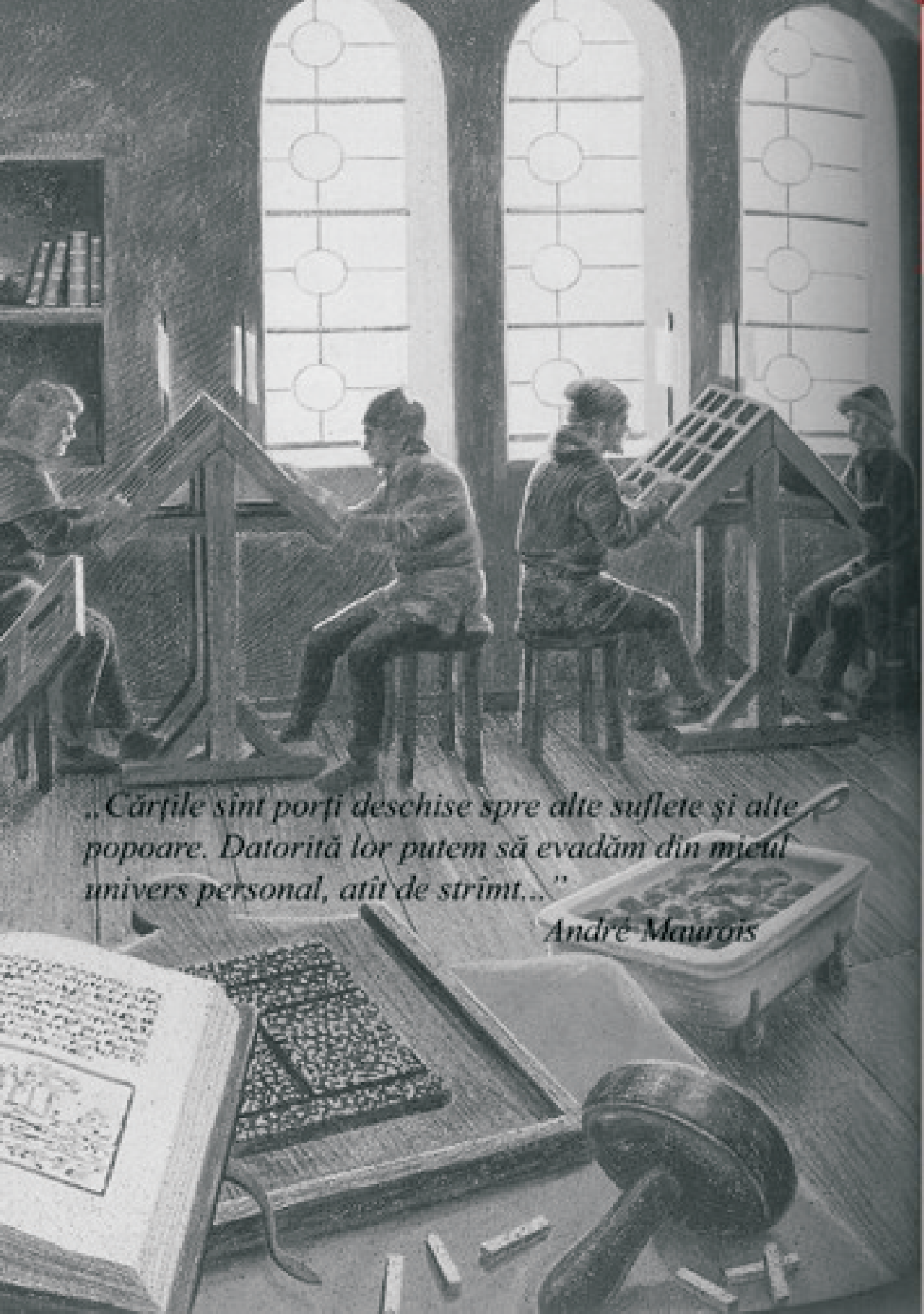
1. Autoritate - C 2. Credibil - Ace 3. Adiacente - An 4. Puiit - Al - Sit 5. ANS - Up - Rp - Ar 6. RI - Așezare - A 7. Aste - Site - BL 8. T - Irita - Nor 9. Organe - Satul 10. Roata - Sodma 11. SN - Prelevat 12. ST - Etatzare

Roxana BORTOȘ

La acest număr au colaborat:

- *Elena FONTANA* - responsabilă Departamentului de Relații Externe al Bibliotecii Ambrosiana din Milano
- *Myriam HADOUX* - editorialistă la revista „Le Dévorant le clec” publicată de „Cercul literar al scriitorilor feroviari” din Franța
- *Petru ROMOȘAN* - poet, expert de artă
- *Doina IONESCU* - muzeograf, Muzeul Civilizației Dacice și Romane din Deva
- *Camelia STANCIU* - muzeograf, Muzeul Civilizației Dacice și Romane din Deva
- *Mariana MARIAN* - bibliotecară, Comuna Boșorod
- *Florian BRĂDEANU* - profesor
- *Constantin VOIVOZEANU* - preot

Ilustrația copertei I preluată din „Renaissance et Humanisme”,
1992, Gallimard - Larousse, pag. 828-829

*„Cărțile sînt porți deschise spre alte suflete și alte
popoare. Datorită lor putem să evadăm din micul
univers personal, atît de strîmt...”*

André Maurois